Geografia

La població i el sistema urbà

Solucions · 96 exercicis

Proves d'accés a la universitat (PAU) de Catalunya. Ordenats del més recent al més antic.
Retalls dels exàmens i pautes oficials (selecat.cat / universitats.gencat.cat).

Exercici 2

Gràfica. Components del creixement demogràfic a Catalunya entre els anys 2002 i 2023

2.1

a)

(0,6 punts)

L'estudiant hauria d'indicar que els components A i B del creixement demogràfic són dos. D'una banda, hi ha l'anomenat *creixement natural* (component A), que consisteix en la diferència entre el nombre de naixements i el de defuncions que s'esdevenen en un territori concret durant un període determinat. En aquest sentit, si el nombre de naixements és superior al de defuncions, la població creixerà per motius naturals (creixement natural positiu); si és a la inversa, la població disminuirà (creixement natural negatiu). [0,3 punts]

D'altra banda, l'altre component (B) del creixement de la població és el saldo migratori; és a dir, la diferència entre el nombre de moviments d'entrada en un territori (immigrants) i els de sortida (emigrants) durant un mateix període de temps. Com en el cas anterior, si el nombre de moviments d'entrada és superior al de sortida, la població creixerà (saldo migratori positiu), però, si el nombre de moviments de sortida és superior al d'entrada, aleshores la població decreixerà (saldo migratori negatiu). [0,3 punts]

b)

(0,4 punts)

L'estudiant hauria de raonar que els dos components tenen, fins a un cert punt, una dinàmica pròpia i independent i que, per tant: a) tots dos poden ser positius, b) tots dos poden ser negatius, o c) poden presentar signes diferents. En el cas a) la població creixerà; en el cas b), disminuirà, i, finalment, en el cas c) caldrà veure la magnitud dels creixements i de les pèrdues per constatar quin factor predomina sobre l'altre i determina el signe final del creixement.

2.2

a)

El gràfic mostra clarament com el principal factor del creixement de la població de Catalunya durant tot el present segle XXI ha estat el saldo migratori, que en tots els anys (excepte en el període 2012-2014) ha estat clarament positiu (més immigració que emigració) i amb uns valors molt superiors als del moviment natural, que des del 2018 és negatiu. [0,2 punts]

Es poden veure quatre etapes diferenciades: [0,8 punts]

- 2002-2008: època de gran creixement de la població, per la combinació d'un moviment natural positiu (fruit de l'arribada a les edats fèrtils de les generacions nascudes durant el *baby boom*) i d'un saldo migratori molt elevat, arran de la situació d'aparent bonança econòmica.
- 2009-2014: els fluxos migratoris d'entrada es redueixen notablement, fruit de la crisi econòmica, fins al punt que durant el 2012-2014 passen a ser negatius.
- 2015-2017: la tímida recuperació econòmica ajuda que novament el saldo migratori torni a ser positiu, al mateix temps que el moviment natural tendeix a zero.
- 2018-actualitat: el moviment natural passa a ser negatiu (més defuncions que no pas naixements), al mateix temps que el saldo migratori creix notablement i es consolida novament com al factor que determina l'augment total de població (amb l'única excepció per la situació anòmala creada per la pandèmia de la covid-19 el bienni 2020-2021).

b)

(0,5 punts; 0,25 per resposta correcta encertada)

L'estudiant hauria de citar dos dels motius següents:

- El descens en els valors de fecunditat de la població, que estan molt lluny de l'anomenat índex de reemplaçament de la població.
- L'estructura envellida de la població, que manté estable (o fins i tot a l'alça), el nombre absolut de defuncions.
- L'arribada a les edats fèrtils de les generacions de dones nascudes durant la dècada de 1990-1999, poc nombroses.
- La baixa natalitat s'explica per un canvi de valor culturals i socials, en què la realització personal o de la parella no passa necessàriament pel fet de tenir descendència.

Exercici 3

Lectura. “El creixement cap a dins de les ciutats: un nou paradigma urbà”

3.1

S’atorgaran 0,2 punts a l’explicació del concepte *redensificació urbana*: és el creixement de les ciutats cap endins i, per tant, l’augment de la densitat dins d’una zona ja urbanitzada.

Les mesures que la impulsen són les següents:

- L’augment de l’edificabilitat a les zones urbanitzades.
- La modificació de la tipologia dels habitatges.
- La construcció en solars buits.
- La promoció d’usos mixtos del sòl, tot integrant les activitats quotidianes principals en un mateix espai.

(0,15 punts per cada mesura correcta; 0,3 punts en total)

3.2

Cal indicar almenys una característica en cadascun dels quadres; 0,21 punts per cada característica correcta. [1,25 punts en total]

	Ciutat compacta	**Ciutat difusa o dispersa**
Mobilitat dels ciutadans	-És difícil l'ús del transport privat, ja que els carrers són estrets. -Hi ha una bona xarxa de transport públic (autobús, metro, tren). -Els desplaçaments poden fer-se a peu, en bicicleta, patinet, ja que les distàncies són curtes.	-És difícil establir una bona xarxa de transport públic en una àrea tan gran, per això cal utilitzar el vehicle privat. -Genera molts problemes de mobilitat pel trànsit excessiu.
Ocupació de l'espai	-L'espai està molt aprofitat i, per tant, no consumeix tant de sòl, la trama urbana és molt densa.	-Implica una gran ocupació de l'espai, consumeix molt de sòl.
Especialització funcional	-La majoria de les funcions urbanes es troben en un mateix espai: funció residencial, comercial, administrativa i de serveis.	-Les funcions urbanes estan separades i hi ha una gran especialització: zones residencials, zones comercials, zones d'activitats administratives i de serveis, etc.

3.3

(0,25 punts per cada argument correcte; 0,75 punts en total)

Tal com diu al text, el model tradicional de ciutats compactes és més sostenible.

- La ciutat dispersa consumeix molt de sòl, cosa que impedeix altres usos com l'agrari o el forestal.
- La ciutat dispersa genera molta contaminació i emissions de gasos efecte hivernacle, arran de l'elevat ús del vehicle privat.
- La ciutat dispersa consumeix molts recursos, especialment aigua.
- La ciutat dispersa requereix la construcció de grans infraestructures, com ara carreteres, autopistes, línies elèctriques, clavegueram, etc.

L'estudiant pot esmentar arguments en positiu expressats des de la perspectiva de la ciutat compacta.

Exercici 1

Mapa Població estrangera a Espanya (any 2021)

1.1.

- El mapa mostra clarament que la població estrangera es localitza majoritàriament al litoral peninsular, especialment el litoral mediterrani, des de Catalunya fins a Andalusia, i també a les Illes Balears i les Illes Canàries (0,4 punts).
- Pel que fa al centre de la península, destaca la Comunitat de Madrid i la zona de "l'eix de l'Ebre" que inclou Lleida, Saragossa, la Rioja i Navarra (0,3 punts).
- Les comunitats autònomes on la presència de població estrangera és clarament elevada són: Catalunya, la Comunitat Valenciana, la Regió de Múrcia, les Illes Balears, les Illes Canàries i la Comunitat de Madrid (cal esmentar-ne 3: 0,1 punt per cada comunitat correcta, fins a un màxim de 0,3 punts).

Es valoraran com a positives, en general, les respostes les explicacions de les quals incideixin en el patró de distribució geogràfica esmentat. També es considerarà com a correcta si l'alumne, complementàriament, esmenta àmbits geogràfics amb una menor presència de població estrangera.

1.2.

Tenint en compte que la recerca de feina és una de les causes principals de les migracions, es pot establir una relació entre l'activitat econòmica i la presència destacada de població immigrant. Les zones més actives econòmicament i amb més oportunitats laborals són les que mostren una major presència de població d'origen estranger. Es valoraran els raonaments que vinculin l'activitat i el dinamisme econòmics amb la presència de població estrangera (0,15 punts).

En el cas d'Espanya podem observar el següent:

- A la zona litoral la població estrangera treballa majoritàriament al sector turístic i de serveis en general (0,2 punts).
- A les grans ciutats la població estrangera treballa majoritàriament al sector secundari i al sector serveis (0,2 punts).

- En algunes províncies interiors d'Espanya hi ha una elevada presència de població estrangera, que treballa majoritàriament al sector primari, agricultura i ramaderia (0,2 punts).

1.3.

Cal que l'alumne triï una de les opcions següents A o B (0,75 punts).

OPCIÓ A.

Cal assenyalar 3 impactes positius; 0,25 punts cadascun, fins un màxim de 0,75 punts.

En molts municipis rurals, la població autòctona ha disminuït a causa de l'envelliment i de la migració cap a les ciutats. L'arribada de població estrangera pot generar conseqüències positives per als nuclis rurals, com ara:

- Ajuda a revitalitzar l'economia local, ja que sovint assumeix feines en agricultura, ramaderia, petites indústries o serveis que costa cobrir amb població local.
- La població estrangera sol tenir una estructura d'edat més jove que la població rural autòctona, de manera que rejoveneix la població, augmenta el nombre de persones en edat laboral, incrementa la natalitat i la població jove, tot assegurant la continuïtat del municipi.

Gràcies a la immigració, alguns pobles que estaven en risc d'abandonament han estabilitzat o fins i tot incrementat la seva població. En conjunt, la immigració ajuda a equilibrar la piràmide d'edats i a garantir la supervivència social, econòmica i cultural de molts nuclis rurals.

- Evita el tancament d'escoles, comerços o altres serveis bàsics.
- Fa servir habitatges que estaven buits.

OPCIÓ B.

Cal assenyalar 3 mesures; 0,25 punts cadascuna, fins un màxim de 0,75 punts.

Algunes mesures que es podrien dur a terme són:

- Programes d'acollida i integració local, per reduir les barreres lingüístiques i socials i afavorir l'arrelament al territori, com ara:
- Incentius laborals i suport a l'emprenedoria rural, per dinamitzar l'economia local i aprofitar el capital humà que aporta la immigració, com ara:

Ajuts per a la creació o consolidació de petites empreses i cooperatives gestionades per població nouvinguda.

Programes de formació específica en sectors clau: agricultura ecològica, cures, artesania, economia circular, turisme sostenible.

Connexió entre empresaris locals i treballadors immigrants per cobrir vacants difícils.

Cursos gratuïts de llengua adaptats als horaris laborals.

Serveis de mediació cultural per facilitar la comunicació entre nouvinguts i administracions.

Activitats comunitàries (festes locals, tallers, clubs esportius) per fomentar la convivència i crear xarxes socials.

- Política d'habitatge i serveis bàsics per assegurar l'arrelament, per facilitar que les famílies estrangeres puguin establir-se de manera estable i contribuir al repoblament, com ara:

Rehabilitació d'habitatges buits o abandonats per oferir lloguers assequibles a famílies nouvingudes.

Millora del transport públic i de la connectivitat digital per reduir l'aïllament.

Garantia d'accés a serveis fonamentals (sanitat, educació, guarderia) per fer atractiva la vida al món rural.

Exercici 3. La ciutat i el fet urbà

[2,5 punts]

Criteris de revisió:

3.1.

(1 punt)

Tal com es recull a l'enunciat de la pregunta, l'estudiant hauria d'esmentar fins a 4 criteris a considerar (0,25 punts cadascun).

- **El nombre d'habitants:** pot semblar un criteri clar perquè una aglomeració urbana sigui considerada ciutat en lloc de poble, tot i que no a tot arreu hi ha unanimitat a l'hora d'establir el nombre mínim d'habitants. A Espanya es considera ciutat qualsevol nucli a partir de 10.000 habitants. Als Països Baixos les ciutats han de tenir, com a mínim, 20.000 persones, 5.000 a Bèlgica i a Àustria, 2.000 a Portugal, a França i a l'Argentina.
- **La concentració:** és una característica dels centres de les ciutats; en un espai reduït s'hi concentren molts habitants, habitatges, activitats, etc. Hi ha una densitat elevada. Però en alguns barris residencials, formats per cases unifamiliars, tenen una estructura discontinua i aïllada, i es consideren també ciutat, encara que la densitat és baixa. Al contrari, en el medi rural a vegades s'hi observa, també, un hàbitat concentrat i dens. Es tracta, doncs, d'un criteri cap cop menys decisiu per determinar el fet urbà.
- **L'activitat econòmica de la població:** mentre que les activitats que es fan als nuclis rurals estan relacionades bàsicament amb el sector primari, la ciutat es pot caracteritzar per la diversitat d'activitats dels seus habitants, amb predomini de les ocupacions vinculades a l'administració, els transports, el comerç, la indústria i els serveis més variats. Tot i aquesta definició, és veritat que alguns ports pesquers o algunes localitats cerealístiques o olivareres del centre i del sud d'Espanya són pobles grans o ciutats rurals.
- **L'organització i la influència territorial:** a més de les funcions econòmiques, la ciutat n'arriba a concentrar moltes més (administratives, polítiques, culturals, etc.), que la converteixen en un centre de poder i també de creativitat i d'oportunitats de tota mena. Gràcies a aquesta centralització d'activitats i de funcions, la ciutat aglutina fluxos (o mobilitat de persones, de productes, de capitals, d'idees), de manera que és fàcil que les ciutats es converteixin en nodes molt ben connectats mitjançant moltes vies de comunicació i altres mitjans de transport.
- **L'arquitectura i urbanisme:** en general, els edificis alts i les avingudes llargues i amples es localitzen a les ciutats. Les grans aglomeracions urbanes se solen expandir més ràpidament que els pobles, que no creixen.

- **Els estils de vida i de les relacions socials:** Si bé actualment els mitjans de comunicació tendeixen a homogeneïtzar els estils de vida i les formes que adopten les relacions socials, en general, les ciutats es caracteritzen perquè hi ha més tolerància i dinamisme, per més possibilitats pel que fa a les relacions socials i personals (tot i que també un anonimat més gran).
- **La concentració de funcions:** les funcions que predominen en una ciutat són determinades per les activitats i les professions que exerceixen els habitants.

3.2.

(1 punt)

a) Es valora la ciutat com a convertida en mercaderia pel fet que les seves relacions cada vegada es mercantilitzen més, és a dir, en què els bens, els serveis, les idees o fins i tot les persones esdevenen objectes de comerç, com un producte que es pot comprar i vendre. S'imposa l'especulació i les relacions de mercat per damunt tota la resta. Progressivament, la dimensió social de la ciutat va quedant més deixada de banda, sense que es tingui en compte la planificació (0,25 punts).

b) Quant a problemàtiques, s'esmentaran 3 que poden ser, entre d'altres (0,25 per a cadascuna; 0,75 en total):

   - Manca d'accés a l'habitatge
   - Expulsió econòmica de part dels residents per no tenir possibilitat de fer front a les despeses.
   - Increment exorbitant del preu dels lloguers.
   - Manca/deficiència creixent de serveis i equipaments.
   - Accentuació dels fenòmens de gentrificació.

3.3.

(0,5 punts en total; 0,25 per a cadascuna)

Caldrà esmentar dues d'aquestes iniciatives o bé d'altres que pugui proposar l'estudiant i que el corrector consideri coherents amb el que demana la pregunta.

- Increment de l'oferta de promoció d'habitatge públic, sigui en règim de propietat o de lloguer.
- Millora de la cooperació publicoprivada en la dotació d'equipaments i serveis urbans.
- Promoció de mesures per al manteniment dels veïns als nuclis històrics que més poden patir els fenòmens de gentrificació.
- Manteniment del comerç de petita superfície i de proximitat.

5. PAU 2025 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2

Exercici 2: Piràmides de la població de Catalunya

L'exercici es valorarà globalment a raó de 2,5 punts, distribuïts de la manera següent.

1.

(1,75 punts)

a) L'alumne hauria de citar com a principals canvis en l'estructura per edats els següents:

- Reducció de la natalitat i, com a conseqüència, reducció del pes de la població jove (0-14) sobre el conjunt de la població total.

(0,2)

- Augment del nombre de persones a les edats adultes, que han passat a ser les majoritàries: l'any 1987 l'edat modal se situava en els 12 anys i l'any 2023, en els 46-47.

(0,2)

- L'augment de l'esperança de vida determina que el nombre de persones situades a la cúspide de la piràmide (per sobre dels 65 anys) hagi augmentat considerablement. A més, per la diferència de gairebé 6 anys entre l'esperança de vida entre homes i dones, la feminització de l'envelliment és més notable.

(0,35)

b) L'alumne hauria, en primer lloc, d'identificar i diferenciar els dos factors possibles del creixement: d'una banda, el moviment natural (naixements - defuncions) i, de l'altra, el saldo migratori (immigracions – emigracions).

(0,2)

Com a factor principal caldria esmentar l'aportació feta per la immigració en dos períodes fonamentals, fruit de la bonança econòmica de Catalunya i a nivell espanyol, en general:

Entre 2000 i 2007, amb un boom migratori internacional procedent, en primer lloc, d'orígens tradicionals (Magreb i alguns països de l'Àfrica subsahariana); en segon, des de la seva incorporació a la Unió Europea, de països de l'Europa de l'est (Bulgària i Romania); en tercer lloc, de destinacions del sud-est asiàtic (Xina, Índia i Pakistan, principalment); i, finalment, de certs països d'Amèrica Llatina (Equador, Colòmbia, Argentina., Brasil, Hondures...). Durant els anys àlgids d'aquest període (entre 2004 i 2007) el saldo migratori es va situar anualment per sobre de les cent mil persones. (0,3)

- A partir de 2014 i fins l'esclat de la crisi provocada per la pandèmia de la SARS-Covid-19, amb orígens similars als del període anterior, però amb un volums força inferiors (a voltant de les cinquanta mil persones anuals)

(0,2)

Per la seva banda, l'alumne hauria de destacar, igualment, l'aportació modesta del creixement natural: entre 1987 i 2018 s'ha mantingut positiu (amb tendència a la baixa, fruit d'una natalitat que disminueix progressivament i una mortalitat que, en termes absoluts, creix de manera continuada). Tan sols entre 2000 i 2007 l'aportació fou destacable, amb un augment temporal de la fecunditat i de la natalitat fruit de l'arribada a les edats reproductives de les generacions nombroses nascudes durant l'etapa del *baby boom* dels anys seixanta i setanta del segle passat. Des de 2018 el moviment natural és negatiu (Catalunya registra més defuncions que naixements), de manera que l'actual creixement es deu únicament i exclusiva a l'aportació neta feta per la migració.

(0,3)

2.

(0,75 punts)

L'alumne hauria de citar 3 dels següents motius (a raó de 0,25 per a cadascun):

- Disminució de les taxes de mortalitat per malalties infeccioses i cardiovasculars
- Disminució de les taxes de mortalitat per malalties tumorals i, particularment, la incidència d'alguns càncers agressius
- Millora general del sistema públic de salut
- Millora general dels hàbits de consum responsables: dieta més sana i equilibrada

Igualment, es valorarà que l'alumne citi com a factor disruptiu l'efecte de la pandèmia de la Sars-COVID 19, que va causar una reducció temporal generalitzada de l'esperança de vida, i que posteriorment ha tornat a recuperar la tendència prèvia a 2020.

6. PAU 2024 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1

Exercici 1. Mapa sobre la densitat de població per província

1.

Els motius d'aquesta concentració desigual de la població estan relacionats amb el desenvolupament econòmic, especialment industrial i turístic.

Durant la dècada de 1960 i inicis de la dècada de 1970, es van produir migracions de la població de les zones interiors d'Espanya, majoritàriament agràries, cap a les zones industrials, localitzades sobretot a Madrid, Barcelona, Bilbao i el litoral.

(1 punt)

El desenvolupament del turisme de masses, concentrat a la costa, ha contribuït a augmentar les desigualtats territorials.

L'arribada d'immigrants de les darreres dècades també s'ha concentrat a les zones costaneres que ofereixen més oportunitats laborals.

(0,50 punts)

2.

L'afirmació és vertadera.

Aquestes províncies no tenen una economia diversificada, i no hi ha oportunitats laborals per als joves, que acostumen a emigrar cap a les capitals de província o de la comunitat autònoma o cap a altres zones on hi hagi llocs de treball. Per tant, la població d'aquestes províncies presenta una estructura de la població en què predomina la població adulta i envellida.

(1 punt)

Exercici 3. Esquema gràfic sobre el plànol urbà

1.

a)

Tipus de plànol A: radial o radioconcèntric

Tipus de plànol B: ortogonal, reticular o en quadrícula

(0,50 punts)

La formació del tipus de plànol radial sol derivar-se de la centralitat que ve donada per algun edifici o monument històric (com una catedral, una fortificació, una plaça de mercat, etc.) que va condicionar la forma d'ordenament del pla de la ciutat o d'un barri. Així, des d'aquest punt central surten carrers i avingudes que, com si fossin radis, s'allunyen del centre fins als diversos espais en què s'articula la ciutat.

El pla radial es completa i es perfecciona amb l'obertura de vies concèntriques, a manera de cinturons urbans, que permeten la connexió entre els diversos barris sense necessitat d'haver de passar pel centre de la ciutat. Aquesta forma urbana afavoreix una visió centralitzada de la ciutat i fa que s'hi concentrin la major part de les activitats econòmiques.

El plànol ortogonal presenta una forma simple segons la qual els carrers es tallen perpendicularment entre ells. Això fa que les illes de cases siguin quadrades o rectangulars i que els edificis tinguin una disposició ordenada. La forma reticular facilita la parcel·lació dels terrenys i el traçat de carrers amples, airejats i assolellats.

La quadrícula pròpia d'aquest tipus de pla afavoreix els desplaçaments pels eixos verticals i pels horitzontals, però complica els trajectes transversals. És una limitació que pot corregir-se amb l'obertura de vies en diagonal.

(0,50 punts)

b)

Exemples de ciutats que segueixin un plànol radioconcèntric, almenys en una part de la ciutat, són Vitòria i Pamplona. A l'estranger, hi ha Moscou, París o Amsterdam.

(0,25 punts)

Trobem el plànol ortogonal en ciutats de la Grècia i la Roma clàssiques i també a les ciutats colonials, com les fundades pels espanyols a Amèrica. És un tipus de pla que va tenir un gran èxit als segles XIX i XX, en què moltes ciutats es van desfer de les muralles i van dissenyar els seus projectes d'eixamplament. Exemples: Barcelona, Màlaga, Santander, Alacant, Sabadell...

(0,25 punts)

2.

Els eixamples van ser concebuts inicialment per exercir una funció residencial orientada a les classes benestants. Actualment, continuen tenint aquesta funció, encara que les classes benestants s'han traslladat a altres zones de la ciutat més exclusives i molts d'aquells habitatges ara estan ocupats per persones amb un poder adquisitiu més baix o s'han convertit en oficines.

(0,50 punts)

3.

Pot entendre's com la separació espacial dels diferents grups socials en una ciutat o àrea geogràfica d'acord amb les seves diferències ètniques, religioses, de renda, etc.

(0,25 punts)

Com a exemple, es poden esmentar els casos dels barris de les perifèries, on es concentra la població de rendes més baixes, o els barris amb un gran nombre d'immigració estrangera, o els barris amb persones d'una mateixa ètnia, religió, etc.

(0,25 punts).

8. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2

Exercici 2: Gràfic sobre l'evolució del nombre de matrimonis

[2,5 punts en total]

1.

S'observa que hi ha una tendència al descens de la nupcialitat al llarg de tot el període, especialment en els darrers anys.

Es parteix d'unes xifres molt altes des de l'any 1975 fins inicis de la dècada dels 80, a causa de l'arribada a les edats de contraure matrimoni de la generació dels baby-boomers.

(0,25)

Al llarg de l'interval 1981-2007 el nombre de matrimonis s'estabilitza encara que en una tendència lleugerament descendent. A partir de 2007, coincidint amb l'inici de la crisi econòmica i financera, el descens del nombre de matrimonis s'intensifica. Destaca el descens molt marcat l'any 2020 a causa de l'epidèmia del COVID-19.

(0,25)

A més a més de les circumstàncies socio-econòmiques de cada període s'hauria de fer esment al canvi de valors en la societat respecte al matrimoni que es concreta en que moltes parelles decideixen no casar-se, en l'augment de les parelles de fet o famílies monoparentals, etc.

(0,50)

2.

a) La taxa global de fecunditat relaciona el nombre total de fills nascuts amb el nombre de dones en edat fèrtil (de 15 a 49 anys) i s'expressa en tant per mil.

(0,25)

L'indicador conjuntural de fecunditat indica el nombre mitjà de fills de les dones d'una població. (0,25)

b) El valor 1,16 de l'indicador conjuntural de fecunditat és inferior a 2, que es considera que és el valor de reemplaçament d'una població. Per tant, si aquest valor es mantingués durant molt temps conduiria a un descens del total d'efectius d'una població i a un progressiu envelliment de la mateixa, tot això sense tenir en compte els fluxos migratoris.

(0,50)

3.

L’alumnat hauria d’anomenar almenys 2 mesures o propostes del tipus:

- Ajusts econòmics a famílies amb fills
- Augment del temps de permís de maternitat o paternitat
- Facilitat en la reducció de jornada laboral per a les persones amb fills a càrrec
- etc.

(0,50)

La resposta és oberta i el corrector/-a considerarà si la resposta de l’alumnat és pertinent, encara que no segueixi exactament el que s’indica en aquesta pauta.

9. PAU 2024 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3

Exercici 3 : Fotografia del barri de Bellvitge

[2,5 punts en total]

1.

a) És un barri residencial del tipus ciutat dormitori

(0,25)

b) El tipus de barri residencial que s'observa a la fotografia és característic de les perifèries urbanes.

(0,25)

c) Aquests tipus de barris es van construir en els anys 60 i 70 del segle passat per acollir la nombrosa població immigrant procedent d'altres regions. El principal problema urbanístic era la manca de serveis (educatius, sanitaris i de comunicacions)

0,50)

d) L'afirmació és certa, a les ciutats històricament es dóna una distribució no homogènia dels grups socials, sovint condicionada pels preus del sòl i l'habitatge. Els barris com Bellvitge, habitats en els seus inicis per població immigrant i de classe baixa n'és una prova.

(0,50)

2.

A la ciutat compacta la concentració de població, serveis i activitats en una àrea reduïda escurça distàncies i facilita la implantació de serveis com el transport col·lectiu, fet que fa que la mobilitat sigui més sostenible ambientalment.

A les zones suburbanes de baixa densitat la gran extensió espacial que ocupa el poblament urbà implica una gran mobilitat de la població en els desplaçaments diaris, els quals s'efectuen majoritàriament amb vehicle privat amb un gran consum de recursos energètics i altes emissions de gasos hivernacle.

(1)

Exercici 3: Taula de les ciutats més poblades del món

[2,5 punts en total]

1.

a) A mitjans del segle XX les àrees urbanes més poblades del món eren les dels països desenvolupats, com ara Tòquio, Nova York o Londres, mentre que amb el pas del temps han cedit el pas a les grans ciutats dels països en vies de desenvolupament, bona part de les quals han aparegut en el rànquing molt recentment, com el Caire, Nova Delhi o Jakarta.

(0,25)

b) Per continents, cal remarcar el descens en el rànquing de les ciutats més poblades d'Amèrica del Nord i Europa, mentre que els primers llocs els ocupen les grans ciutats asiàtiques del Japó, la Xina o l'Índia, i en menor mesura les africanes.

(0,25)

2.

a) Una àrea metropolitana és un territori format per una gran ciutat i un conjunt de ciutats petites i mitjanes que es localitzen al seu voltant, unides per importants fluxos diaris de persones, mercaderies i serveis.

(0,50)

b) En les àrees metropolitanes, la ciutat central està especialitzada en les funcions comercial i de serveis, mentre que a la resta de ciutats hi predominen les funcions residencial i/o industrial. A la ciutat central també s'hi solen concentrar els centres de decisió política i econòmica.

(0,50)

3.

a) El concepte de megalòpoli s'aplica a regions urbanes amb diverses àrees metropolitanes molt a prop les unes de les altres, de centenars de quilòmetres de llarg i que en conjunt superen els 20 milions d'habitants.
No és el cas de Barcelona, on hi ha una sola àrea metropolitana i a més hi ha una discontinuïtat amb les altres àrees metropolitanes properes; i en cap cas s'arriba als 20 milions d'habitants.

(0,50)

b) Una conurbació és un conjunt de ciutats de diversa grandària que estan unides per un continu urbà. En aquest sentit, dins de l'àrea metropolitana de Barcelona efectivament hi ha una conurbació que inclou almenys Barcelona i els municipis de la primera corona metropolitana.

(0,50)

---

11. PAU 2023 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1

Exercici 1

[2,5 punts en total]

1.

a)

(0,50)

- Piràmide 1. Província de: Almeria

- Piràmide 2. Província de: Zamora

b)

En el cas de la piràmide d'Almeria, l'estructura per edats presenta un nombre elevat de població jove i adulta, especialment en els grups d'edat de 35 a 45 anys, amb un nombre més gran d'homes que de dones.

La població de la tercera edat presenta un percentatge més baix.

Les causes d'aquesta estructura per edats s'associen al dinamisme econòmic de la zona. L'economia es basa en l'agricultura intensiva, amb el conreu d'hivernacles i en el turisme de sol i platja. Aquestes activitats econòmiques han estat un focus d'atracció, especialment de població immigrant. Per això, destaca la franja d'edat d'homes de 40 a 44 anys. Aquesta població immigrant també ha fet augmentar la natalitat. És per això que la població jove també és abundant.

(0,50)

Pel que fa a la piràmide de Zamora, l'estructura per edats presenta un percentatge molt baix de població jove. La població adulta és la que té els grups d'edat més nombrosos, que són els de 55 a 64 anys.

És una piràmide clarament regressiva, característica d'una població envellida, amb molta població de més de 65 anys, amb un índex d'envelliment molt alt. Fins i tot, hi ha molta població de més de 85 anys. Per tant, podem parlar de sobreenvelliment. Podem observar que hi ha més dones velles que homes, ja que l'esperança de vida de les dones és més alta.

Una de les causes d'aquesta estructura per edats és l'elevada esperança de vida de la població.

L'altra causa és el despoblament de les zones interiors d'Espanya, a partir dels anys seixanta del segle XX, que continua encara en l'actualitat. Zamora és una de les províncies menys poblades d'Espanya.

D'altra banda, aquesta zona no atreu població immigrant, que podria rejovenir la piràmide, per la manca d'ofertes laborals.

(0,50)

2.

a)

L'envelliment de la població és una característica de les societats desenvolupades com Espanya, i és degut a:

- La disminució de la natalitat des de les darreres dècades del segle XX que ha comportat la reducció progressiva de la població jove.

(0,25)

- L'augment de l'esperança de vida degut a la millora de la qualitat de vida de la població (alimentació, sanitat, etc.) i, per tant, el manteniment de contingents elevats de població adulta i vella.

(0,25)

b)

L'envelliment de la població d'un país planteja problemes molt importants:

- La dificultat de mantenir el sistema de pensions per part de la població que treballa, tenint en compte que cada vegada hi ha un nombre més gran de persones jubilades i es va endarrerint l'edat d'incorporació al món laboral.
- La necessitat de crear i mantenir diferents serveis sanitaris, socials i assistencials per a les persones grans: residències, serveis domiciliaris, etc.
- L'envelliment afecta el conjunt del territori, però és més destacat en el món rural, en què la població vella és molt important, la qual cosa representa una de les causes del despoblament de molts territoris rurals.

(0,50)

Es demanaran dues conseqüències correctes, 0,25 cadascuna.

---

12. PAU 2023 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1

Exercici 1

[2,5 punts en total]

1.

L'estudiant hauria d'identificar les fases següents:

Fase demogràfica tradicional o preindustrial. Es caracteritza per unes taxes de natalitat i mortalitat molt altes, sobretot una alta mortalitat infantil. Aquestes condicions són degudes a la manca de mesures sanitàries i higièniques i es pròpia de societats agrícoles i preindustrials. El creixement natural de la població és molt feble i amb oscil·lacions degudes a períodes de mortalitat catastròfica (fams, epidèmies, guerres...).

(0,25)

Fase de descens gradual de la mortalitat (o fase expansiva de la transició). En aquest període la mortalitat descendeix degut a les millores higièniques, sanitàries i alimentàries. En canvi es manté la natalitat en els valors elevats, similars als de la fase anterior. La conseqüència és que la població experimenta un fort creixement natural (explosió demogràfica).

(0.25)

Fase de reajustament de la natalitat (o fase de contenció de la transició). En aquesta etapa la mortalitat s'estabilitza a nivells baixos perquè continuen els avenços de la medicina i l'augment del nivell de vida. El més característic és el descens de la natalitat per raons de tipus socioeconòmic, com ara la incorporació de la dona al món laboral, la progressiva urbanització de la població o el retard de la nupcialitat. El creixement natural de la població comença a decréixer.

(0,25)

Fase demogràfica moderna o règim demogràfic modern (fase d'estancament demogràfic). Aquesta fase correspon a les societats desenvolupades, on la natalitat i mortalitat són molt baixes, i el creixement de la població és molt baix: zero o fins i tot poden donar-se creixements naturals negatius. En ocasions, la mortalitat repunta a causa de l'envelliment de la població o bé es produeixen episodis de creixement sobtats o baby-booms.

(0,25)

2.

a) Es considera que Catalunya deixa enrere la primera fase de la transició demogràfica o règim democràtic antic a les darreres dècades del segle XIX amb els inicis de la industrialització.

(0,5)

b) b) Es pot considerar que entre les dècades de 1980-90 s'acaba la fase de transició i s'inicia el règim demogràfic modern, quan les taxes de natalitat i mortalitat s'igualen i es produeix un baix creixement vegetatiu. Els factors condicionants principals són la generalització del model de família urbana, caracteritzat per un retard en la nupcialitat, la incorporació de la dona al mercat de treball i un baix nombre de fills (taxa de fecunditat baixa).

(0,5)

c) c) Les successives onades migratòries que s'han succeït en diferents moments del segle XX i als inicis del segle XXI han comportat períodes de revitalització demogràfica a Catalunya, provocant un augment de les taxes de natalitat, fecunditat i del creixement vegetatiu.

(0,5)

13. PAU 2022 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1

Exercici 1

[2,5 punts en total]

1.

a)

Les motivacions de les persones per emigrar són diverses, però en el cas de la població espanyola històricament han estat una combinació de causes de tipus econòmic i demogràfic. Les economies agràries ocupen poca mà d'obra, i sovint de manera discontínua al llarg de l'any, segons el tipus d'agricultura que s'hi practica. Llavors, l'augment de la població sense la creació de llocs de treball provoca desocupació. Aquesta va ser la causa de les migracions a l'estranger de la població durant els segles XIX i XX.

(0,50)

b)

Les províncies indicades al mapa se situen al nord-oest peninsular i a les illes occidentals de l'arxipèlag canari, espais majoritàriament amb escàs dinamisme econòmic, sobretot en l'àmbit rural. Es troben molt vinculades al sector primari o a àmbits que han patit durs processos de reconversió de sectors econòmics com la indústria o la mineria.

Moltes d'aquestes províncies han participat en els grans moviments de població que s'han donat al llarg del segle XX.

(1)

A la resposta es podrà fer menció de les possibles diferències que es destaquin entre les mateixes províncies i es podran donar referències a esdeveniments com les migracions transoceàniques o bé cap a altres països del continent europeu.

2.

L'efecte principal és l'accentuació de la tendència a l'envelliment de la població, que es manifesta amb unes estructures d'edats on predominen els adults de més edat i la gent gran, a causa del fet que és la població jove la que s'ha vist afectada per aquest tipus de desplaçaments.

(0,50)

3.

Identificació de les províncies en relació amb la xifra en què apareixen al mapa:

(0,50)

1) Ourense

2) Lugo

3) Pontevedra

4) La Corunya

5) Astúries

6) Lleó

7) Zamora

8) Salamanca

9) Sòria

10) Santa Cruz de Tenerife

Es puntuarà a raó de 0,05 punts per cada província identificada correctament.

14. PAU 2022 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 1

Exercici 1: Gràfic sobre el creixement de la població a Catalunya

[2,5 punts en total]

1.

El gràfic mostra com la taxa de creixement real augmenta molt la dècada dels anys 90 del segle passat i sobretot al començament del segle XXI, fins l'any 2007, amb valors per sobre el 20 per mil.

(0,50)

A partir d'aquesta data la taxa disminueix ràpidament fins assolir valors negatius els anys 2012, 2013 i 2014. El creixement de la població es recupera i els anys 2018 i 2019 la taxa supera el 10 per mil, per tornar a caure sobtadament el 2020.

Les causes del gran creixement de la població a partir de la dècada dels anys 90 i sobretot al començament de segle XXI estan en relació amb l'augment de la immigració estrangera en aquests anys, fet que s'observa també en el gràfic si s'observa la taxa del creixement migratori.

(0,50)

La crisi financera i econòmica que s'inicià el 2008 va comportar una gran disminució de l'arribada d'immigrants. El saldo migratori va arribar a ser negatiu des del 2012 fins al 2015. A partir d'aquesta data i en paral·lel amb la recuperació de l'economia, el saldo migratori va tornar a mostrar una tendència a l'alça fins que, a causa de la COVID-19, l'any 2020 s'hi produeix un brusc descens.

(0,50)

2.

La taxa de creixement natural d'una població només té en compte el nombre de naixements i el nombre de defuncions, mentre que la taxa de creixement real hi incorpora el valor del saldo migratori.

(0,50)

3.

Es tracta d'una afirmació incorrecta. La població catalana es caracteritza per tenir una taxa de natalitat molt baixa, de forma similar al que succeeix en la majoria de països del nostre entorn.

(0,50)

---

15. PAU 2022 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 4

Exercici 4: Ortofoto de la ciutat de Barcelona

[2,5 punts en total]

1.

a) L'alumnat hauria de comentar que es distingeix, d'una banda, el centre històric o nucli antic, format per una trama de carrers estrets i traçat irregular, sense planificació, al voltant de grans edificis com esglésies i palaus, i, d'altra banda, l'eixample, una trama ortogonal, amb un traçat geomètric i perpendicular dels carrers, que són amples i regulars.

(0,50)

b) El centre històric, nucli antic o ciutat preindustrial, pot tenir un origen romà o medieval. Els eixamples responen al creixement de les ciutats industrials que s'inicia a mitjan segle XIX i continua en el XX.

(0,50)

2.

La funció administrativa i de serveis acostuma a desenvolupar-se a les parts més cèntriques de la ciutat, normalment al centre històric, també la funció comercial i turística. Al centre històric, també hi ha barris antics habitats per població de classe baixa o marginal juntament amb zones gentrificades amb residents de classe benestant.

(0,50)

Els eixamples van ser concebuts inicialment per exercir una funció residencial orientada a les classes benestants. Actualment continuen tenint aquesta funció, encara que les classes benestants s'han traslladat a altres zones de la ciutat més exclusives i que molts habitatges són ocupats per oficines i persones amb un poder adquisitiu més baix. També acull funcions administratives, de serveis i comercial.

(0,50)

3.

Els carrers estrets i irregulars dels nuclis antics dificulten el transit de vehicles, i molts d'ells s'han convertit en carrers de vianants.

En canvi la geometria i l'amplada dels carrers dels eixamples faciliten la circulació de tot tipus de vehicle.

(0,50)

---

16. PAU 2022 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1

Exercici 1: Gràfic evolució població espanyola

[2,5 punts]

1

[1 punt]

S'observa que l'augment de la població espanyola en el segle XXI va en paral·lel a l'increment de la immigració. Fins al 2011 la població creix per sobre del que li correspondria per la taxa de creixement vegetatiu degut a una forta arribada d'immigrants.

(0,50)

A partir del 2012, i a causa de la crisi econòmica hi ha un retorn d'efectius d'immigrants al seu país d'origen, ja que és un sector molt vulnerable, fet que es reflecteix en un descens de la població total.

(0,50)

2

[1,5 punts]

Les causes de la vulnerabilitat al risc de pobresa de la població d'immigrants extracomunitaris es deguda a la manca d'uns ingressos suficients per fer front a les necessitats bàsiques per a viure.

Les causes dels baixos ingressos són degudes a vàries causes:

- -La dificultat en trobar feina si és immigrant irregular.
- -La precarietat dels llocs de treball: feines per poques hores al dia, o per pocs dies a la setmana.
- -Salaris baixos, per sota del que estipulen els convenis laborals.
- -Feines sense assegurança al règim de la Seguretat social.
- -Pocs ingressos en el marc de la unitat familiar.

...

Es puntuarà a raó de 0,50 punts per causa esmentada fins a un màxim d'1,5 punts.

---

17. PAU 2022 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 4

Exercici 4 : Classificació de les grans ciutats del món

[2,5 punts]

1

[1 punt]

El principal canvi que mostra la gràfica es refereix al fet que a mitjans del segle XX les àrees urbanes més poblades del món eren les dels països desenvolupats, com ara Tòquio, Nova York o Londres, mentre que amb el pas del temps han cedit pas a grans ciutats de països emergents o del sud global, les quals han aparegut en el rànquing molt recentment, com El Caire, Nova Delhi o Beijing.

(0,50)

Cal remarcar el descens de pes entre les ciutats més poblades del món de Nord-Amèrica i Europa, que es preveu que el 2030 no tinguin cap ciutat entre les 10 més grans del món, mentre que el protagonisme passa sobretot a les grans ciutats asiàtiques del Japó, la Xina o l'Índia, i en menor mesura a les africanes. Les grans aglomeracions urbanes de l'Amèrica Llatina, tot i estar entre les deu primeres a finals del segle XX, també es preveu que quedin ultrapassades pel dinamisme asiàtic i africà en els propers anys.

(0,50)

2

[1 punt]

L'alumne podria respondre exemples com els següents. En tot cas, el corrector avaluarà la pertinença o no de les respostes efectuades en cas que en posi d'altres.

Tipus de problema	**Causa**	**Possible solució**
Problema de proveïment: La necessitat d'aigua potable	Tant les famílies com les activitats industrial i de serveis necessiten quantitats creixents d'aigua que normalment es troba lluny de la ciutat, fet que encareix el seu preu i pot provocar impactes ambientals importants.	Aplicar polítiques d'estalvi i reutilització de l'aigua.

Tipus de problema	Causa	Possible solució
Problema de transport: Dificultats de mobilitat en vehicle privat	El creixement de la ciutat i la seva dispersió sobre l'espai fan que la gent hagi de desplaçar-se cada dia a treballar, estudiar o utilitzar serveis o equipaments. Ha crescut molt el parc de vehicles que sovint es mouen per xarxes de carreteres i carrers de capacitat insuficient	Millora i extensió del transport públic, noves infraestructures de trànsit, reordenació dels usos del sòl cap a ciutats més compactes...
Problema ambiental: Contaminació de l'aire	L'increment de mobilitat generat pel creixement de la ciutat, així com l'increment de les activitats productives genera un augment de gasos procedents de la combustió, alguns dels quals nocius per a la salut i el medi ambient.	Millora i extensió del transport públic, ajuts a les energies netes, millora de processos industrials cap a tecnologies netes...
Problema ambiental: Generació de residus	La generació de residus ha anat creixent de forma global però de forma més intensa a les grans ciutats, on es concentren població i activitats productives. La gran quantitat de residus generats pot provocar un impacte ambiental molt fort si no és tractada convenientment	Facilitar el reciclatge, millorar la recollida selectiva, impulsar el consum responsable...
Problema social: Segregació residencial	La població a les ciutats, i de forma molt clara en les ciutats difuses, tendeix a concentrar-se en espais residencials definits per motius econòmics o ètnics, amb separació de	Facilitar la ciutat compacta, promoure habitatge social en diferents barris...

Tipus de problema	Causa	Possible solució
	comunitats i potencials conflictes entre elles	
Problema social: Preu del lloguer/habitatge	El creixement de les ciutats i l'especialització dels barris fa que creixi el preu del lloguer o dels habitatges al centre, expulsant els habitants de menors ingressos cap a perifèries cada cop més llunyanes, o ocupar edificis amb males condicions.	Promoure habitatge social, regular el preu dels lloguers...

Es puntuarà a raó de 0,33 punts per cada exemple correcte, fins a un màxim d'1 punt.

3

[0,50 punts]

Per ciutat difusa entenem un tipus d'àrea urbana que ocupa grans extensions i on les àrees residencials i productives es troben segregades sobre el territori sovint en zones completament separades entre sí.

(0,25)

Suposa un problema per a la mobilitat perquè cal desplaçar-se en algun tipus de vehicle per anar de casa al treball, a l'estudi o a buscar serveis, i sovint ha de ser vehicle privat perquè l'escassa densitat de població fa que sigui molt costós el manteniment de línies de transport públic. L'ús massiu del transport privat genera embussos de trànsit freqüents en determinades hores del dia.

(0,25)

18. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 2

Exercici 2: Taula d'indicadors sobre l'evolució de l'envelliment i la dependència

[2,5 punts en total]

1.

En el període de gairebé 40 anys que mostra la taula, les dades mostren una tendència cap a l'envelliment de la població de Catalunya, una de les més envellides del món, i també l'augment de la dependència de la gent gran.

(0,25)

Els motius que expliquen la tendència a l'envelliment de la població són:

- L'increment de l'esperança de vida, una de les més altes del món, característica dels països desenvolupats, gràcies a l'elevat nivell de vida i a un bon sistema sanitari i assistencial.

(0,50)

- La disminució de la natalitat i la fecunditat, que comporten una menor proporció de població jove respecte a la població vella.

(0,50)

El gran creixement migratori entre els anys 2000 i 2010 va aturar una mica aquest procés, i d'aquí la millora dels indicadors de l'any 2010, però la frenada de la immigració l'ha tornat a accelerar.

(0,25)

2.

A nivell demogràfic l'envelliment de la població afecta l'estructura per edats, ja que la proporció de persones velles és més gran que la de persones joves. També comporta una feminització de la societat, ja que les dones tenen una esperança de vida superior a la dels homes.

(0,10)

A nivell econòmic, la conseqüència més important és la dificultat per assegurar el cobrament de les pensions d'un gran volum de població vella, mentre que la població en edat de treballar és més reduïda.

(0,20)

A nivell social, cal tenir en compte la necessitat de crear els serveis (sanitaris i assistencials) per atendre la gent gran.

(0,20)

3.

L'índex d'envelliment fa referència a la població de 65 anys i més per cada 100 habitants de menys de 15 anys. S'expressa en tant per cent.

(0,25)

L'índex de sobreenvelliment fa referència a la població de 85 anys i més per cada 100 habitants de 65 anys i més. S'expressa en tant per cent.

19. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 3

Exercici 3 : Text "La crida del camp"

[2,5 punts en total]

1.

Caldrà que les respostes es refereixin al procés d'urbanització de manera clara i directa, les quals hauran de considerar l'atracció del fet urbà i l'expulsió de la població del món rural. En aquest aspecte caldrà que es refereixin a aquest doble fenomen. Així es podrà puntuar amb 0,5 cadascun dels dos components.

Pel que fa als fets relacionats amb l'atracció urbana, es valorarà positivament que els alumes es refereixin a les possibilitats que ofereix la ciutat:

- Treball: activitats relacionades amb la indústria, la construcció i els serveis.

(0,25)

- Millora de la qualitat de vida per la disponibilitat de serveis educatius, sanitaris i culturals a l'abast i facilitats per promocionar-se socialment.

(0,25)

Pel que fa als fenòmens relacionats amb l'emigració camp-ciutat, caldrà que en les respostes es faci referència tant a les dificultats de subsistència en el sector agrari, com a les oportunitats que sorgeixen d'obtenir un salari en la industrialització urbana, i poder deixar enrere situacions de pobresa.

(0,50).

2.

En els sectors cèntrics de les ciutats, o barris turístics, o barris que es transformen per la implantació d'activitats relacionades amb les noves tecnologies, els agents immobiliaris inverteixen per transformar aquest sector. La gent que hi ha viscut sempre, amb lloguers antics, són un obstacle per augmentar el rendiment dels immobles que es volen destinar al sector turístic o de serveis molt més rendible. Es produeixen situacions de pressió fins que els llogaters són forçats a abandonar la seva residència.

(0,5)

La raó d'aquest fenomen la trobem en l'especulació. L'espai urbà és limitat, les zones cèntriques no poden créixer i s'hi focalitzen els interessos privats.

(0,25)

Se li dona el nom de gentrificació.

(0,25)

3.

Consisteix en el fenomen de l'emigració ciutat-camp, a la cerca d'un espai menys dens i, suposadament, més segur. Tot i que no fa més que escampar l'epidèmia.

(0,50)

20. PAU 2021 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 4

Exercici 4: Fotografia d'un paisatge de la muntanya mitjana

[2,5 punts en total]

1.

Les causes i les conseqüències del despoblament de les zones de muntanya són diverses. L'estudiant hauria de fer referència en la seva resposta almenys a dues causes i dues conseqüències de les relacionades a continuació per obtenir la puntuació total de la pregunta:

- el baix preu dels productes agroramaders,
- les dificultats per implantar la mecanització,
- la competència amb l'agroramaderia industrial,
- la manca de capital suficient per a la modernització de les explotacions,
- l'envelliment de la població,
- la manca de relleu generacional.

(0,50)

Les conseqüències socioambientals principals del despoblament de les zones de muntanya són les següents:

- abandonament de conreus i expansió del bosc.
- pèrdua del paisatge en mosaic, augment del risc de grans incendis forestals
- canvis en la biodiversitat (disminució dels efectius de les espècies relacionades amb els conreus i els prats; recuperació de les espècies dels hàbitats forestals).
- degradació dels nuclis de població abandonats.
- en alguns casos el turisme es converteix en l'activitat econòmica principal.
- pèrdua de la transmissió de la cultura camperola.

(0,50)

2.

Les dones en el món rural han desenvolupat bàsicament tres tipus de feines:

- responsabilitzar-se en solitari de les feines domèstiques.
- tenir cura dels fills i de les persones de més edat en el nucli familiar de convivència.
- cuidar de les aus i animals de corral (gallines, conills, etc.) i també els domèstics.

(0,75)

3.

Pel que fa a la frase: “En el món laboral, per a una mateixa feina, el salari de les dones és inferior al dels homes” es pot considerar que si bé hi ha sectors i tipus de feines on el sou és igualitari, encara persisteixen casos de discriminació.

L’estudiant pot fer referència al fet que si bé hi ha feines en les quals el sou està regulat i és el mateix independentment del sexe (funcionaris, treballadors amb convenis laborals de sector o d’empresa) hi ha encara casos on la bretxa salarial entre les dones i els homes és una realitat.

(0,25)

Aquests casos són una conseqüència de l’anomenada «discriminació directa», que consisteix en el fet que les dones reben un tracte menys favorable al dels homes pel fet de ser-ho.

(0,25)

Aquesta discriminació està prohibida per la legislació de la Unió Europea, però encara persisteixen situacions de desigualtat en alguns centres de treball.

(0,25)

21. PAU 2021 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 1

Exercici 1.

[2,5 punts en total]

Piràmides sobre la immigració a Espanya

1.

[1 punt]

La piràmide corresponent als immigrants del Marroc mostra una població formada majoritàriament per adults joves, d'entre 25 i 50 anys, preferentment masculina, ja que són els grups d'edat de la població que va emigrar. Les classes de menys edat corresponen a persones nascudes al Marroc i arribades en processos de reagrupament familiar en molts casos.

(0,50)

La piràmide dels immigrants de la Gran Bretanya és una piràmide que reflecteix el gran pes de la població jubilada. És una piràmide regressiva on les classes d'edats corresponent als joves són pràcticament buides, al contrari de les classes d'edat de la població més gran, especialment les classes d'edat entre 60 i 75 anys.

(0,50)

2.

[1 punt]

A la darreria del segle XX, el desenvolupament econòmic va transformar Espanya d'un país tradicionalment emigrant a un país receptor d'immigració. Les dues piràmides corresponen a dos dels perfils d'immigrants més comuns:

La piràmide dels immigrants del Marroc és representativa dels emigrants procedents de països pobres. Aquest és el grup més nombrós de la immigració que va arribar a Espanya, procedents de diferents països del nord d'Àfrica, l'Àfrica subsahariana, l'Amèrica llatina, l'Europa oriental i

l'Àsia, que arriben a la recerca de treball i d'unes condicions de vida més dignes. Els recursos econòmics són escassos i accedeixen a llocs de treball sovint precaris i amb remuneracions baixes. Els habitatges als que poden accedir sovint són subarrendats, per exemple, el lloguer d'una habitació amb dret a cuina en un habitatge d'un conegut, on poden conviure-hi més d'una família.

(0,50)

La piràmide dels immigrants del Regne Unit correspon al perfil de persones jubilades procedents d'altres països europeus que s'instal·len definitivament a Espanya, sobretot a la costa mediterrània, atretes per la suavitat del clima i per un entorn agradable i amb bons serveis. Aquest col·lectiu de població, que va augmentar de manera notable els primers anys del segle XXI, no troba dificultats per instal·lar-se a Espanya. Tenen un nivell de renda mitjà-alt i molts d'ells viuen en urbanitzacions on aquest perfil d'immigrant jubilat pot arribar a ser el majoritari.

(0,50)

3.

[0.5 punts]

El perfil corresponent als immigrants pobres és el que rep la majoria d'actes de racisme i xenofòbia. Les causes són diverses, però generalment responen a alguns dels aspectes següents:

La por als que són diferents per qüestió de raça, religió, cultura, etc.

Prejudicis, desconeixement i manca d'empatia

Circumstàncies socioeconòmiques: els immigrants pobres provoquen més rebuig i pateixen més actes de racisme que els immigrants de la mateixa procedència però de nivell socioeconòmic més alt.

Ideologia: hi ha ideologies que fomenten el racisme al no acceptar la diversitat cultural, ètnica o religiosa, al considerar-les una amenaça.

(0,50)

Es valorarà que l'estudiant esmenti almenys dues de les causes apuntades.

22. PAU 2021 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1

Exercici 1.

[2,5 punts en total]

Mapa de creixement de població a Espanya

1.

[1 punt]

L'alumnat hauria de respondre:

- Les àrees que han tingut un creixement més important entre 1996 i 2016 són l'entorn de Madrid, la costa mediterrània, les illes i la Vall de l'Ebre fins al País Basc.

  (0,25)

- Les que l'han tingut menor i fins i tot negatiu corresponen a bona part de Castella-Lleó, Sistema Ibèric i interior de Galícia.

  (0,25)

- Províncies de creixement important: qualsevol entre les de Madrid, Girona, Barcelona, Balears, València, Múrcia, Biscaia o Àlaba.

  (0,25)

- Províncies de creixement menor o negatiu: Ourense, Lugo, Zamora, Salamanca, Palència, Soria, Guadalajara, Cuenca, Terol, Àvila.

- (0,25)

2.

[1,5 punts]

Entre els factors que expliquen les fortes diferències de creixement l'alumne ha de citar dos dels tres següents, amb una valoració de 0,75 per cadascun.:

- la continuació de la concentració de l'activitat industrial i de serveis al voltant de les aglomeracions urbanes més importants i també de les capitals de província i, en general, la costa.

- la continuació del despoblament de l'interior i especialment a la meitat occidental d'Espanya, motivat per la manca d'alternatives importants a l'agricultura.

- l'expansió del creixement cap a àrees properes a les ciutats grans i mitjanes.

En cas de posar altres factors, el corrector els valorarà en funció de la seva pertinença o no.

Exercici 4. La mobilitat urbana

[2,5 punts]

Pregunta 1

[0,5 punts]

D'acord amb la Carta de Leipzig, aprovada el 2007 per la Unió Europea, les ciutats sostenibles són aquelles que tenen entre els seus objectius essencials:
- Controlar l'oferta de sòl urbà i l'especulació.
- Consolidar espais públics d'alta qualitat.
- Modernitzar les xarxes d'infraestructures de transport.
- Afavorir l'equilibri social.
- Protegir el desenvolupament cultural.
- Mantenir la coherència entre les funcions urbanes (residencial, industrial, comercial, cultural, etc.).

(0,1 punts per cadascun dels objectius correctament explicats, fins a un màxim d'0,5 punts.)
(Es deixa al criteri del corrector la pertinència d'altres objectius)

Pregunta 2

[1 punt]

Algunes diferències podrien ser les següents:

(Es deixa al criteri del corrector la pertinència d'altres diferències.)

A la ciutat compacta, la concentració de població, serveis i activitats en una àrea reduïda escurça distàncies i facilita la implantació de serveis com el transport col·lectiu, fet que fa que la mobilitat sigui més sostenible ambientalment.
(0,25 punts)

Malgrat això, la persistència d'un elevat ús del transport privat provoca greus problemes de contaminació de l'aire de la ciutat, sobretot en els episodis de situacions meteorològiques que afavoreixen la persistència del boirum.
(0,25 punts)

A les ciutats de baixa densitat o disperses, la gran extensió espacial que ocupa el poblament urbà implica una gran mobilitat de la població en els desplaçaments diaris, els quals s'efectuen majoritàriament amb vehicle privat amb un gran consum de recursos energètics i alta emissió de gasos hivernacle.
(0,25 punts)

El consum de sòl de la ciutat dispersa és molt elevat i comporta la disminució de l'extensió dels hàbitats naturals i la seva fragmentació, amb impactes sobre la biodiversitat de la regió.
(0,25 punts)

Pregunta 3
[1 punt]

Mobilitat	Avantatges	Desavantatges
Cotxe privat	- Comoditat - Independència	- Contaminació de l'aire - Consum d'energies no renovables
Autobús	- Més econòmic	- Contaminació de l'aire - Consum d'energies no renovables
Tren i metro	- Més econòmic - Més sostenible perquè disminueix molt el consum energètic per passatger transportat en relació amb el transport privat	- Adaptar-se als horaris
Bicicleta	- Sostenible - Independència - No contaminant	- Conflictes amb vianants per ocupació de les voreres

(Es valorarà a raó de 0,10 punts cada un dels avantatges o inconvenients esmentats fins a un màxim d'1 punt.)
El corrector tindrà en compte la pertinència d'altres respostes no recollides en la pauta.

24. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1

Exercici 1. Taula d'indicadors de fecunditat
[2,5 punts]

Pregunta 1
[2 punts]

a) Les dones tenen els fills cada vegada més tard i en tenen menys. Les dades mostren com el retard en l'edat de tenir el primer fill (31) i l'edat mitjana de la maternitat (32,23) va augmentant paulatinament, mentre que es redueix gradualment l'indicador conjuntural de fecunditat (1,30).
(0,50)

b) Aquest fet s'ha de relacionar amb canvis en les pautes de maternitat que tenen a veure no tant amb fenòmens conjunturals, sinó amb altres aspectes com la seguretat econòmica, la durada dels estudis, l'accés a una feina segura, l'accés a l'habitatge...
(0,75)

c) Es pretén que la resposta es limiti a les conseqüències demogràfiques, és a dir, que tinguin relació amb aspectes com: la disminució del creixement de la població, que el saldo entre natalitat i mortalitat pugui ser negatiu, que la forma de la piràmide d'edats es vagi estrenyent per la base, l'envelliment de la població... El fet que el nombre de fills per dona estigui en 1,30 implica que falta 0,71 per assolir la taxa de reemplaçament generacional.
(0,75)

Pregunta 2
[0,50 punts]

La diferència entre l'indicador conjuntural de fecunditat i la taxa de fecunditat (o taxa general de fecunditat) és que el primer és la mitjana de fills que tenen les dones d'una població, mentre que la taxa de fecunditat relaciona el nombre total de fills nascuts i el nombre de dones en edat fèrtil (de 15 a 49 anys). Així el valor de la taxa de fecunditat s'expressa en tant per mil, mentre que l'indicador conjuntural representa el nombre mitjà de fills per dona.
(0,50)

25. PAU 2020 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4

Exercici 4. Xarxa urbana de Catalunya
[2,5 punts]

Pregunta 1
[1 punt]

L'alumnat hauria de respondre que la xarxa urbana de Catalunya presenta una jerarquia molt marcada ja que es poden observar diferents nivells:

Primer nivell: destaca la importància de la ciutat de Barcelona, una metròpoli regional i nacional que també té un paper important en l'arc mediterrani i en el sistema mundial de ciutats. La importància administrativa, econòmica i de serveis influeix en tot el territori català. Des de mitjan segle XX, Barcelona s'ha estès més enllà del propi municipi fins a formar la regió metropolitana de Barcelona, en la qual podem observar 2 zones:

- L'àrea metropolitana de Barcelona: inclou Barcelona i les ciutats properes com Badalona, l'Hospitalet de Llobregat, Santa Coloma de Gramenet...
- La corona metropolitana: envolta l'àrea anterior i inclou altres ciutats de comarques veïnes com Mataró, Sabadell, Terrassa, Vilanova i la Geltrú...

(0,50)

Segon nivell: el formen les ciutats d'influència supracomarcal: es tracta de ciutats que exerceixen una influència social i econòmica més enllà dels límits de la comarca de la qual són capital: Lleida, Girona, Reus, Tarragona, Manresa...
(0,50)

El corrector tindrà en compte la competència de l'alumnat a l'hora de redactar un text clar i coherent, així com la informació aportada. Com que al mapa només s'han representat els dos primers nivells, es donarà ja la puntuació completa si esmenten els dos nivells, encara que alguna resposta pugui fer referència a nivells inferiors: centres comarcals i centres subcomarcals. Es valorarà que l'alumne esmenti alguna de les ciutats en cadascun dels dos nivells.

Pregunta 2
[0,5 punts]

Densitat de població:
La densitat de població mesura la relació entre la quantitat de població que viu en un territori i la seva superfície. S'expressa en nombre d'habitants per quilòmetre quadrat.
(0,50)

Pregunta 3
[1 punt]

L'alumnat podria indicar dos dels impactes ambientals següents:

- Destrucció de les àrees agrícoles i els espais naturals que envolten la ciutat, a causa de la construcció d'edificis i/o infraestructures.
- Augment de la contaminació atmosfèrica, a causa de l'emissió de gasos dels vehicles i les indústries.
- Augment de la contaminació acústica.
- Generació de residus de tot tipus provocada pel consum massiu de les ciutats.
- Elevat consum d'aigua potable a causa de les diferents activitats que tenen lloc a les ciutats.
- Elevat consum d'energia.
-...

(0,50)

Pel que fa a les mesures per reduir els impactes seleccionats, podria citar alguna de les següents:

- Conservar els espais naturals existents, crear espais verds a les ciutats (parcs, jardins, illes verdes), reforestació amb espècies autòctones.
- Conservar l'espai agrari que envolta la ciutat i fomentar la creació d'horts urbans.
- Regular les emissions de gasos contaminants dels vehicles: limitació de l'accés a les ciutats dels vehicles contaminants.
- Fomentar l'ús del transport públic.
- Fomentar l'ús de les energies renovables en els serveis municipals: transport públic amb vehicles elèctrics, en l'enllumenat i la senyalització.
- Fomentar la recollida selectiva de residus, la reutilització i el reciclatge.
-...

(0,50)

26. PAU 2020 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1

Exercici 1: Text evolució població mundial
[2,5 punts]

Pregunta 1
[1 punt]

L'alumne hauria de respondre que els factors que expliquen l'elevat augment de la població mundial són:

- El descens de les taxes de mortalitat general i de mortalitat infantil a causa de les millores en l'alimentació, higiene, sistema sanitari, ...
(0,50)

- El manteniment d'unes taxes de natalitat altes, a causa de l'elevada proporció de població jove en edat fèrtil i les elevades taxes de fecunditat en moltes regions del món (0,50)

Pregunta 2
[1,5 punts]

Els estudiants podrien esmentar alguns dels impactes demogràfics i socioeconòmics següents en els països d'origen:

- Pèrdua de població, especialment població jove en edat de treballar, ja que és aquest grup el més nombrós entre els emigrants.
- Envelliment de la població, ja que la població emigrant és majoritàriament jove.
- Disminució de la pressió demogràfica en països molt poblats.
- Disminució de l'atur, ja que els emigrants són joves en edat de treballar.
- Pèrdua de població activa i fuga de cervells.
- Entrada de divises que els emigrants envien a les famílies dels seus països d'origen.
-...

Impactes demogràfics i socioeconòmics per als països d'arribada dels immigrants:

- Augment de població.
- Rejoveniment de la població, ja que els immigrants són majoritàriament joves en edat de treballar.
- Rejoveniment de la població degut a l'augment de la natalitat per l'arribada de població jove.
- Arribada de persones formades amb estudis.
- Baixada de salaris per l'arribada massiva de població activa.
- Augment del consum intern.
- Diversitat cultural.
- Xoc cultural, conflictes ètnics, problemes d'adaptació o xenofòbia.
-...
(1,5 punts)

La resposta es valorarà a raó de 0,25 punts per impacte correctament indicat, fins a un màxim d'1 punt. El corrector valorarà que hi hagi un equilibri entre els impactes en els països d'origen i en els països d'acollida.

27. PAU 2019 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 1

PART COMUNA
[4 punts]
Exercicis obligatoris per a tots els alumnes

Exercici 1: Piràmide de població segons nacionalitat a Catalunya
[2 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges corresponents a l'apartat 2: "Anàlisi de l'estructura i les dinàmiques demogràfiques en relació amb l'evolució econòmica i social", i "Fluxos migratoris", del bloc de continguts 4: "La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat", del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]

L'alumne ha d'observar que l'edat predominant es troba al voltant dels 30 anys. És una població jove en edat de treballar.
(0,50)

La causa que predominin aquestes franges d'edat és deguda al fet que la cerca de feina és el principal motiu que mou la immigració, i que són els adults joves els que tenen més disposició a emigrar a la recerca de millors condicions de vida.
(0,50)

Pregunta 2 [1 punt]

Hi ha una diferència notable entre sexes, amb un nombre substancialment més alt d'homes. Els motius responen als patrons culturals de les societats d'origen dels immigrants i al tipus de feina que es pot obtenir, com ara l'agricultura o la construcció.
(0,50)

Sovint és l'home qui marxa a la cerca de feina i, un cop s'ha establert, fa venir la família més endavant, si s'escau. Aquest patró és molt habitual en les societats nord-africanes, que suposen una part molt important de la immigració. (0,50)

28. PAU 2019 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1

PART COMUNA
[4 punts]
Exercicis obligatoris per a tots els alumnes

Exercici 1: Piràmides Terra Alta / Maresme
[2 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 3: *Característiques demogràfiques de Catalunya i Espanya*, del bloc de continguts 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*, del document de concreció del currículum de Geografia.

Pregunta 1
[0,50 punts]

L'alumnat hauria de respondre:

La piràmide A correspon a la Terra Alta i la B al Maresme.

La forma de bulb o de piràmide regressiva és característica de les poblacions amb una baixa natalitat i emigració, i correspon a la Terra Alta, una comarca on l'activitat principal és l'agricultura de secà i, per tant, poc dinàmica des del punt de vista demogràfic.

La forma triangular de la piràmide B, en la seva meitat superior, correspon a una població expansiva durant els anys 60 i 70 del segle passat i correspon al Maresme.
(0,50)

Pregunta 2
[1,50 punts]

a) El principal factor que explica la diferència en la forma general de les piràmides és l'efecte de l'èxode rural que es manifesta de manera molt marcada a partir dels anys 60 del segle passat i que comporta un buidament als territoris rurals, especialment d'adults joves, i un increment de les mateixes edats a les àrees industrials i urbanes. Això provoca que les piràmides dels territoris rurals siguin força més regressives que les de territoris industrialitzats.
(0,75)

b) Mentre que al Maresme l'efecte de la immigració és molt marcat, a la Terra Alta, amb menor capacitat d'atracció, l'efecte és molt més moderat. En els darrers anys s'observa un decrement de la natalitat en les dues comarques com a conseqüència de la crisi econòmica i el retorn de molts immigrants als seus països d'origen, que es reflecteix en una generació de 0 a 4 anys especialment buida a les dues comarques
(0,75)

29. PAU 2019 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 3

PART OPTATIVA
[6 punts]

L'estudiant ha d'escollir DOS dels tres exercicis següents

Exercici 3: Evolució de la taxa d'atur a Catalunya
[3 punts en total]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 2: *Anàlisi de l'estructura de la població*; del bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*, i el bloc de continguts 3: *Territori i activitats econòmiques*, del document de concreció del currículum.

Pregunta 1
[1punt]
L'evolució al llarg del període 1994-2018 es pot dividir en dues fases:
En el període 1994-2007, la taxa d'atur baixa de forma espectacular des de gairebé un 25% el 1994, fins a un 8,2% el 2007, el valor més baix dels darrers 25 anys, en relació amb un període econòmic de gran creixement.
(0,50)

A partir de 2008, la taxa d'atur augmenta de manera considerable fins a sobrepassar el 25% l'any 2013, a causa de la crisi econòmica i financera global que a Catalunya i Espanya afecta sobretot el sector de la construcció per l'esclat de la bombolla immobiliària.
A partir del 2014, hi ha un descens de l'atur en relació amb una progressiva recuperació de l'activitat econòmica.
(0,50)

Pregunta 2
[1 punt]

El sector econòmic més afectat per l'augment de l'atur va ser el de la construcció, a causa de la bombolla immobiliària, i tots aquelles activitats que en depenen. La crisi financera, però, en limitar la disposició de crèdit per a les empreses, va tenir un efecte general sobre el conjunt de les activitats productives.
(0,50)

Pel que fa a la població, la crisi econòmica ha afectat més el jovent, que ha vist molt limitades les seves possibilitats d'incorporar-se al mercat de treball, de manera que l'atur juvenil és dels més alts d'Europa. Un altre grup molt afectat ha estat el grup dels aturats majors de 50 anys que tenen moltes dificultats per trobar una nova feina.
(0,50)

Pregunta 3
[1 punt]

- La disminució de la taxa d'atur en els darrers anys indica una recuperació econòmica.

Es valorarà que l'estudiant matisi l'afirmació inicial més enllà de la disminució de la taxa d'atur, que efectivament indica una recuperació econòmica.

Malgrat que la disminució de la taxa d'atur és un indicador de l'increment de l'activitat econòmica, el fet que bona part dels nous contractes de treball siguin temporals o a temps parcial és una feblesa de la recuperació econòmica.
(0,50)

- Les dones participen en el mercat laboral amb les mateixes condicions que els homes.

Molts estudis recents han posat de manifest que hi ha una discriminació de gènere pel que fa al salari. En moltes empreses i sectors econòmics, el salari que perceben les dones pot arribar a ser sensiblement inferior al que perceben els homes per feines idèntiques.

La maternitat és un aspecte que moltes empreses no valoren i perjudica la promoció professional de les dones.

Les dones es veuen més afectades pels contractes temporals ja que moltes treballen en el sector dels serveis.
(0,50)

Es valorarà que l'estudiant esmenti almenys dos aspectes que neguin l'afirmació inicial per tal d'aconseguir els 0,5 punts de la pregunta.

30. PAU 2019 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 1

PART COMUNA
[4 punts]
Exercicis obligatoris per a tots els alumnes

Exercici 1: Mapa de l'índex d'envelliment a Espanya
[2 punts en total]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 3: Característiques demogràfiques de Catalunya i Espanya, del bloc de continguts 4: La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat, del document de concreció del currículum de Geografia.

Pregunta 1
[1 punt]
Les regions d'Espanya amb un índex d'envelliment més alt corresponen a les regions on predomina un relleu muntanyós (Sistema Ibèric, serralada Cantàbrica, massís gallec, etc.)
0,50

I també en aquelles regions on les activitats econòmiques principals corresponen al sector primari
(0,50)

Pregunta 2
[1 punt]
Els inconvenients del progressiu envelliment de la població estan relacionats amb la despesa econòmica que suposa mantenir les prestacions de l'estat del benestar: pensions de jubilació, cobertura sanitària, despeses farmacèutiques, etc., juntament amb la disponibilitat de centres residencials, socials i necessitats sanitàries per a la població gran.
(0,25)

L'envelliment progressiu de la població comporta també la disminució de la població activa i per tant també de l'aportació de cotitzacions al sistema de pensions de l'estat del benestar.
(0,25)

Les alternatives per aturar l'envelliment de la població es centren per una banda en augmentar la taxa de natalitat, una de les més baixes dels països occidentals, per mitjà d'ajuts econòmics i incentius a les famílies.
(0,25)

Per altra banda, amb l'increment de la població activa per l'arribada d'immigració procedents d'altres països.
(0,25)

31. PAU 2018 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1

PART COMUNA
[4 punts]
Exercicis obligatoris per a tots els alumnes

Exercici 1. Gràfic sobre les migracions externes a Catalunya
[2 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 2, «Anàlisi de l'estructura i les dinàmiques demogràfiques en relació amb l'evolució econòmica i social. Fluxos migratoris», del bloc de continguts 4, «La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat», del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]

L'estudiant pot identificar tres etapes ben diferenciades:

- 2005-2007: la immigració, situada entre les 150.000 i les 200.000 persones/any, és molt alta. Com que l'emigració és molt més baixa, el saldo migratori positiu se situa a prop de les 140.000 persones/any.

- 2008-2014: a partir de 2008, hi ha un canvi de tendència, la immigració comença a davallar fins que l'any 2012 cau per sota de les 100.000 persones, mentre que l'emigració és superior a aquesta xifra. Com a resultat, s'obté un saldo migratori negatiu els anys 2012, 2013 i 2014.

- 2015-2016: la immigració torna a repuntar i l'emigració torna a baixar. El 2016, el saldo migratori positiu arriba a les 50.000 persones.
(1 punt)

Pregunta 2 [1 punt]

Com a tret diferencial de les migracions succeïdes al llarg del segle XX, l'alumnat hauria d'especificar que, al segle XX, el fenomen migratori va estar centrat principalment en les migracions internes. Només a la darrera dècada del segle XX i al llarg del que portem de segle XXI, les migracions externes han estat les predominants.
(0,50)

Durant els anys cinquanta, seixanta i setanta del segle XX, Catalunya va rebre importants fluxos migratoris procedents de les àrees rurals d'altres comunitats. A finals del segle XX i sobretot en els inicis del segle XXI, hi va haver una forta immigració, aquesta vegada procedent d'altres països. Aquest flux migratori va disminuir molt a partir del 2008 amb l'inici de la crisi econòmica.
(0,50)

32. PAU 2018 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 5

Exercici 5. Plànol de la ciutat de Vitòria
[3 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 4, «La ciutat: origen i funcions», i 6, «Models de creixement urbanístic», del bloc de continguts 4, «La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat», del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [0,50 punts]

El tipus d'entramat que predomina a la ciutat de Vitòria és el radial o radiocèntric.
(0,50)

Pregunta 2 [1,5 punts]

El plànol radiocèntric o radial es caracteritza perquè, des d'un punt central (plaça, catedral o castell), en parteixen els carrers o les avingudes que connecten els diversos sectors de la ciutat, de manera similar als radis d'una bicicleta. S'hi obren també vies concèntriques (cinturons urbans) per connectar els diferents barris sense necessitat de passar pel centre de la ciutat.
(0,75)

L'aspecte positiu en la mobilitat d'aquest tipus d'entramat és la bona comunicació i la rellevància que pren el centre de la ciutat, que queda molt accessible des de qualsevol punt. La saturació del centre degut a la convergència de les principals arteries viàries és un dels principals inconvenients.
(0,75)

Pregunta 3 [1 punt]

Tipus de barri	***Funcions***
Centre històric	Cultural, comercial, administrativa i serveis
Eixample	Administrativa i Serveis, residencial
Barri suburbial	Residencial
Barri suburbà	Residencial
Polígon industrial	Industrial

(0,20 punts per cada resposta correcta.)

33. PAU 2018 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2

Exercici 2. Taula sobre indicadors de fecunditat a Catalunya
[2 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 18 i 28 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4, "La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat", del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]

El repunt de la TGF de 1995 a 2010 té a veure amb la immigració arribada a Catalunya en aquests anys. Població jove, en edat de tenir fills i amb pautes de fecunditat superiors a les de les parelles catalanes, com la menor edat mitjana de maternitat, que pot comportar un major nombre de fills per dona.
(0,50)

Els efectes de la crisi econòmica iniciada el 2008 han fet que hagi disminuït la població immigrada a Catalunya, i que s'hagi retardat també l'edat de maternitat en les parelles autòctones.
(0,50)

Pregunta 2 [1 punt]

Les causes que expliquen la caiguda de la fecunditat a Catalunya tenen a veure amb el retard en l'accés a la maternitat. Aquest fet té múltiples factors, alguns conjunturals, com ara els efectes de la crisi econòmica, i d'altres d'estructurals, relacionats amb la dificultat que tenen les parelles joves per estabilitzar la situació laboral i familiar.
(0,50)

Conseqüències demogràfiques: la disminució de la natalitat fa que Catalunya quedi molt per sota de la taxa de reemplaçament generacional, i, alhora, provoca l'envelliment de la població.
(0,50)

34. PAU 2018 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 4

Exercici 4: Text sobre el procés de gentrificació a la ciutat de Barcelona
[3 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits a l'apartat 2, "Desequilibris i desigualtats internes a les ciutats", del bloc de continguts 4, "La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat", del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]
La pregunta és de resposta oberta. El corrector la valorarà amb 1 punt si s'exposen les característiques més rellevants, en què haurien de figurar els aspectes següents:

Dèficit d'oferta d'habitatges, manca d'habitatges de protecció oficial, lliure mercat i especulació.

A continuació es descriu el procés de gentrificació que pot servir de guia per a la correcció:

- L'augment de la demanda d'habitatge urbà, resultat de l'atracció que suposa la ciutat, amb una oferta reduïda de sòl, posa a la venda, cada vegada, menys pisos.

- Els agents immobiliaris tenen menys oferta i n'augmenten el preu.

- L'augment del preu fa que les immobiliàries s'interessin per habitatges de renda baixa, els compren, els rehabiliten i els posen al mercat a un preu elevat.

- Hi ha també pràctiques per fer marxar els vells arrendataris a fi d'augmentar els contractes de lloguer.

- El resultat sempre és el mateix: si els preus de lloguer pugen, i pugen molt, els arrendataris antics, sovint de rendes baixes, no poden pagar aquest lloguer i abandonen el barri. Al barri, la població resident canvia paulatinament, i en ser de rendes més altes es parla amb propietat de gentrificació.

Pregunta 2 [1 punt]

Especulació urbana: procés pel qual els agents urbans busquen el màxim benefici empresarial a partir de la manca d'habitatge urbà o de la reduïda oferta de sòl urbanitzable. La forta competència pel metre quadrat de sòl urbanitzable, amb oferta limitada de sòl i demanda elevada, fa que hi hagi agents immobiliaris que busquin maneres de treure el màxim benefici de la propietat urbana.

(0,50)

Terciarització: procés que viuen les societats avançades en què l'augment de la productivitat agrària i industrial fa que es redueixi l'ocupació en aquest dos sectors i, en canvi, augmenti l'activitat en el sector dels serveis.

(0,50)

Pregunta 3 [1 punt]
En les societats europees i occidentals, el creixement de la ciutat obeeix a un fenomen relacionat amb la industrialització. L'oferta de treball a la ciutat, al costat d'un augment de la productivitat agrària, ha facilitat l'èxode rural. Per tant, el creixement urbà es relaciona directament amb la industrialització.

(0,50)

En els països en vies de desenvolupament no s'ha experimentat el mateix procés, sinó que el creixement urbà obeeix a la repulsió del medi rural. Les dificultats per sobreviure en àrees rurals fan que una part de la població emigri cap a nuclis urbans amb l'objectiu de millorar les seves expectatives de vida. S'estableixen en assentaments precaris, tenen ocupacions precàries, suburbials... I tot aquest procés s'ha fet de manera ràpida i desordenada en els darrers cinquanta anys.

(0,50)

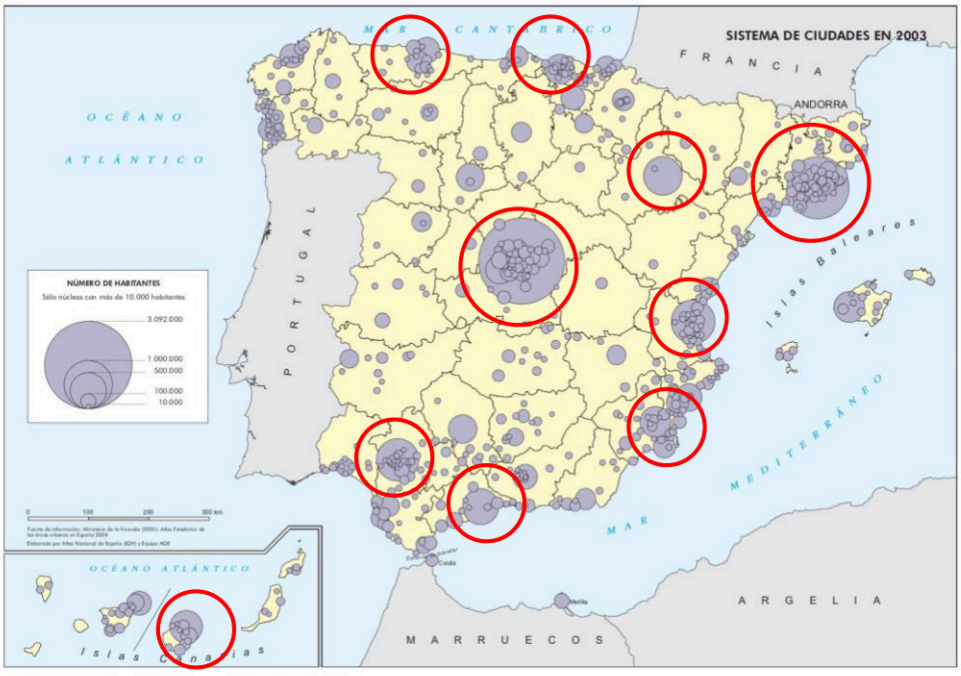
35. PAU 2018 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 5

Exercici 5: Mapa sistemes urbans d'Espanya
[3 punts]

En aquest exercici es proposa la verificació dels aprenentatges referits als apartats 4: Les xarxes urbanes: un món de ciutats, del bloc de continguts 4: La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat, del document de concreció del currículum.

Pregunta 1 [1 punt]

Resposta oberta, el corrector vetllarà per a que les àrees metropolitanes escollides siguin correctes. Algunes de les possibilitats són les següents:

Es valorarà amb 0,20 punts per cada subsistema urbà correcte, fins a un màxim d'1 punt.

Pregunta 2 [1 punt]

La resposta pot contemplar moltes variant segons quins siguis les àrees metropolitanes escollides pels estudiants en la seva resposta. El corrector vetllarà per a que siguin correctes. A la taula següent s'indiquen alguns exemples:

Àrees metropolitanes	**Principals ciutats**
Àrea metropolitana de Bilbao	Bilbao, Baracaldo, Portugalete,...
Àrea metropolitana de Madrid	Madrid, Móstoles, Leganes, ..
Àrea metropolitana de Barcelona	Barcelona, l'Hospitalet, Badalona,...
Àrea metropolitana de València	València, Paterna, Catarroja, ...
Àrea metropolitana de Sevilla	Sevilla, Dos Hermanas, Alcalà de Guadaira,...

Es valorarà amb 0,20 punts per cada subsistema urbà correcte, fins a un màxim d'1 punt

Pregunta 3 [1 punt]

Barcelona és una ciutat marítima i, en conseqüència té un dels ports més importants de la mediterrània. Aquest fet conjuntament amb l'aeroport fa que sigui una gran ciutat comercial i al mateix temps industrial i turística.
(0,50)

Madrid situada al centre de la península és la capital política i aquest fet ha afavorit la concentració d'una gran part del poder financer i econòmic.
(0,50)

36. PAU 2017 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

Exercici 1. Mapa sobre el creixement demogràfic de les comarques catalanes en el període 2008-2014

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4, "La població i el sistema urbà: dinàmica i desigualtat", del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]
L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes formals següents:
-Es tracta d'un mapa comarcal de Catalunya on s'han representat amb una trama de grisos les taxes de creixement demogràfic per comarques i per al període 2008-2014.
-La font és l'*Atles de la nova ruralitat* del 2015.
(0,25)

Descripció de la informació:
-S'observa que hi ha vuit comarques que han perdut població en aquest període: l'Alta Ribagorça, l'Alt Urgell, el Berguedà i el Ripollès, més les comarques interiors del sud del Principat (les Garrigues, el Priorat, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta).
-A l'extrem oposat hi ha un grup de comarques que han tingut una taxa de creixement superior a l'1%, són l'Alt Empordà, el Gironès, el Pla de l'Estany i la Selva, a les quals cal sumar els dos Penedès, el Tarragonès i el Segrià.
-La gran majoria de comarques ha tingut un creixement de població molt modest, amb taxes inferiors a l'1%.
(0,75)

2. [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:
poblament: és el procés i la forma d'ocupació del territori per part d'un grup humà o població.
(0,5)
creixement natural: es calcula com el resultat de la diferència entre els naixements i les defuncions produïdes al llarg d'un any.
(0,5)

3. [1,5 punts]
En la resposta d'aquest exercici han d'aparèixer tres aspectes que són els que es tindran en compte en la puntuació:
-El mapa mostra una situació general gairebé d'estagnació demogràfica o creixement molt baix, sobretot si es compara amb el de finals del anys 90 i començaments del 2000. Això és degut a la crisi econòmica que s'inicia a finals del 2007 i que, entre d'altres coses, ha provocat l'aturada dels fluxos d'immigració que van constituir un element molt important de l'augment demogràfic del començament de segle XXI. Per altra banda, la natalitat també ha disminuït en aquests darrers anys com a conseqüència de les incerteses sobre el mercat de treball que ha provocat la crisi econòmica.
(0,5)
-Les comarques que mostren un moderat decreixement de la població en aquests darrers anys són comarques de muntanya pirinenques i comarques meridionals interiors de Lleida i Tarragona, àrees rurals i de muntanya, que reprenen les inèrcies passades.
(0,5)
-Les comarques que mostren un moderat creixement per sobre de la resta són comarques del litoral i el prelitoral que, per efecte de les onades migratòries recents, tenen una natalitat més gran que la resta.
(0,5)

4. [1,5 punts]
-El poblament rural generalment presenta una baixa densitat de població en comparació amb l'espai urbà. Pot ser un poblament rural de caràcter concentrat, si la població es localitza preferentment en nuclis urbans distants entre ells i separats per àmplies zones on predominen els sòls agrícoles i/o forestals, o bé dispers, si la població viu en cases aïllades o en petits nuclis situats a poca distància els uns dels altres.
(0,5)
-El poblament rural concentrat és característic de l'àrea pirinenca, de les terres de Lleida i de les comarques més occidentals de Tarragona. El poblament rural dispers és freqüent a les comarques de Girona.
(0,5)
-En l'actualitat l'expansió de formes i morfologies urbanes per tot el territori dona lloc a nous espais que reben denominacions diverses: periurbà, suburbà, rururbà, etc., en els quals conviuen elements propis de l'espai rural (nuclis rurals, masos, conreus, zones forestals, explotacions ramaderes, etc.) amb artefactes relacionats amb les formes de vida urbana, com ara polígons industrials, àrees logístiques, vies de circulació ràpida, urbanitzacions, etc., que provoquen que el límit físic entre els espais rurals i els urbans es difumini de forma gradual.
(0,5)

Es donarà la puntuació completa (0,5) si es menciona **un** dels conceptes (periurbà, rururbà, suburbà) que fan referència als nous espais i s'explica que són àrees amb coexistència d'elements.

37. PAU 2017 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Exercici 1: Mapa sobre la població de més de 65 anys a Catalunya
En aquest exercici es proposa la verificació de l'objectiu general 9 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4 del document de concreció del currículum, *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat.*

1. [1 punt]
L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes formals següents:
- Caldrà que l'alumne faci referència al fet que és un mapa municipal de Catalunya.
- En trames de gris es representa el percentatge de població més gran de 65 anys.
- La font és l'*Atles de la nova ruralitat*, 2015.

(0,25)

Descripció de la informació:
- Els municipis amb una proporció més elevada de població més gran de 65 anys (>30%) es concentren a l'interior de Tarragona, al sud de Lleida i al Prepirineu.
- Els municipis amb un percentatge menor de població envellida se situen en zones metropolitanes (Barcelona, Tarragona, Girona, Lleida), a la vall d'Aran i també a les comarques situades a la part nord-oriental de Catalunya. En general, a la Catalunya litoral i prelitoral.
- El corrector valorarà positivament, encara que no s'ha d'exigir, que l'alumne faci una descripció comarcal.

(0,75)

2. [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

padró municipal d'habitants: és el registre administratiu on consten els veïns d'un municipi i constitueix una prova de la seva residència. Cada ajuntament s'encarrega de la creació, la gestió i el manteniment del seu padró.
(0,5)

taxa de dependència: relació que s'estableix entre la població de 0-15 anys més la més gran de 65 anys i la situada entre 16-64 anys. S'expressa en percentatge. És un indicador demogràfic i econòmic que posa en relació la població inactiva i la potencialment activa.
(0,5)

3. [1,5 punts]
Entre les causes, una manera eficaç d'explicar-les, com en tot fenomen migratori, és diferenciar:

- Factors de repulsió: la dificultat de trobar sortides laborals i econòmiques per a la població jove en municipis i comarques majoritàriament rurals explica l'emigració del jovent.
  (0,5)

- Factors d'atracció: l'atracció que exerceixen les àrees urbanes per les possibilitats més grans que ofereixen de trobar feina i l'oferta de millors serveis educatius i sanitaris.
  (0,5)

- El fenomen migratori causant és l'èxode rural, l'emigració del camp a la ciutat
  (0,5)

4) [1,5 punts]
El corrector valorarà en 1 punt les conseqüències demogràfiques i territorials de l'envelliment de la població i en 0,5 les possibilitats de canviar la situació. Aquesta és una pregunta de resposta oberta en la qual el corrector valorarà, per donar la nota màxima, que apareguin les més importants i significatives, sobretot que tingui present que es demanen conseqüències demogràfiques i territorials i que les maneres de revertir la tendència no poden ser només demogràfiques.

Conseqüències demogràfiques: augment, encara més, de l'envelliment de la població, que portarà al despoblament de nuclis rurals quan la generació de persones grans no tingui relleu al davant de les activitats econòmiques actuals.
(0,5)

Conseqüències territorials: despoblament dels nuclis petits situats en àrees interiors i de muntanya amb una economia basada exclusivament en les activitats agràries. Aquí també els alumnes poden introduir aspectes relacionats amb la caiguda de la renda agrària, el concepte de pèrdua de pes de les activitats agràries en els nuclis rurals (desagrarització), etc.
(0,5)

Revertir la tendència ha de provenir de canvis en el sistema econòmic que faci possible guanyar-se la vida en aquests municipis petits, a l'hora que s'implementin polítiques institucionals que facilitin activitats econòmiques que evitin el despoblament. Un exemple poden ser les polítiques de la UE per a les poblacions rurals.
(0,5)

38. PAU 2017 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2. Gràfic sobre l'evolució dels principals indicadors demogràfics d'Espanya, 1990-2013

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 18 i 28 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: «La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat» del document de concreció del currículum.

L'exercici s'ha de valorar globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent:

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de respondre:

- Es tracta d'una gràfica lineal en què l'eix horitzontal representa l'evolució temporal per anys i el vertical, els valors en tant per mil de les diferents taxes demogràfiques.
  [0,25]
- L'alumne ha de descriure breument l'evolució de les taxes, amb un comentari similar al següent:
  Mentre que la natalitat i la mortalitat oscil·len entre el 8 i el 12 per mil, el creixement vegetatiu es manté baix, amb un mínim al final dels noranta, en què quasi és negatiu i un màxim al voltant del 3 per mil el 2008. El saldo migratori manté unes taxes positives al voltant del 4 per mil durant els anys noranta, mentre que creix força a partir del 2000, i baixa a partir del 2009 fins a arribar a l'actualitat amb nombres negatius. El creixement real segueix força l'evolució del saldo migratori.
  [0,75]

2. [1 punt]

L'alumnat hauria de contestar amb respostes semblants a les següents:

Taxa de creixement natural: índex que resulta de multiplicar per mil la diferència entre els naixements i les defuncions, i, posteriorment, dividir la xifra resultant per la població mitjana del període, generalment un any. L'alumne també pot definir-la com la diferència entre les taxes de natalitat i mortalitat.
[0,5]

Taxa de mortalitat: índex que resulta de multiplicar per mil el nombre de defuncions en un any i de dividir el resultat per la població total.
[0,5]

3. [1,5 punts]

a) L'alumne hauria de comentar almenys els punts següents:

- La natalitat durant els anys noranta és baixa, ja que Espanya ha completat la transició demogràfica i es manté com una societat demogràficament desenvolupada. La tendència és lleugerament a la baixa.
- Des del 2000 fins al 2008 la natalitat experimenta un petit augment, a conseqüència del rejoveniment de la població experimentat per l'arribada d'immigrants (adults joves) i de l'expansió econòmica.
- A partir del 2008 torna a decaure fins a valors similars a l'inici dels noranta a conseqüència de la crisi.

S'ha de puntuar amb 0,25 per cada aspecte comentat fins a un màxim de 0,5 punts.
[0,5]

b) L'alumne hauria de comentar almenys aquests aspectes:

- La mortalitat es manté baixa, ja que Espanya ja ha completat la transició demogràfica i es manté com una societat demogràficament desenvolupada.
- Manifesta una petita tendència a l'alça els anys noranta a causa de l'envelliment progressiu de la població i una davallada des de l'any 2000 a conseqüència del rejoveniment de la població.

S'ha de puntuar amb 0,25 per cada aspecte comentat fins a un màxim de 0,5 punts.
[0,5]

c) L'alumne hauria de comentar almenys aquests aspectes:

- Durant els anys noranta el saldo migratori es manté positiu, però amb valors modestos.

- A partir del 2000 i a conseqüència de l'expansió econòmica i la necessitat de treballadors, hi ha una arribada intensa d'immigrants estrangers que es manté fins a l'inici de la crisi econòmica, el 2008.

- La crisi econòmica fa que el saldo migratori davalli ràpidament i que, fins i tot, en els darrers anys sigui negatiu, és a dir, marxa més gent del país que no pas gent que arriba de fora.

S'ha de puntuar amb 0,25 per cada aspecte comentat fins a un màxim de 0,5 punts.
[0,5]

4. L'alumnat hauria d'incloure a la seva resposta els aspectes següents:

- Al primer terç del segle XX la mortalitat va davallar lleugerament a conseqüència de les millores sanitàries, higièniques i d'alimentació, però al mateix temps en aquest període la natalitat es va mantenir relativament alta. La Guerra Civil i la postguerra van representar una aturada en el descens de la mortalitat i una acceleració en la davallada de la natalitat a causa de les penúries del període. Al final dels anys cinquanta i fins a mitjan anys setanta la natalitat va repuntar a causa del desenvolupament econòmic, mentre que la mortalitat va descendir fortament. A partir dels anys vuitanta, i especialment en els noranta, es va entrar en la fase IV de la transició demogràfica, amb unes taxes de natalitat i de mortalitat baixes i força estables.
  [0,5]

- Espanya va ser, durant la gran majoria del segle XX, un país d'emigració. El desenvolupament no va ser prou fort per poder absorbir la població creixent i això va comportar un saldo migratori negatiu fins als inicis dels anys vuitanta.

  El període de màxima emigració van ser els anys deu del segle XX, amb una forta sortida cap a Sud-amèrica, i, malgrat la davallada posterior de les xifres, a partir dels anys cinquanta tornaria a haver-hi un període d'intensa sortida d'efectius a l'exterior, aquest cop a Sud-amèrica inicialment i especialment a Europa occidental després. A partir dels anys noranta, Espanya es converteix en un país d'atracció d'immigrants.
  [0,5]

- Al llarg del segle XX l'estructura d'edats s'ha anat envellint de forma més o menys continuada, de manera que durant els anys noranta la població espanyola tenia indicadors demogràfics propis de països que havien completat la transició demogràfica. D'altra banda, el creixement de la població no va ser tan fort com en altres països d'Europa occidental a causa de l'emigració exterior i del manteniment d'altes taxes de mortalitat fins a la segona meitat de segle. Així, els períodes de més creixement van ser els anys vint —de forma modesta— i especialment els anys seixanta i setanta, tot i l'emigració.
  [0,5]

39. PAU 2016 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

Exercici 1. Mapa sobre els sistemes urbans del sistema metropolità de Barcelona

En aquest exercici es proposa la verificació de l'objectiu general 9 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4 del document de concreció del currículum: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualta*t.

1) [1 punt]

L'alumne ha de descriure el mapa del sistema metropolità de Barcelona.

Com es pot observar, es tracta d'un territori extens molt urbanitzat que gravita al voltant de la ciutat de Barcelona. En el plànol destaquen amb línies més marcades els límits dels sistemes urbans integrats al sistema metropolità
Es distingeixen 24 sistemes urbans, inclòs el de Barcelona ciutat, cadascun d'ells indicat pel nom de la ciutat central del sistema.
La font és Roca, Moix i Arellano, "El sistema urbano en España", *Scripta* Nova, 2012.
(0,75)

Hi són visibles els límits administratius dels municipis.
(0,25)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

densitat de població: és el nombre d'habitants que hi ha en un determinat territori dividit per la seva superfície. S'expressa en habitants/km^2.
(0,5)

àrea metropolitana: és el conjunt que formen una gran ciutat i les ciutats petites i mitjanes que l'envolten, formant un sistema ben integrat.
(0,5)

3) [1,5 punts]

a) Les grans regions urbanes són territoris extensos formats per un continu urbà de diferents nuclis i ciutats, amb una elevada densitat de població, una gran concentració d'infraestructures i amb importants fluxos i intercanvis entre els diferents nuclis.
(0,5)

b) Els nuclis urbans que formen una regió urbana es caracteritzen per tendir a una especialització en usos residencials, comercials, industrials, de serveis, etc.
Per exemple, quan hi ha una ciutat central, aquesta s'especialitza en activitats terciàries, mentre que els altres nuclis sota la seva influència s'especialitzen més en usos residencials, industrials i d'equipaments comercials i d'oci.
La diversitat de funcions genera una dependència entre tots els nuclis.
(0,5)

c) Les dues àrees que es poden diferenciar dins de la regió metropolitana de Barcelona, serien:

- *l'àrea metropolitana de Barcelona*, formada per la ciutat de Barcelona i els municipis que l'envolten com per exemple l'Hospitalet de Llobregat, Sant Adrià del Besos, Santa Coloma de Gramenet, etc.

- la *corona metropolitana*, formada per les ciutats situades a més distància però que conformen un anell al voltant de l'àrea metropolitana, com per exemple Terrassa, Sabadell, etc.
(0,5)

4) [1,5 punts]

a) El primer nivell de la jerarquia urbana espanyola l'encapçalen les àrees metropolitanes de Madrid i de Barcelona.
(0,5)

b) La zona de la Península que aplega el més important dels sistemes o eixos urbans peninsulars és l'eix Mediterrani, que inclou grans nuclis com Barcelona i València, un gran nombre de ciutats i un important desenvolupament econòmic.
(0,5)

c) Les principals funcions d'una ciutat són: la funció administrativa i de serveis, la funció comercial, la funció residencial i la funció industrial.

- Funció administrativa i de serveis: la ciutat és centre d'activitats terciàries com ara serveis culturals, educatius, empresarials, jurídics, d'administració pública, etc.
- Funció comercial: les ciutats concentren els intercanvis de productes i serveis. S'hi troba el comerç especialitzat i els grans magatzems i hipermercats. En algunes ciutats és important també el turisme.
- Funció residencial: funció característica de la ciutat, que ocupa la major part del sòl urbà.
- Funció industrial: de molta importància en el desenvolupament de la ciutat contemporània. Tradicionalment les indústries s'han situat a les ciutats o a les rodalies.
(0,5)

40. PAU 2016 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Gràfic sobre migracions. Saldos migratoris. Catalunya. 2005-2013

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 18 i 28 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4, "La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat", del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

En la identificació, l'alumnat ha de dir explícitament que es tracta d'un gràfic de línies en què es representen, en nombres absoluts, tres variables: migracions internes amb la resta d'Espanya, migracions externes i el saldo migratori total entre 2005 i 2013.
Les dades procedeixen de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat) que les pren de l'Institut Nacional d'Estadística (INE).
(0,25)

En la descripció, caldrà que l'alumnat apunti la tendència, des de 2007, a la disminució de les migracions exteriors: el saldo migratori era positiu, de més de 125.000 persones any i va caure lleugerament el 2008 per sota de 100.000, fins a ser de 10-12.000 els anys 2009-2011 i passar a ser negatiu el 2012 i 2013 en prop de 20.000 persones.
Així doncs, el 2007 s'estronca l'arribada d'immigrants que acaba sent negativa des del 2012. La variable que marca la tendència és la migració externa, que és la que ressegueix, pràcticament, la corba del saldo migratori total. Les migracions internes amb la resta d'Espanya es mantenen molt baixes en tot el període 2005-2013 per acabar en zero.
Es donarà la màxima puntuació quan l'alumnat en la seva resposta identifiqui la variable que defineix el gràfic: la migració externa.
(0,75)

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Migració externa: arribada o sortida de persones estrangeres a un país.
(0,5)

Saldo migratori: diferència entre els valors de l'emigració i la immigració.
(0,5)

3) [1,5 punts]
La caiguda de la immigració a Catalunya es deu a la crisi econòmica que es manifesta a partir de 2008.
(0,50).

La incidència de la crisi en el fet migratori ha de considerar dos aspectes:
-En el país receptor, Catalunya, l'activitat econòmica decreix (podran especificar el sector de la construcció, especialment), fet que comporta una disminució de la demanda de mà d'obra. Per tant, caiguda de la immigració a Catalunya.
(0,50)

-En el país emissor, la reducció de les expectatives fa que es redueixi l'emigració a Catalunya, però, alhora, es produeix el retorn dels emigrants al seu país d'origen. Si no hi ha expectatives en el mercat laboral, el retorn, amb els possibles estalvis, els pot fer més fàcil afrontar la crisi econòmica. També es pot considerar l'emigració de gent jove i preparada que no troba una sortida a Catalunya.
(0,50)

4) [1,5 punts]

a) Majoritàriament, fins el 2008, a Catalunya va arribar un nombre important de població immigrada atreta per l'oferta laboral existent en els anys de gran creixement econòmic de finals dels 90 i fins als inicis de la crisi econòmica de 2007-2008.
(0,25)

La sortida dels seus països d'origen és múltiple i diversa, però sobretot s'ha de buscar, de manera majoritària en el diferent desenvolupament econòmic. Procedeixen d'economies amb un baix nivell de desenvolupament econòmic, principalment el Marroc i l'Àfrica subsahariana, l'Equador i altres països d'Amèrica llatina i Romania.
(0,25)

b) L'oferta de treball en l'economia catalana se centrava en els sectors que requereixen més mà d'obra poc qualificada: construcció, terciari inferior i sectors marcats per la temporalitat: agricultura i turisme-restauració.
(0,25)

La immigració, majoritàriament, es va establir en les comarques en què hi havia una major oferta de treball. Principalment en el litoral, a causa de la construcció i el turisme, i en les comarques amb un sector agrícola important com per exemple el Segrià, l'Alt i el Baix Empordà, el Maresme, etc. Amb menys intensitat en les comarques industrials.
(0,25)

c) La darrera onada d'immigració va comportar un augment notable de la població de Catalunya, des dels 6 milions d'habitants l'any 1996 a gairebé 7,5 milions el 2009, a l'inici de la crisi, contribuint al creixement econòmic per mitjà de l'augment del consum i de la producció.
(0,25)

En el camp demogràfic, a més de l'increment total de població, ha comportat un augment de la taxa de natalitat ja que majoritàriament es tracta d'individus joves en edats de procrear.
(0,25)

41. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Exercici 1: Mapa de les àrees urbanes d'Espanya

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 7 i 9 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: "La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat" del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]
Es tracta d'un mapa de cercles proporcionals de les àrees urbanes espanyoles, en què la mida del cercle és proporcional a la població de cada àrea.
La font és el Ministeri de Foment, 2012.
(0'25)

Es pot veure com les principals concentracions de ciutats es troben a la costa, especialment en el litoral mediterrani i Andalusia, però també al Cantàbric i la costa gallega. A l'interior només hi ha dos grans centres, Madrid i Saragossa, mentre que la resta són de jerarquia menor.
(0'75)

2. [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

conurbació: dues o més ciutats inicialment separades que acaben formant un continu urbà i una unitat funcional, tot i que mantenen autonomia administrativa.
(0,5)

xarxa urbana: conjunt de ciutats d'un territori tenint en compte la seva jerarquia i les seves interrelacions.
(0,5)

3. [1,5 punts]
L'alumnat podria fer referència a les grans àrees urbanes següents:

-Madrid: una gran aglomeració formada per la capital i altres municipis de la mateixa província. Comparteix la jerarquia superior del sistema urbà espanyol amb Barcelona. Gran centre de serveis i administratiu, a més de pol industrial de la Meseta.

-Eix mediterrani: les principals àrees urbanes es troben al voltant de Barcelona i València, dues grans metròpolis.

Més al sud, l'àrea d'Alacant-Elx i Múrcia-Cartagena també forma una àrea urbana important, tot i que amb centres de menor jerarquia.

La funció econòmica és diversa: hi ha grans centres de serveis com Barcelona i València, algunes de les principals zones industrials espanyoles i també un fort desenvolupament turístic.

-L'eix de la vall de l'Ebre: la principal ciutat és Saragossa i en menor mesura Logronyo. La resta són centres urbans força més petits. La funció industrial és la bàsica.

-L'eix cantàbric: hi destaquen les aglomeracions de Pamplona, Santander, Oviedo-Gijón i les tres capitals basques, especialment Bilbao. La funció industrial és la més important.

-L'eix atlàntic gallec: destaquen les aglomeracions de la Corunya i Vigo-Pontevedra, amb influència regional i funció industrial i portuària.

-L'eix andalús: es distingeix la vall del Guadalquivir, amb la metròpoli sevillana com a principal ciutat i funcions diversificades, i l'eix mediterrani, amb aglomeracions urbanes de menor jerarquia i orientades al turisme, on destaca Màlaga.

-Les illes canàries i Mallorca: aglomeracions de rang mitjà (Palma de Mallorca, Santa Cruz de Tenerife i las Palmas) amb una important funció turística.

L'alumne hauria d'esmentar almenys cinc d'aquests eixos/centres i citar almenys dues ciutats en cada cas.
(1,5)

4. [1,5 punts]
a) En el centre de la ciutat sol concentrar-se l'activitat administrativa i turística, a més de part de la de serveis i comercial, amb una certa funció residencial existent però amb menor importància que a la perifèria. Els cascos històrics acullen tant població de classe baixa i marginal com àrees de classes més altes producte de processos de gentrificació.
(0'50)

b) Els eixamples tenen una important funció residencial per a classes de renda mitjana o alta en general, i en els eixamples més antics se sol trobar també una part important de l'activitat comercial i de serveis.
(0'25)

c)
-Les àrees perifèriques presenten funció residencial dominant, però de diferents característiques socials: àrees suburbanes amb zones residencials de classe alta o mitjana, amb bons serveis i comunicacions, i suburbis de classe baixa amb menor nivell de serveis i sovint mal comunicades.
(0'50)
-També a les àrees perifèriques més allunyades del centre trobem la funció industrial i part de la comercial que necessita una important extensió de sòl, ja que aquí és més barat, disposen de millor accessibilitat i, en el cas de la indústria, evita molèsties a la majoria de la població en cas que pugui provocar problemes de soroll o contaminació. (0'25)

42. PAU 2016 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Gràfic sobre el model de transició demogràfica

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 7 i 8 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: "La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat" del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent:

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

Es tracta d'un gràfic lineal on es representa l'evolució de la taxa de natalitat i la taxa de mortalitat al llarg del temps.
El gràfic mostra les quatre fases de la transició demogràfica: fase preindustrial, en què es dóna el règim demogràfic tradicional; fase de transició expansiva; fase de contenció, i la darrera, fase d'estancament, en què s'entra en el règim demogràfic modern.
La font és una adaptació a partir del *National Geographic*.
(0,25)

S'observa com la natalitat i la mortalitat es mantenen molt altes i amb petites oscil·lacions al llarg de la fase preindustrial. Amb l'inici de la transició demogràfica es redueix de forma força ràpida la taxa de mortalitat fins arribar a estabilitzar-se en la tercera etapa o fase de contenció. La taxa de natalitat es manté elevada en la fase expansiva o inici de la transició però es redueix progressivament en la tercera fase o de contenció quan s'acaba la transició demogràfica. En el règim demogràfic modern, tant la natalitat com la mortalitat es mantenen en nivells baixos, també amb oscil·lacions.
(0,75)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

índex de fecunditat: nombre mitjà de fills d'una dona al llarg de la seva vida fèrtil (dels 15 als 49 anys).

creixement vegetatiu: diferència entre el nombre de naixements i el de defuncions.
(0,5)

3. [1,5 punt]

Fase demogràfica tradicional o preindustrial: es caracteritza per unes taxes de natalitat i mortalitat molt altes, sobretot per l'alta mortalitat infantil Aquestes condicions són degudes a la manca de mesures sanitàries i higièniques i es pròpia de societats agrícoles i preindustrials. El creixement natural de la població és molt feble i amb oscil·lacions degudes a períodes de mortalitat catastròfica (fams, epidèmies, guerres...).
(0,25)

Fase de descens gradual de la mortalitat (o fase expansiva de la transició): en aquest període la mortalitat descendeix a causa de les millores higièniques, sanitàries i alimentàries. En canvi

es manté la natalitat en els valors elevats, similars a la 1a fase. La conseqüència és que la població experimenta un fort creixement natural (explosió demogràfica).
(0,50)

Fase de reajustament de la natalitat (o fase de contenció de la transició): en aquesta etapa la mortalitat s'estabilitza a nivells baixos perquè continuen els avenços de la medicina i l'augment del nivell de vida. El més característic és el descens de la natalitat per raons de tipus socioeconòmic, com ara la incorporació de la dona al món laboral, la progressiva urbanització de la població o el retard de la nupcialitat. El creixement natural de la població comença a decréixer.
(0,50)

Fase demogràfica moderna o règim demogràfic modern (fase d'estancament demogràfic): Aquesta fase correspon a les societats desenvolupades, on la natalitat i la mortalitat són molt baixes, i el creixement de la població és molt baix, zero o fins i tot poden donar-se creixements naturals negatius. En ocasions, la mortalitat repunta a causa de l'envelliment de la població o bé es produeixen episodis de creixement sobtats o *baby-booms*.
(0,25)

4. [1,5 punts]
a) Es considera que Catalunya deixa enrere la primera fase de la transició demogràfica o règim democràtic antic en les darreres dècades del segle XIX amb els inicis de la industrialització.
(0,5)

b) Es pot considerar que entre les dècades de 1980-1990 s'acaba la fase de transició i s'inicia el règim demogràfic modern, quan les taxes de natalitat i mortalitat s'igualen i es produeix un baix creixement vegetatiu. Els factors condicionants principals són la generalització del model de família urbana, caracteritzat per un retard en la nupcialitat, la incorporació de la dóna al mercat de treball i un baix nombre de fills (taxa de fecunditat baixa).
(0,5)

c) Les successives onades migratòries que s'han succeït en diferents moments del segle XX i als inicis del segle XXI han comportat períodes de revitalització demogràfica a Catalunya, provocant un augment de les taxes de natalitat, fecunditat i del creixement vegetatiu.
(0,5)

43. PAU 2015 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

Exercici 1: Plànol d'Àvila

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu terminal 9 del currículum i dels aprenentatges referits al bloc 4 del document de concreció del currículum: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]
L'alumnat hauria de comentar que es tracta d'un plànol urbà i que es pot distingir clarament entre el centre històric, format per un conjunt de carrers estrets i irregulars, envoltats per una muralla, i la nova ciutat que ha crescut en forma d'eixample, és a dir, en una quadrícula, amb carrers més amples i importants zones verdes.
(0,75)

La font és el portal *Flickr*, i per tant és tracta d'una informació disponible en línia.
(0,25)

2. [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Trama urbana: és la disposició del conjunt de carrers, places i avingudes d'una ciutat.
(0,50)

Ciutat jardí: teixit urbà de baixa densitat constituït per habitatges unifamiliars, sovint amb pati i jardí particular, i que se sol localitzar a la perifèria de les ciutats.
(0,50)

3. [1,5 punts]

a) La ciutat preindustrial, moltes vegades d'origen romà o medieval, es caracteritza per un plànol irregular, amb carrers estrets i tortuosos, sense planificació, al voltant de grans edificis com esglésies i palaus. A vegades estava envoltada per muralles.
(0,50)

b) L'objectiu és revertir els processos de degradació i gentrificació que han sofert els nuclis antics de moltes ciutats, amb edificis i habitatges vells i amb unes condicions dolentes d'habitabilitat que han estat progressivament ocupats per població immigrant i de baix nivell econòmic, i fenòmens de marginació social.

(0,50)

c) Es poden esmentar la majoria de capitals de província (Zamora, Toledo, Granada, Còrdova, Salamanca, etc.).
El corrector avaluarà que la resposta sigui pertinent.
(0,50)

4. [1,5 punts]

a) És el pla de creixement de les ciutats industrials que s'inicia a mitjan segle XIX i continua en el XX, que es distingeix per un traçat geomètric i perpendicular dels carrers, amples i regulars, fet que facilitava la parcel·lació.
(0,50)

b) Els carrers estrets i irregulars dels nuclis antics dificulten el trànsit de vehicles, i molts d'ells s'han convertit en carrers de vianants. En canvi, la geometria i l'amplada dels carrers de la ciutat moderna faciliten la circulació de tot tipus de vehicles.
(0,50)

c) Els eixamples van ser concebuts inicialment per exercir una funció residencial orientada a les classes benestants. Actualment continuen tenint aquesta funció, encara que les classes benestants s'han traslladat a altres zones de la ciutat més exclusives i molts habitatges són ocupats per oficines i persones amb un poder adquisitiu més baix.
(0,50)

44. PAU 2015 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Piràmide de població d'Espanya (2013)

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4 de concreció del currículum: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
Es tracta d'una piràmide de població d'Espanya de l'1 de gener del 2013 on està representada l'estructura de la població per grups d'edat i sexe. S'hi afegeix també la població d'origen estranger.
A l'eix horitzontal s'indica el percentatge de població, mentre que a l'eix vertical les franges d'edat estan distribuïdes en intervals de cinc anys. A la dreta es representen els valors corresponents a les dones i a l'esquerra els corresponents als homes.

La font és l'Institut Nacional d'Estadística i les dades apareixen a la publicació *España en cifras 2014* (en línia).
(0,25)

Pel que fa a la distribució per edats, la piràmide presenta una forma regressiva o contractiva, fet que indica una població envellida, encara que mostra senyals de recuperació de la natalitat els darrers anys (a les dues franges dels 5 als 14 anys) per tornar a ser regressiva en l'últim quinquenni (de 0 a 4 anys), pels efectes de la crisi econòmica iniciada el 2007-2008.

S'observa que els grups d'edat predominants són els de la població adulta (15-65). Tanmateix, és visible una contracció en els nascuts en el període 1935-40, corresponent a la Guerra Civil Espanyola (grup aproximat de 70-74 anys).

En relació amb la població estrangera, s'observa que els immigrants es concentren en les edats adultes i joves i són escassos en el grup dels vells. Per contra, la franja de 0 a 4 anys mostra que no descendeix sinó que ha augmentat.

Pel que fa a la distribució per sexes, la piràmide mostra, en la base, que neixen més nens que nenes i que la població masculina és superior –a grans trets– fins a la franja dels 55-59 anys, a partir de la qual predominen clarament les dones, especialment en les edats més avançades.
(0,75)

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Índex de masculinitat: Quantitat d'homes per cada 100 dones. Es pot acceptar com a correcte si responen que és la relació de masculinitat, o altres definicions que expressin la proporció d'homes i dones en les diferents franges d'edat.
(0,50)

Taxa de dependència: Relació entre la població adulta d'un territori i la constituïda per les persones grans i els joves. S'expressa en percentatge. Una taxa de dependència elevada indica que la població adulta és baixa mentre que la població dependent, joves i vells, és alta.
(0,50)

3) [1,5 punts]

a) a) En el grup d'edat de 0 a 4 anys s'observa un volum lleugerament superior de naixements de nens sobre els naixements de nenes, que s'explica per una tendència natural biològica: de cada 1.000 naixements, 512 són nens i 488 nenes.
(0,50)

b) En els grups d'estrangers d'edat adulta, dels 20 als 45 anys s'observa un predomini dels grups d'edat masculins sobre els femenins, que s'explica tant pel major nombre de naixements de nens, com principalment per l'arribada d'immigrants de països en vies de desenvolupament (del Magrib, l'Amèrica Llatina, la Xina, etc.), o dels països més pobres de la UE (Romania, etc.), entre els quals predominen els homes.
(0,50)

c) En els grups d'edat de més de 65 anys es dóna un clar predomini de la població femenina, pel fet de gaudir d'una esperança de vida superior. En el 2011 l'esperança de vida a Espanya era de 84,8 anys per a les dones i de 78,8 anys per als homes (de les més elevades de la UE i del món), que es pot explicar per factors biològics i sociològics alhora.
(0,50)

4) [1,5 punts]

a) Les característiques actuals del model demogràfic d'Espanya i que corresponen a un país desenvolupat són:

- Una baixa natalitat, que es pot explicar per la tendència a l'endarreriment de la maternitat en les dones i la disminució del nombre de fills per parella.

- Una baixa fecunditat. L'índex de fecunditat és molt baix, d'1,36 fills per dona (cens del 2011), molt lluny de la mitjana de reemplaçament generacional, que és de 2,1.
Les causes són de tipus socioeconòmic i cultural com ara l'accés als mètodes anticonceptius, el canvi del paper de la dona quant a la incorporació al mercat laboral, l'augment del seu nivell d'instrucció i capacitat de decisió, els costos del manteniment i l'educació dels fills, el retard en l'edat en què es té el primer fill, els canvis en l'estructura familiar, etc.

- Una baixa mortalitat, especialment la mortalitat infantil, deguda a la qualitat i cobertura del sistema sanitari públic, que es reflecteix en l'augment de l'esperança de vida, tant dels homes com de les dones, encara que la tendència a l'envelliment de la població provoca que la taxa de mortalitat general es mantingui relativament elevada.

(0,50)

b) De forma general, es pot afirmar que l'onada migratòria que ha arribat a l'Estat espanyol des de 1996 fins a la crisi del 2008 ha influït en el creixement real, provocant un augment de la població.

Un altre aspecte que es pot considerar positiu de la contribució de la immigració és el rejoveniment de la població espanyola.

La immigració ha contribuït a la millora de l'economia, amb l'augment del consum i l'increment del PIB per la incorporació dels immigrants a la població activa i les aportacions dels immigrants

regularitzats al sistema de la Seguretat Social. També perquè, a diferència d'onades immigratòries anteriors, hi havia un percentatge de gent formada, amb estudis superiors.

L'arribada d'immigrants ha reduït també la taxa de dependència, en fer augmentar els grups d'edat d'actius.

També hi ha hagut conseqüències negatives, com la baixada de salaris en alguns sectors a causa de l'excés d'oferta de mà d'obra, o l'aparició de conflictes en alguns barris i ciutats, juntament amb actituds xenòfobes per part de la població local.
(0,50)

c) Les conseqüències socioeconòmiques de la tendència a l'envelliment actual de la població d'Espanya es poden concretar en els aspectes següents:

- Es poden preveure, en un futur, desequilibris en el sistema de pensions a causa de la proporció superior de població dependent (pensionistes) més gran respecte a la població activa.

- També es pot preveure que s'incrementarà la despesa sanitària destinada a les persones de més edat per l'augment de les malalties pròpies de la vellesa.

- El mercat de treball es pot veure afectat per la necessitat de mà d'obra si els efectius de població adulta existents tendeixen a disminuir, de forma que aquest fet pot provocar un efecte crida a nous corrents d'immigració.
(0,50)

45. PAU 2015 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Text sobre la urbanització dispersa

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 13 i 36 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat* del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en el resum del text els aspectes següents:

- La ciutat estesa o la dispersió d'activitats i poblament sobre el territori és una de les característiques més rellevants del procés d'urbanització contemporani.

- Aquest model de ciutat comporta avantatges com la reducció de les desigualtats territorials, la difusió de les formes de vida urbana i l'accessibilitat als serveis.

- El desenvolupament tecnològic, a més, permet l'existència de la "condició urbana" encara que no es visqui a la ciutat tradicional.

- La dispersió urbana comporta problemes ambientals, funcionals, econòmics, socials i polítics de gran entitat.

- La font és una entrada de l'any 2011 en el blog d'Oriol Nel·lo.

(Es pot valorar a 0,25 punts per idea resumida o la cita de la font fins a un màxim d'1 punt.)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

qualificació del sòl: assignació d'un ús concret (residencial, industrial, agrícola, etc.) a una peça de terreny a través d'un pla territorial o urbanístic.
(0,5)

edificabilitat: volum de construcció que permet el pla urbanístic d'una ciutat, o quantitat de cases o pisos que es poden construir en un solar.
(0,5)

3) [1,5 punts]

- A les ciutats compactes la densitat de població és força alta, i el teixit urbà dens, on les construccions deixen poc espai entre si. Predominen els habitatges plurifamiliars (blocs de pisos), i els edificis guanyen alçada per compensar l'escassetat de sòl. S'hi dóna una gran intensitat d'activitats.
  (0,50)

  En canvi, a les ciutats de baixa densitat, el teixit urbà és poc dens (model urbà de «ciutat jardí»), i es caracteritza per un creixement extensiu, dispers i de baixa densitat d'edificació. Hi ha una segregació d'usos i una elevada ocupació del territori. Hi ha una presència destacada d'espais verds privats i, en menys grau, públics. Acostuma a ser un tipus d'espai socialment homogeni.
  (0,50)

- A la ciutat compacta, la concentració de població, serveis i activitats en una àrea reduïda escurça distàncies i facilita la implantació de serveis com el transport col·lectiu, fet que fa que la mobilitat sigui més sostenible ambientalment.
  A les ciutats de baixa densitat la gran extensió espacial que ocupa el poblament urbà implica una gran mobilitat de la població en els desplaçaments diaris, els quals s'efectuen majoritàriament amb vehicle privat, amb un gran consum de recursos energètics i alta emissió de gasos hivernacle.
  (0,50)

4) [1,5 punts]

L'alumnat hauria de respondre en termes semblants als següents:

Els agents socials urbans intervenen d'una forma o altra en la creació de l'espai urbà. Es reconeixen els següents:

- Els propietaris privats del sòl urbà: específicament els promotors immobiliaris, que projecten la construcció d'edificis en sòl que posseïen o adquireixen amb aquesta finalitat. El seu objectiu és obtenir unes plusvàlues amb la compravenda de sòl i d'edificis.

- Els empresaris: amb la localització de les seves instal·lacions i les infraestructures que les acompanyen contribueixen a la transformació de les ciutats.

- Els ciutadans: amb els moviments socials reclamen satisfer les necessitats d'habitatge, transport, serveis, etc., per mitjà de la pressió sobre la resta d'agents.

- Els poders públics: mitjançant el planejament urbanístic decideixen els usos que s'atribueixen a cada peça del sòl urbà i configuren la morfologia del teixit urbà.

(Es pot valorar cada aportació amb 0,5 punts fins a un màxim d'1,5)

46. PAU 2015 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Gràfic sobre l'evolució de la població (1960-2014)

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4 de concreció del currículum: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat".*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
- Es tracta d'un gràfic de línies que mostra l'evolució temporal de la població de 6 llocs: les quatre capitals, l'àmbit metropolità sense la ciutat de Barcelona i el conjunt de Catalunya en base 100, i entre 1960 i 2014.
  La Fonts són les dades de l'IDESCAT i l'INE.
  (0,25)

L'alumne ha d'indicar que la població de la ciutat de Barcelona està estancada al voltant dels mateixos efectius que tenia el 1960 mentre que la resta de llocs han crescut per sobre de la mitjana de Catalunya.
Lleida i Girona més que doblant la seva població de 1960 i Tarragona i l'àmbit metropolità molt per sobre, triplicant els efectius del 1960.
S'observa com el creixement és molt intens en el primer període, entre 1960 i 1981, després es ralentitza per tornar a créixer intensament entre 2001 i 2011. S'observa com en els darrers anys, entre 2011 i 2014 el creixement de la població s'ha aturat.
(0,75)

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

àrea metropolitana: territori molt urbanitzat on existeix una ciutat central i una sèrie de ciutats més petites al voltant, amb les que manté relacions intenses de tipus econòmic i social.
(0,5)

rururbanització: procés d'extensió dels usos característics de les zones urbanes en entorns de tipus rural, de forma dispersa i sense crear ciutat.
(0,5)

3) [1,5 punts]
a) Entre 1960 i 1975, el creixement és important a tot arreu al ser els anys del desenvolupament industrial i de tota l'economia en general i per aquesta causa es va produir l'arribada d'un gran contingent d'immigració interior.
   Entre el 2001 i el 2006 hi un nou període de fort creixement degut aquesta vegada a la recuperació econòmica i l'arribada de fluxos migratoris procedents de l'estranger.
   (0,50)

b) El fre en el creixement demogràfic que s'observa entre 2011 i 2014 es conseqüència de la crisi econòmica iniciada el 2008, que provoca que molts immigrants retornin als seus països d'origen.
   (0,25)

c)

- Barcelona arriba al seu màxim de població en 1975 i s'estanca. Això és produït per la poca disponibilitat de sòl i l'increment de preus de l'habitatge a la ciutat. En els anys successius Barcelona arriba al mínim de població. En el darrer període hi ha una petita recuperació de Barcelona a causa de la repoblació del casc antic i dels processos de reurbanització.
  (0,50)

- El dinamisme econòmic de base industrial de l'àrea metropolitana i de l'àrea de Tarragona ha exercit un fort poder d'atracció de la població. En alguns períodes hi ha hagut una sortida de població i d'activitats des de Barcelona cap a l'àrea metropolitana, i en menor mesura a espais urbans ben comunicats com Tarragona.
  (0,25)

4) [1,5 punts]
El corrector comprovarà que l'alumne esmenti com a mínim quatre de les següents àrees (0,5 punts), que citi dues comarques i dues ciutats de cada àrea (0,5 punts) i que comenti la importància econòmica de les àrees citades (0,5 punts):

- Àrea metropolitana de Barcelona. Formada per la capital, Barcelona, i algunes de les principals ciutats de Catalunya com Terrassa, Sabadell, l'Hospitalet de Llobregat, Badalona i altres. Inclou set comarques: Barcelonès, Maresme, Baix Llobregat, Vallès Oriental, Vallès Occidental, Alt Penedès i Garraf. Concentra la major part de la població de Catalunya (uns dos terços) i també la majoria de l'activitat econòmica tant de serveis, concentrats a Barcelona, com d'indústria.

- Àrea urbana de Tarragona-Reus (o Camp de Tarragona). És la segona zona urbana de Catalunya per població i activitat econòmica, amb una concentració important a la costa. Inclou les ciutats de Tarragona i Reus com a principals centres, a més d'altres com Valls, Cambrils, Vila-seca o Salou; les comarques on s'integra són el Tarragonès, l'Alt Camp i el Baix Camp. La indústria química, el Port de Tarragona i el pol turístic de la Costa Daurada són les principals activitats econòmiques.

- L'àrea de Girona. Girona exerceix de centre de serveis d'una àrea amb ciutats petites com Salt, Banyoles, Olot, Figueres, Sant Feliu de Guíxols o Lloret; les comarques abastades són el Gironès, la Selva, l'Alt Empordà, el Baix Empordà, el Pla de l'Estany i la Garrotxa. Nuclis industrials que al mateix temps fan de centres comarcals, com Figueres i Olot i de tipus turístic a la costa.

- L'àrea de Lleida. Lleida és la capital i centre de serveis de les terres de Ponent, amb algunes ciutats petites a la vora, com Mollerussa, Balaguer o Tàrrega. Comarques: Segrià, Pla d'Urgell i part de Noguera i Urgell, especialment al llarg de l'A-2. Importància de la indústria agroalimentària com a activitat econòmica central.

- La Catalunya central: comarques d'Osona, Bages, part del Berguedà i Anoia. Ciutats mitjanes o petites amb antic desenvolupament industrial i centres de serveis comarcals, com ara Manresa, Vic, Berga o Igualada.

  (1,5)

47. PAU 2014 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Taula sobre el creixement de la població mundial

En aquest exercici es proposa la verificació de l'objectiu general 1 i 6 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4 *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*, i el subapartat *Anàlisi de l'estructura i les dinàmiques demogràfiques en relació amb l'evolució econòmica i social*, del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

Es tracta d'una taula que mostra el creixement de la població mundial en diferents dates seleccionades, des de l'origen de l'home a la terra fins l'any 2000. Mostra la taxa de creixement anual i els anys necessaris per a la duplicació de la població en cada cas. La font de procedència és *United Nations Population* amb dades de diferents anys.
(0,50)

La descripció ha de deixar clar que el creixement de la població ha estat el resultat d'un llarg procés, que el creixement s'ha accentuat a partir de 1800 quan, per primera vegada, amb les taxes de creixement assolides, entorn del 0,5% anual, la població es duplica en menys d'un segle. Més que la lectura de les dades, s'ha de valorar que l'alumne sàpiga llegir en quin moment es produeix el canvi de tendència en el creixement de la població.
(0,50)

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

creixement natural: l'augment o disminució de la població que resulta del balanç entre els naixements i les defuncions.
(0.50)

taxa de creixement de la població: expressa l'augment o decreixement de la població durant un període de temps, expressat en tant per cent.
(0.50)

3) [1,5 punts]

Pel que fa al període entre 1950 i 1975, amb una taxa de creixement de l'1,9% anual, caldrà que en la resposta els alumnes facin referència sobretot a:

-El creixement de la població es dóna, sobretot, en els països del tercer Món.
(0,25)

-El creixement de la població és el resultat d'una reducció de la taxa de mortalitat, accentuada, sobretot, en els països en vies de desenvolupament, com a resultat de la generalització de la medicina (antibiòtics, etc).
(0,25)

-L'esperança de vida, com a resultat, té tendència a augmentar arreu del món: en uns països perquè es parteix de baixes esperances de vida i, en general, arreu, perquè hi ha una millora de la qualitat de vida.
(0,25)

-En el fons, com a mesures explicatives del creixement de la població, cal tenir en compte el desenvolupament econòmic de les societats humanes: processos d'industrialització en les economies desenvolupades, i en els països emergents, i també en alguns països en vies de desenvolupament, i en el cas dels països asiàtics, la revolució verda que va afavorir la millora alimentària. En tot cas, en el fons, una millora substancial de la renda per càpita és el que explica el creixement de la població mundial.
(0,25)

El decreixement observat en el darrer període seria degut a:

-La taxa de natalitat en molts dels països en vies de desenvolupament, te tendència a disminuir a causa de la implantació de programes de planificació familiar i mesures de control de la natalitat, com per exemple la política del fill únic que es va seguir a la Xina.
(0,50)

4) [1,5 punts]

a) En aquesta resposta es valorarà que l'alumne sigui capaç d'identificar les dues grans etapes de la demografia històrica: el règim demogràfic antic i el règim demogràfic modern. Pot, encara, afegir-hi l'etapa de transició. En tot cas, la cronologia ha de marcar clarament l'abans i el després de 1800.
(0,50)

b) Pel que fa a les característiques definitòries del règim demogràfic antic haurà de fer referència a unes elevades taxes de natalitat i de mortalitat que, amb les crisis de mortalitat catastròfiques, comportaven un lent creixement de la població.
(0,50)

El règim demogràfic modern, vindrà caracteritzat per una forta reducció de les taxes de natalitat i de mortalitat. Entremig, la transició, amb un manteniment, a la baixa de la taxa de natalitat, i una caiguda substancial de la mortalitat.
(0,50)

48. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Exercici 1: Mapa sobre proporció de població estrangera per comarques

En aquest exercici es proposa la verificació de l'objectiu general 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat* del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]
L'alumnat hauria de comentar que es tracta d'un mapa temàtic on es representa la proporció de la població estrangera per comarques a Catalunya l'any 2007.
El mapa presenta un llegenda amb quatre tonalitats de grisos que indiquen la proporció d'immigrants i va des de la inferior al 10% fins a la superior al 25%
La font és l'Institut d'Estadística de Catalunya, informació en línia.
(0,5)

El mapa mostra que les comarques amb major proporció de població immigrada es troben fonamentalment a la costa, especialment en l'àrea de Girona i de Tarragona i al Barcelonès, també als Pirineus (Val d'Aran, Alta Ribagorça i la Cerdanya) i finalment a les comarques de ponent com el Segrià, el Pla d'Urgell, l'Urgell i la Segarra.
Les comarques amb menor proporció es troben a zones interiors de Catalunya.
(0,5)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Saldo migratori: és la diferencia entre l'emigració i la immigració en un lloc determinat. El saldo pot ser positiu o negatiu
(0,5)

Xenofòbia: odi o rebuig a persones estrangeres o a cultures diferents.
(0,5)

3. [1,5 punts]

L'alumnat podria fer referència als següents aspectes:

a) La immigració estrangera més recent està formada fonamentalment per mà d'obra jove que està disposada a fer feines ara per ara un tant rebutjades per la població local com les relacionades amb l'agricultura, la construcció i l'hostaleria.
Aquest és el motiu de la seva concentració en comarques eminentment agrícoles com el Segrià i voltants, i turístiques com les costaneres i les de muntanya, on també l'edificació de noves residències ha estat notable, a més de les comarques i ciutats amb fort dinamisme econòmic.
(0,50)

b) Mentre la immigració espanyola de les dècades dels 50-70 es va concentrar sobretot al voltant de les àrees metropolitanes de Barcelona i Tarragona degut a la demanda de mà d'obra en la indústria, la immigració més recent presenta una més àmplia distribució pel territori i s'ha concentrat en comarques on tradicionalment n'hi havia hagut relativament poca com la zona costanera sud, els Pirineus o comarques interiors i de ponent. Es deu a que aquesta immigració està disposada a fer feines diverses, no tant derivades de l'activitat industrial.
(0,5)

c) Les nacionalitats de procedència serien fonamentalment Amèrica Llatina, el Marroc i l'Europa de l'Est. Països en vies de desenvolupament on les oportunitats de treball són baixes i hi ha moltes carències en els serveis socials necessaris per la població.
(0,5)

4. [1,5 punts]

L'alumnat podria respondre en termes similars als següents:

a) La primera onada migratòria es produeix a la dècada dels anys 20 quan arriben aproximadament mig milió de persones procedents d'Aragó, València i Múrcia atretes per la demanda de mà d'obra, sobretot per a les tasques de la Exposició Universal de 1929.

La segona onada migratòria es registra fonamentalment a les dècades dels 50 i 60 quan arriben prop d'un milió i mig de persones procedents sobretot d'Andalusia i Extremadura atretes per la possibilitat de trobar feina a la indústria catalana.
(0,75)

b) L'alumne ha de esmentar el feble creixement vegetatiu de la població de Catalunya degut a la disminució de la natalitat que es va produir ja a principis del segle XX i al manteniment d'una baixa taxa de natalitat durant tot el segle.
Les actuals baixes taxes de fecunditat juntament amb l'envelliment de la població tenen com a resultat un escàs creixement vegetatiu.

L'increment de la població catalana dels segles XX i XXI s'ha produït fonamentalment gràcies al creixement migratori que s'ha donat en diferents etapes.
Les migracions han aportat l'augment de la població jove i l'increment de la fecunditat degut al seu comportament mes natalista, aspectes que han incidit positivament en el creixement demogràfic català.
(0,75)

49. PAU 2014 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Fotografia d'un sector de l'eixample de Barcelona

En aquest exercici es proposa la verificació de l'objectiu general 9 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat* del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumne ha de descriure una imatge aèria corresponent a un sector del plànol urbà de l'eixample de Barcelona, anomenat el Quadrat d'or. La imatge permet veure la morfologia urbana d'aquest sector de la ciutat. La Font s'ha extret de la web de Google maps, en línia.
(0,50)

La imatge mostra una disposició de l'entramat urbà en quadrícula. Els carrers es disposen en línies paral·leles i perpendiculars que configuren una xarxa ordenada d'illes quadrades amb xamfrans.
(0,50)

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

sòl urbanitzable: terrenys que poden ser urbanitzats en un futur pròxim i per tant convertir-se en sòl urbà.
(0,5)

CBD: (Central Business District) nom internacional amb el que es coneix la zona administrativa, de negocis i serveis de la ciutat. El podem trobar a la part més cèntrica , en zones modernes de recent creació o als barris més antics. Són zones ben comunicades amb la resta de la ciutat.
(0,5)

3) [1,5 punts]

a) La imatge mostra un plànol de tipus ortogonal, anomenat també reticular o en quadrícula.
(0,5)

b) Aquesta morfologia és pròpia de finals del segle XIX i començaments del segle XX i es va utilitzar en molts casos en els projectes d'ampliació de les ciutats, un cop alliberades de les muralles. Es troben al voltant dels nuclis històrics. S'anomenen eixamples. La seva principal funció urbana és la d'espais residencials per a les classes mitjanes
(0,5)

c) Avantatges: el traçat és racional, entenedor i ordenat, amb carrers amples i airejats. La circulació és fàcil.
Inconvenients: la circulació és lenta especialment en trajectes transversals. Per facilitar-la s'obren vies en diagonal que permeten travessar de forma més ràpida la quadrícula.
(0,5)

4) [1,5 punts]

a) Cal destacar les següents zones:

Els barris antics, en el centre de la ciutat, actualment habitats per persones amb pocs recursos econòmics i immigrants. Sovint experimenten processos de degradació, i a la vegada de gentrificació.
(0,25)

Els eixamples, edificats al voltant del centre històric durant els segles XIX i XX. Son espais residencials de classes mitjanes, amb tendència a convertir-se en zones de serveis i oficines.
(0,25)

Les perifèries urbanes, on es troben dos tipus diferenciats de zones:
Les zones suburbials o ciutats dormitori, anomenades així per la seva manca de serveis. Mal planificades i habitades per classes baixes, es troben a prop dels centres industrials.
Les àrees suburbanes: zones residencials de classe alta o mitjana tipus ciutat-jardí, de baixa densitat, ben planificades i amb bons serveis i comunicacions.
(0,5)

b) La funció residencial és una funció característica de la ciutat, que ocupa la major part del sòl urbà i que es caracteritza per una segregació social de l'espai urbà relacionada sobretot amb els diferents nivells de renda de la població, a mes d'altres variables com la nacionalitat, etc. La gentrificació és un fenomen que es dóna en centres i barris antigament degradats on les millores i rehabilitacions efectuades pels poders públics fan que progressivament atreguin població benestant, amb una pujada dels preus dels habitatges, que acaba per expulsar els residents històrics.
(0,50)

50. PAU 2014 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Taula sobre el saldo migratori exterior

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 7, del currículum i dels aprenentatges referits al bloc 4 del document de concreció del currículum: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*".

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:
En la descripció cal que es digui clarament que és una taula amb les dades referides al saldo migratori exterior a Espanya per comunitats autònomes del 2010, 2011 i 2012, a partir d'unes dades de l'INE.
(0,25)

L'alumnat hauria de fer referència tant a l'evolució, a partir del total de cada any, com també als canvis més significatius que es donen per comunitats autònomes. No es tracta que la descripció remeti a comunitat autònoma per comunitat autònoma, això seria una lectura de la taula, sinó que la resposta ha de deixar clar el següent:
El pas del saldo positiu el 2010 al saldo global negatiu de 2011 i 2012. Tot i que el País Basc, Navarra, Múrcia, la Rioja i Melilla ja presenten saldos negatius el 2010, no és fins el 2011 quan tres comunitats (Catalunya, Madrid i País Basc) apunten cap on s'anirà, fet que queda consolidat el 2012 quan a pràcticament totes les comunitats el saldo és negatiu.
(0,75)

2. [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

saldo migratori exterior: diferència entre la immigració i l'emigració de ciutadans fora de les fronteres de l'estat.
(0,5)

reagrupament familiar: autorització de residència a un ciutadà d'un país extracomunitari per motiu de reunir-se amb algunes persones del nucli familiar bàsic (cònjuge, descendents i/o ascendents) que ja es troben aquí. S'aplica de forma molt restrictiva.
(0,5)

3. [1,5 punt]

A l'hora d'explicar el canvi de signe del fet migratori a Espanya, caldrà que l'alumne identifiqui la crisi econòmica com la causa de la disminució de la immigració exterior.
(0,75)

La manca d'oferta de treball empeny els que havien immigrat a Espanya a retornar als seus països d'origen, així com emigrar als espanyols que no tenen expectatives de trobar ocupació.
(0,75)

4. [1,5 punts]

Aquesta és una resposta oberta. A l'hora d'explicar el canvi de signe del fet migratori a Espanya, caldrà que l'alumne identifiqui la crisi econòmica com la causa de la disminució de la immigració i, alhora, de l'augment del retorn al seu país de molt immigrants.
La manca d'oferta de treball empeny els que havien immigrat a Espanya a retornar als seus països d'origen, així com emigrar als espanyols que no tenen expectatives de trobar ocupació.
El flux de retorn s'agreuja a partir del 2010 al acabar-se les prestacions d'atur de persones que van perdre la feina a l'inici de la crisi.
També s'ha de fer referència a la millora de la situació econòmica succeïda els darrers anys en molt països de procedència d'immigrants, sobretot a l'Amèrica llatina, fet que afavoreix també el flux de retorn.
El corrector valorarà la pertinença de la resposta de l'estudiant a l'hora de puntuar l'exercici.
(1,5)

51. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Exercici 1: Mapa de la població urbana al món

A l'exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius generals 2 i 10 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 3 del document de concreció del currículum: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

Es tracta d'un mapa del món que mostra la població urbana a diferents països i regions del Món l'any 2012. La Font del mapa és la web del Banc Mundial.
(0,25 punts)

L'alumne ha d'indicar que en el mapa s'observa que actualment els països amb més percentatge de població urbana es localitzen a América Llatina (Brasil, Veneçuela, l'Argentina, Xile) América del Nord, Europa Occidental (França, Suècia, Bèlgica, etc.) i Austràlia i Nova Zelanda. A més de països aïllats de l'Àsia i l'Àfrica (Japó, Aràbia Saudí, Guinea occidental).
(0,50 punts)

Pel contrari, alguns països del continent africà i el sud-est asiàtic mostren els percentatges més baixos de població urbana.
(0,25 punts)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

procés d'urbanització: Fenomen pel qual les ciutats creixen d'una manera accelerada, en població i superfície, sobretot, i els modes de vida urbans es fan extensius a grans àrees del territori.
(0,50 punts)

segregació espacial a les ciutats: Distribució de la població urbana en àrees diferents segons les seves característiques econòmiques, socials, culturals o religioses.
(0,50 punts)

3. [1,5 punts]

L'alumnat podria fer referència als següents aspectes:
Els ritmes d'urbanització són diferents arreu del món entre els països desenvolupats i els que estan en vies de desenvolupament en els diversos continents:

L'inici de procés d'urbanització accelerat, es va donar amb la industrialització del segle XIX als països desenvolupats (Europa, Amèrica del Nord, Japó, Austràlia).
En algunes grans regions del món, com per exemple a Europa, el ritme de creixement

de la població urbana en les últimes dècades ha estat escàs. Entre el 1995 i el 2000, el creixement de la població urbana va ser pràcticament del 0%, tot i que el conjunt de la població va créixer un 0,5 % anual.
(0,75 punts)

En els països en vies de desenvolupament, el creixement més ràpid s'ha produït a les ciutats de l'Amèrica Llatina, sobretot des de la segona meitat del segle XX. En el continent africà i a l'Àsia, el ritme de creixement de la població urbana en les últimes dècades ha estat molt elevat (a l'Àfrica entre el 1995 i el 2000, la població urbana va augmentar un 4,3% anual, mentre que el conjunt de la població creixia només un 2,4% anual).
Des dels inicis del segle XXI el creixement més gran de la població urbana es dóna a l'Àfrica i a l'Àsia però sense assolir encara els percentatges sobre el total que es donen en els altres continents.
(0,75 punts)

4. [1,5 punts]
a) En les ciutats dels països desenvolupats es poden donar diferents tipus de segregació i polarització espacial de la població, com per exemple:

-Barris de luxe o zones de prestigi, com els districtes cèntrics de negocis (CBD), situades als centres de les ciutats, considerats espais de sobrecentralitat.
-Comunitats tancades: zones residencials exclusives separades per tanques i vigilades per guardes de seguretat. El cost de viure-hi és molt alt i només està a la disposició d'una minoria amb rendes molt altes.
-Gentrificació o el·litització de centres antics de les ciutats que consisteix en la substitució progressiva dels habitants amb un escàs poder adquisitiu per altres amb un nivell de renda mitjana-alta, al temps que es produeix una rehabilitació també progressiva dels edificis i carrers.
-Barris dels extra radis o perifèrics, amb habitatges d'autoconstrucció i/o polígons residencials que sovint es converteixen en *guettos* de població amb baix poder adquisitiu i amb un percentatge molt alt d'immigrants.

b) A les ciutats dels països en vies de desenvolupament:

-La polarització social i la segregació urbana és molt més marcada entre els barris més rics del centre de les ciutats i els barris marginals de la perifèria, el que s'anomena la ciutat dual.

-La constant arribada de gent procedent de regions rurals fa que es formin barris sense cap planificació i amb construccions que no són més que barraques. Aquests barris reben diferents noms segons el país: *favelas* al Brasil, *villas miseria* a l'Argentina, *bidonvilles* a l'Àfrica, etc.

Es valorarà cadascun dels tipus de segregació urbana que s'expliquin a raó de 0,25 punts fins a sumar un total de 1,5 punts.

52. PAU 2013 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Taula evolució taxa d'atur

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 1 i 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*, del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
L'alumnat hauria de destacar en la descripció del gràfic els aspectes següents:
Es tracta d'una taula on es representen els valors de la taxa d'atur masculí, femení i total, des del 2001 a l 2011. A l'eix horitzontal es representen els diferents anys i en el vertical els valors de la taxa d'atur, en percentatge de la població activa.
La font és l'INE, 2012
(0,5 punts)

La observació de l'evolució de les taxes mostra que l'evolució de les tres taxes és gairebé idèntica, encara que la taxa d'atur femení està lleugerament per sobre que la d'atur masculí.
S'observa com després d'un lleuger augment entre 2001 i 2002, la taxa d'atur baixa fins a uns valors compresos entre el 5 i el 10%, assolint el seu valor més baix l'any 2007. En els anys successius la taxa d'atur ha pujat de forma ininterrompuda fins assolir valors propers al 25% el 2011.
(0,5 punts)

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Taxa d'atur: Nombre de persones desocupades, però que es troben cercant feina, en relació al total de la població activa. S'expressa en tant per cent.
(0,5 punts)

Economia submergida: Conjunt d'activitats econòmiques que es desenvolupen clandestinament i escapant al control fiscal, a les lleis i les normatives laborals.
(0,5 punts)

3) [1,5 punts]

a) La causa és l'inici de la crisi econòmica global que a Espanya es veu agreujada per la gran disminució de l'activitat en el sector de la construcció.
(0,5 punts)

b) A mesura que una societat es desenvolupa, es produeix un transvasament de població activa des de l'agricultura cap a la indústria i, posteriorment. de la indústria al sector terciari o dels serveis. És l'anomenat procés de terciarització.

El creixement del sector terciari als països desenvolupats és degut al fet que, quan augmenta la renda, es tendeix a multiplicar i diversificar el consum de béns i la demanda de serveis.

També influeix el fet que sovint es dona una externalització d'activitats de tipus terciari (administració, xarxa comercial, manteniment, etc.) que abans formaven part de la mateixa organització industrial.
A Espanya també s'ha de considerar el creixement del sector de la construcció en els anys anteriors a l'inici de la crisi econòmica.
(0,50 punts)

c) La influència de l'envelliment de la població en el percentatge de població activa es reflecteix en el fet que augmenta el grup de població vella (superior als 65 anys), per tant disminueix la població activa o en edat de treballar alhora que també augmenta la taxa de dependència i pot entrar en crisi el sistema de pensions. La població activa d'un país depèn del percentatge de població adulta, la quantitat i la diversitat d'ocupacions possibles i el nombre de dones actives. Tanmateix depèn del nivell de desenvolupament. A Espanya, la població activa ha augmentat a mesura que ha crescut la població i a causa de la incorporació de la dona al món laboral

(0,50 punts)

4) [1,5 punts]

L'alumnat hauria de respondre en termes semblants als següents:

a) L'atur al sector industrial depèn del grau d'automatització i de la implantació de noves tecnologies que cada vegada necessiten més persones qualificades i menys obrers. Tanmateix els fenòmens de deslocalització industrial cap a països emergents afavoreix l'augment de l'atur industrial.
L'atur en el sector de la construcció ve donada a causa de la crisi del sector immobiliari.
(0,5 punts)

b) Les persones més perjudicades per l'atur són els joves que busquen la primera feina, les persones de més de quaranta anys , de més baixa formació i les minories ètniques i col•lectius d'immigrants extracomunitaris. Les dones, en canvi, sembla que estan menys afectades .
(0,5 punts)

c) En temps de crisi, el sector empresarial pressiona per liberalitzar la contractació (reforma laboral per abaratir l'acomiadament, reduir la indemnització i subsidi d'atur...) i poder contractar i acomiadar els treballadors segons les necessitats de l'empresa (mesures de flexibilitat laboral).
El sector sindical i social defensa els drets dels treballadors: el manteniment i millora del subsidi d'atur i proposa recórrer a un altre tipus de mesures com el repartiment del treball, la defensa del sector públic, etc.
L'Estat, per frenar l'atur i superar la crisi (depenent de l'orientació política) pretén incentivar la contractació laboral i els contractes indefinits. A més l'Estat proposa als aturats que ampliïn la seva formació i, d'aquesta manera, que es preparin per a treballs en sectors en què hi ha demanda. En relació a les empreses afavoreixen la inversió en I+D per millorar la competitivitat.
(0,5 punts)

53. PAU 2013 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

Exercici 1: Mapa sobre la densitat de població a Europa

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part del objectiu general 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4 del document de concreció del currículum: La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de comentar que es tracta d'un mapa temàtic on es representa la densitat de la població per regions NUT2 a la Unió Europea.

La font és el portal Eurostat i per tant és tracta d'una informació disponible en línia.
(0,25 punts)

El mapa mostra que les regions amb major densitat de població se situen, seguint un eix (la dorsal europea o "banana blava") que de nord a sud, va des del centre i el sud del Regne Unit, passa pels Països Baixos i segueix l'eix fluvial del Rhin fins al nord d'Itàlia. Des d'aquí es perllonga per l'arc mediterrani d'Espanya, França i Itàlia.
(0,75 punts)

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Xarxa urbana: Conjunt jerarquitzat de ciutats i les seves àrees d'influència.
(0,5 punts)
Jerarquia urbana: Organització de les ciutats dins una xarxa urbana segons el seu ordre d'importància, d'acord amb les seves dimensions demogràfiques i les funcions i serveis que proporciona dins la xarxa.
(0,5 punts)

3. [1,5 punts]
Les principals infraestructures que uneixen les regions amb major densitat són les autopistes i la xarxa ferroviària. La primera és la més important ja que uneix totes les grans regions i ciutats de la Unió Europa.
Pel que fa al tren, cal precisar que existeixen dos nivells d'infraestructures: els trens de llarga distància i l'alta velocitat. Respecte a aquest darrer sistema de comunicació cal esmentar que no totes les grans regions i ciutats es troben intercomunicades amb l'alta velocitat, però aquest és un dels grans objectius de futur de la Unió Europea.
(0,75)

Els avantatges i els inconvenients de viure en una gran àrea urbana són diversos.
Es valorarà que l'alumne sàpiga identificar-ne alguns d'ells. Per exemple, pel que fa als avantatges: la gran concentració d'equipaments culturals (universitats, biblioteques, museus...), de serveis sanitaris i de centres de comunicació (aeroports, estacions de tren...), les oportunitats per aconseguir un lloc de treball, etc.
Pel que fa als problemes, podria esmentar la congestió urbana, la contaminació de l'aire, l'accés a la vivenda, la degradació d'alguns barris, etc.
(0,75 punts)

4. [1,5 punts]
Es tracta d'una pregunta oberta on el corrector haurà de valorar la pertinença de la resposta.

L'alumne pot respondre fent referència a algun dels següents models o teories:

-La teoria del lloc central o model de Christaller:
Basada en la idea que la funció principal de la ciutat es proporcionar béns i serveis al territori que l'envolta. En un espai teòric sense relleu i amb la població uniformement distribuïda, l'àrea d'influència de la ciutat prendria la forma d'un hexàgon amb la ciutat principal al seu centre. Cada hexàgon estaria inscrit en un hexàgon més gran, articulat al voltant de ciutats més desenvolupades que ofereix béns i serveis més especialitzats.

S'han citat com exemples d'aquest model: la disposició de les ciutats al sud d'Alemanya (Sttugart, Munich, Nuremberg); la xarxa de ciutats de l'Empordà (Figueres, Torroella de Montgrí, Palafrugell, la Bisbal);

-La teoria de la gravitació:
Model inspirat en la llei de la força de la gravetat de Newton, suggereix que dues ciutats es relacionen amb una intensitat directament proporcional a la seva dimensió demogràfica o econòmica, i inversament proporcional al quadrat de la distància que les separa.

Els exemples són nombrosos: Centres molt grans que exerceixen forta influència sobre ciutats i pobles molt més petits del seu entorn proper, com Girona i la seva àrea urbana (Salt, Quart, Sarrià de Ter, Sant Julià,..); ciutats de dimensions similars molt properes:Terrassa-Sabadell; Tarragona-Reus; etc.

-La teoria de la base econòmica:
Aquest model o teoria es basa en la importància que dóna a l'activitat industrial a l'hora d'establir la jerarquia entre ciutats. Les ciutats industrials subministren bona part de la seva producció a les seves àrees d'influència, de manera que quan més important sigui la demanda procedent del hinterland més gran serà el creixement i la importància adquirida per la ciutat central.

Els exemples són també nombrosos (Manchester, Lieja, Dresde, Xicago, Barcelona, Vitòria, etc.) i el corrector haurà de valorar la seva pertinença

Es puntuarà amb 1 punt la correcta explicació d'un sol dels models o teories disponibles, i amb 0,5 punts l'adequació de l'exemple que il·lustri el model.

54. PAU 2013 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Taula evolució demogràfica a Catalunya

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 1 i 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*, del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
L'alumne hauria de comentar que es tracta d'una taula amb les dades de diverses variables en relació a l'evolució de la població de Catalunya en el període 1976-2010. Les variables són: població, naixements, defuncions, creixement natural i saldo migratori. La font és el Centre d'Estudis Demogràfics, 2010.
(0,5 punts)

S'observa que a finals de la dècada dels setanta la natalitat es redueix de forma sobtada fins arribar a igualar-se amb la mortalitat cap al 1996 per recuperar-se suaument fins al 2005, mentre que la mortalitat es manté estable en tot el període, amb una suau tendència a l'alça. La conseqüència és que el creixement vegetatiu es redueix dràsticament fins arribar al creixement gairebé nul als voltants de 1995. El saldo migratori fa una davallada a partir del 1975 fins arribar a ser negatiu en el període 1981-1987. A partir d'aquest moment es recupera mínimament fins l'any 1996 aproximadament en que es produeix un boom de la immigració. La població, que s'havia mantingut en ascens fins l'any 1980, s'estanca fins a l'any 2000 -aproximadament- quan torna a ascendir de forma notable degut a la nova arribada d'immigrants.
(0,5 punts)

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

padró municipal: és un registre de la població dels veïns d'un municipi. És competència local i inclou dades sobre naixements, defuncions i canvis de residència en l'àmbit del municipi. A diferència del cens, i gràcies a la informatització de les dades, el padró està sempre actualitzat.
(0,5 punts)

cens de població: és el recompte de la població d'un país en un moment determinat i aporta informació sobre diverses variables: volum de la població d'un territori, la composició per sexes i edats, estat civil, nivell d'estudis, professió, renda, dimensions familiars, etc.
(0,5 punts)

3) [1,5 punts]
a) La primera onada migratòria que s'observa a la taula s'atura amb la crisi de finals de la dècada dels 70. Era una immigració interior que es va produir a causa de l'arribada d'immigrants procedents del món rural de molts altres indrets d'Espanya, atrets per la possibilitat de trobar feina a la indústria catalana. Aquesta immigració, de caràcter legal i afavorida pel règim franquista, està plenament integrada en els llocs de destí i ha contribuït al benestar de Catalunya en un model molt positiu d'integració.

En canvi l'onada migratòria que s'observa a finals del segle XX és una forta onada d'immigració extracomunitària que es va produir en els anys de gran creixement econòmic. Aquests immigrants eren procedents de països majoritàriament del tercer món : Magreb, Amèrica llatina, països asiàtics… Igual que l'anterior ha contribuït a la recuperació del creixement demogràfic i econòmic català.

(0,75 punts)

b) Entre les causes que expliquen el dèbil creixement vegetatiu de la població de Catalunya es poden assenyalar :

- Manteniment d'unes taxes de fecunditat femenina reduïda des de 1980, (entre 1,1-1,4 fills per dona, que no asseguren el reemplaçament generacional).
- Augment de l'edat mitjana de la maternitat, (actualment al voltant dels 31 anys) i endarreriment de l'edat d'emancipació.
- Manteniment d'una mortalitat relativament elevada a causa de l'envelliment de la població.
- Tendència progressiva a l'envelliment de la població, (l'elevada esperança de vida de 77,3 anys per als homes i 83,8 anys per a les dones, és de les més altes del món).
- En la darrera dècada -fins a la crisi del 2008- alguns factors han afavorit la recuperació demogràfica com ara: l'aportació de la població jove procedent de la immigració, l'arribada a l'edat adulta de les generacions de catalans nascuts entre 1970-1980 i l' increment de la fecunditat de les dones en edat madura.

Es poden donar 0,25 punts per aspecte comentat fins a un màxim de 0,75.
(0,75 punts)

4) [1,5 punts]

L'alumnat hauria de respondre en termes semblants als següents:

a) Es reconeix la fase anomenada d'ajustament de la població a la segona meitat dels anys 70, caracteritzada pel descens de les taxes de natalitat, que es van acostant progressivament cap a les de mortalitat. Es produeix un creixement de la població però que va en disminució any rere any.

També s'observa la fase anomenada de nou règim demogràfic, clarament en la dècada dels anys 90, caracteritzada per unes taxes de natalitat i de mortalitat similars, i per un creixement molt baix de la població, juntament amb una alta esperança de vida que se situava al voltant dels vuitanta anys.

(0,75 punts)

b) La dècada dels anys 70 mostra encara unes natalitats altes producte dels anys de baby-boom relacionats amb la immigració d'adults joves rebuda al llarg dels anys 60 i començament dels 70, moment en el qual la població catalana estaria en la fase d'ajustament del creixement de població d'acord amb el model de transició demogràfica. En els anys 80 i 90 la natalitat va caure fins valors propers als de la mortalitat a causa de la interrupció dels fluxos migratoris interiors i de la baixa fecunditat inherent a les poblacions dels països desenvolupats. A començament del segle XXI es produeix un increment en la natalitat, de nou provocat per l'arribada de nous contingents migratoris encara que en aquest cas procedents d'altres països.

La mortalitat es mostra dins un rang de valors baixos durant tot el període, amb un lleu increment de valor entre començament i final del període, producte de l'envelliment progressiu de la població.

(0,75 punts)

55. PAU 2012 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció A)

OPCIÓ A

Exercici 1: Mapa de les ciutats més poblades del món

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 7, del currículum i dels aprenentatges referits al bloc 4 del document de concreció del currículum: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:
Es tracta d'un mapa temàtic d'escala mundial que reflecteix la distribució de les ciutats més poblades del món. La font és l'*Atlas de las migraciones* de *Le Monde Diplomatique* i correspon a l'any 2010. La variable emprada és la quantitat d'habitants expressada en milers. Estan representades mitjançant cercles de diferent grandària però no hi ha una gradació establerta.
(0,50 punts)

Es pot observar la desigual distribució a escala mundial, ja que la majoria de les ciutats es concentren al continent asiàtic, destacant Tokio, Xangai, Delhi i Bombai. En segon lloc, es troba el continent americà amb les ciutats de Sao Paulo, Ciutat de Mèxic i Nova York, a Àfrica només destaquen tres ciutats i les europees són les menys poblades.
(0,50 punts)

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Conurbació: gran zona urbanitzada amb diversos nuclis centrals d'una importància semblant però que poden tenir funcions diferenciades.
(0,50 punts)

Àrea Metropolitana: és el conjunt que formen una gran ciutat central i les ciutats del seu entorn amb les que manté relacions estables en forma de fluxos de persones i mercaderies.
(0,50 punts)

3) [1,5 punts]
L'alumnat hauria de respondre en els termes següents:
a) La majoria de les ciutats que apareixen en el mapa pertanyen als països en via de desenvolupament. Els exemples poden ser força diversos, en tot cas es valorarà la pertinença i que es tracti de ciutats que apareixen en el mapa.
(0,50 punts)

b) Com a causes cal destacar la continuïtat del fenomen migratori camp-ciutat, degut al freqüent estancament del món rural i un injust sistema de distribució de la terra que força la població a traslladar-se a la ciutat per buscar millors condicions de vida, així com l'augment demogràfic degut a un creixement natural elevat, ja que una part important de la seva població, especialment la d'origen rural, presenta taxes elevades de fecunditat, i l'empobriment del nivell de vida, que porten a buscar en la ciutat unes millors condicions de vida. En les ciutats dels països subdesenvolupats l'augment de la població urbana no ha estat en general conseqüència d'un procés d'industrialització.
(0,50 punts)

Finalment, pel que fa a conseqüències, caldria destacar un creixement urbà desorganitzat, l'existència de zones perifèriques d'habitatges d'autoconstrucció que arriben a constituir autèntiques "segones ciutats" i la manca generalitzada de serveis bàsics en les mateixes. La rapidesa en el creixement comporta una manca de planificació i l'aparició de barris constituïts per barraques i mancats de tota mena de serveis i infraestructures. Això comporta un greu deteriorament social i ambiental i un creixement urbà desordenat i sense control que genera tota mena de problemes.
(0,50 punts)

4) [1,5 punts]
La ciutat compacta presenta una estructura i una trama urbana amb una certa compacitat, és una ciutat cohesionada socialment que genera espais de sociabilitat, crea un territori urbà amb proximitat dels seus ciutadans als serveis, propicia la trobada d'activitats i permet el desenvolupament de la vida en comunitat.
(0,75 punts)

El creixement de les ciutats europees i nord-americanes es producte del desenvolupament industrial i de serveis, i ara es troba en fase d'estabilització. Actualment en les principals ciutats europees s'està produint una dispersió de la població cap a la perifèria metropolitana degut a l'elevat preu del sòl urbà, i la recerca de millors condicions ambientals i d'espai. Es tracta del fenomen de la ciutat difusa que comporta una alta ocupació del territori, i tot i aportar beneficis com la disminució de la densitat de la població, planteja aspectes negatius com l'alteració del paisatge, l'encariment dels serveis públics i l'augment de la mobilitat del transport privat.
(0,75 punts)

56. PAU 2012 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Perfil d'una ciutat

En aquest exercici es proposa la verificació de l'objectiu general 9 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4 "*La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*, del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) [1 punt]

Es tracta d'un perfil de paisatge urbà, una representació gràfica del tall vertical d'una ciutat tipus que mostra les diferents zones o barris que composen una ciutat. La font correspon al LAGP, 2010.
(0,50 punts)

El perfil ens mostra els diferents barris amb la seva ubicació des del centre cap els afores i amb la seva diferent morfologia. Es poden observar edificis d'una certa antiguitat, eixamples residencials, indústries i habitatges de tipologia ciutat jardí.
(0,50 punts)

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Eixample: zones que van aparèixer al voltant dels nuclis històrics al final del segle XIX i començament del XX i que son espais residencials de classes mitjanes i tendeixen cada vegada més a zones de serveis.
(0,50 punts)

Àrea suburbana: barris residencials de nivell econòmic mitjà-alt tipus "ciutat-jardí", de baixa densitat i generalment situats als afores de la ciutat.
També es donarà la resposta per bona si en lloc de l'anterior o a més a més es citen les ciutats-dormitori d'alta densitat i de classes mitjanes-baixes.
(0,50 punts)

3) [1,5 punts]
a) Aquest perfil urbà correspon a una ciutat europea perquè es visible la morfologia típica de les ciutats històriques europees amb un centre històric i un eixample, a més del cinturó industrial als afores.
(0,50 punts)

b) el centre geogràfic de la ciutat l'ocupa l'anomenat casc antic o centre històric.
(0,50 punts)

c) Les altres zones característiques d'una ciutat europea són l'*eixample*, que sol envoltar el nucli antic, i els barris perifèrics on es poden trobar *zones suburbanes* amb habitatges de rendes baixes anomenats sovint ciutats dormitori al voltant de les àrees industrials i també, barris residencials de classe alta o mitjana amb tipologia ciutat jardí i baixa densitat.
(0,50 punts)

4) [1,5 punts]

a) L'alumne hauria d'esmentar com a funcions bàsiques d'una ciutat: la funció administrativa i de serveis, la funció comercial, la funció residencial i la funció industrial.
Funció administrativa i de serveis: la ciutat es centre d'activitats terciàries com serveis comercials, culturals, educatius, empresarials, jurídics, d'administració pública, etc.
Funció comercial: les ciutats concentren els centres d'intercanvis, el comerç especialitzat i els grans magatzems i hipermercats
Funció residencial: funció característica de la ciutat, que ocupa la major part del sòl urbà.
Funció industrial: de molta importància en el desenvolupament i morfologia de la ciutat contemporània. Tradicionalment les indústries s'han situat a les ciutats o a les rodalies..
(0,75 punts)

b) Les zones on es desenvolupen aquestes funcions son:
La funció administrativa i de serveis: acostuma a desenvolupar-se en les parts més cèntriques de la ciutat, normalment en el centre històric i eixample, però també en àrees de nova creació. Internacionalment aquestes zones reben el nom de CBD.
Funció comercial: el comerç especialitzat es sol ubicar en les zones cèntriques, i els grans magatzems o hipermercats s'instal·len sovint a la perifèria per raons d'espai i accessibilitat.
Funció residencial: presenta una segregació espacial relacionada amb els diferents nivells de renda de la població. Cal destacar:
Els barris antics, habitats per població de classe baixa o marginal (gent gran, immigrants, etc.)
Els eixamples, espais residencials de classes mitjanes, amb tendència a convertir-se en zones de serveis.
Les perifèries urbanes, on es troben dos tipus diferenciats: les zones suburbials o ciutats dormitori (mal planificades, amb manca de serveis i habitades per classes baixes) i les àrees suburbanes (zones residencials de classe alta o mitjana, amb bons serveis i comunicacions)
Funció industrial: actualment s'ha traslladat a la perifèria en els anomenats polígons industrials i parcs tecnològics per raons d'espai, comunicació i problemes de contaminació.
(0,75 punts)

57. PAU 2011 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Piràmide de Població d'Espanya.

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat*, del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

Es tracta d'una piràmide de població d'Espanya on està representada l'estructura de la població per grups d'edat. A l'eix horitzontal hi ha el percentatge de població mentre que a l'eix vertical les franges d'edat estan distribuïdes en intervals de cinc anys. A la dreta es representen els valors corresponents a les dones i a l'esquerra els corresponents als homes. La font és l'Institut Nacional d'Estadística i les dades són de l'1 de gener del 2007.
0,5 punts

A grans trets la piràmide presenta una forma regressiva o contractiva (població envellida), encara que mostra lleugers símptomes de recuperació de la natalitat els darrers anys. S'observen grups d'edat molt avançada en relació a l'alta esperança de vida i és visible un gran eixamplament en les edats adultes i una contracció en els nascuts en el període 1938-40.
0,5 punts.

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Estructura de la població: Indica la composició de la població i la seva classificació per grups d'edat i per sexes.
0,5 punts

Esperança de vida: indica la quantitat d'anys que viuria una persona si els patrons de mortalitat no canvien al llarg de la seva vida.
0,5 punts

3) [1,5 punts]
a) En el grup d'edat de 0 a 4 anys s'observa un nombre lleugerament superior de naixements masculins sobre els naixements femenins. Es deu a una tendència natural biològica (de cada 1000 naixements 512 són nens i 488 nenes)
0,5 punts

b) En els grups d'edat dels 20 als 40 anys s'observa un predomini dels efectius masculins sobre els femenins, en part pel major nombre de naixements, però especialment és conseqüència de l'arribada d'immigrants, que solen ser homes en major nombre.
0,5 punts

c) En els grups d'edat de més de 65 anys la tendència s'inverteix amb un clar predomini de les dones a causa de la seva major esperança de vida deguda a factors biològics i sociològics alhora.

0,5 punts

4) [1,5 punts]
L'alumnat hauria de respondre en termes semblants als següents:
a) La població a l'Estat espanyol presenta les següents característiques:

- Baixa natalitat. Aquesta és una tendència que es va intensificar en les dues darreres dècades del segle XX, i es deu al retard de la maternitat en les dones i a la disminució de fills per parella.
- Baixa fecunditat. L'índex de fecunditat és d'1,39 fills per dona, molt lluny de la mitjana de 2,1 que es considera el mínim necessari per mantenir el reemplaçament generacional. Es deu a aspectes socioeconòmics i culturals com l'accés als mitjans anticonceptius, i molt especialment el canvi del paper de la dona amb la incorporació al mercat de treball, el seu nivell d'instrucció i capacitat de decisió, els costos que representen la cura i l'educació dels fills, el retard en l'edat en que es té el primer fill, els canvis en l'estructura familiar, etc.
- Baixa mortalitat deguda a l'augment de l'esperança de vida, tot i que darrerament es manté relativament elevada a causa de l'envelliment de la població.

0'75 punts

b) L'evolució actual de la població està condicionada per la baixa natalitat i la baixa fecunditat que dóna lloc a un feble creixement vegetatiu. Aquest fet unit a l'allargament de l'esperança de vida han comportat l'envelliment progressiu de la població. Aquest fet comportarà que en un futur hi haurà uns desequilibris en el sistema de pensions, al haver-hi una proporció de pensionistes més gran respecte de la població activa. També és de preveure que s'incrementarà la despesa sanitària dirigida a les persones de la tercera edat. El mercat de treball també podrà necessitar més mà d'obra de la oferta pels efectius de població existents fet que pot impulsar nous corrents d'immigració.
0'75 punts

58. PAU 2011 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Gràfic del model de transició demogràfica

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat,* del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

Es tracta d'un gràfic semi-quantitatiu en el que es descriu la relació entre la taxa de natalitat i la taxa de mortalitat (variables dependents) i el temps (variable independent), l'àrea ombrejada continguda entre ambdues línies representa el creixement natural de la població. La variable temps es divideix en les quatre fases de la teoria de la transició demogràfica. La font és el National Geographic.
0,5 punts

S'observa com la natalitat i la mortalitat són molt altes en una primera fase per davallar de forma força ràpida fins arribar a estabilitzar-se en la darrera etapa. El creixement de la població s'incrementa en les fases intermèdies mentre que és molt baix tant al començament com al final.
0,5 punts

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Taxa de natalitat: és un indicador demogràfic que mesura la relació entre el nombre de nascuts en un any i la població total d'aquell any. S'expressa en tant per mil.
0.5 punts

Saldo migratori: indica el balanç existent entre els efectius de població emigrant i els efectius corresponents als immigrants. Si és positiu significa que l'arribada d'immigrants és superior a les pèrdues sofertes a causa de l'emigració. I a l'inrevés si és negatiu.
0.5 punts

3) [1,5 punts]
La *teoria de la transició demogràfica* comprèn quatre fases: fase demogràfica tradicional (etapa 1), fase de descens gradual de la mortalitat (etapa 2), fase de reajustament de la natalitat (etapa 3) i fase demogràfica moderna (etapa 4).
0.5 punts

La *fase demogràfica tradicional* es caracteritza per taxes de natalitat i mortalitat molt altes, alta mortalitat infantil i alta taxa de fecunditat. Aquestes condicions es relacionen amb manca de mesures sanitàries i higièniques i es pròpia de societats agrícoles i preindustrials. El creixement natural de la població és molt feble.
0.25 punts

La *fase de descens gradual de la mortalitat* correspon a un període en el que la mortalitat descendeix notablement per la introducció de millores higièniques, sanitàries

i alimentàries, mantenint-se la natalitat en els valors de la fase anterior. Per això, la població experimenta un fort creixement natural.
0.25 punts

La *fase de reajustament de la natalitat* correspon amb nous descensos de la mortalitat relacionats amb els avenços de la medicina i l'augment del nivell de vida. També la natalitat descendeix per raons d'ordre social i econòmic, com la incorporació de la dona al món laboral, la progressiva urbanització de la població o el retard de la nupcialitat. El creixement natural de la població comença a decréixer
0.25 punts

La *fase demogràfica moderna* correspon a una societat desenvolupada en la que les dinàmiques socials i econòmiques de la fase anterior es consoliden i porten a una natalitat i mortalitat molt baixes, fins i tot poden donar-se creixements naturals negatius. En ocasions, la mortalitat repunta a causa de l'envelliment de la població.
0.25 punts

4) [1,5 punts]
La dinàmica de la població espanyola en l'actualitat, igual com passa a la resta de països europeus es caracteritza per unes taxes de natalitat i de mortalitat molt baixes, la qual cosa condiciona un creixement natural de la població extraordinàriament baix. La natalitat a Espanya va arribar als valors més baixos cap a mitjans de la dècada dels 90 (taxa de natalitat: 9,3, el 1995), amb una mortalitat també molt baixa ja des dels anys 60 (taxa de mortalitat: 8,0 el 1960 i 8,9 el 1995).
0,5 punts

Alhora, els avenços progressius de la medicina i la millora de les condicions socioeconòmiques de la població han permès un augment continuat de l'esperança de vida que se situa actualment al voltant dels vuitanta anys, fet que combinat amb la baixa natalitat abans esmentat comporta un envelliment progressiu de la població espanyola.
0,5 punts

L'estabilitat demogràfica de la població ha durat fins a l'inici del segle XXI. El baix creixement natural s'ha vist corregit a l'alça per un augment de la natalitat provocat per la forta immigració rebuda a partir de l'any 1998, integrada per adults joves procedents principalment de països en vies de desenvolupament (el Marroc, l'Àfrica subsahariana, l'Equador) i de nous països incorporats a la UE (Romania). La conseqüència ha estat un augment de la taxa de natalitat fins a valors propis dels anys 80 del segle passat. (taxa de natalitat: 11 el 2007)
0,5 punts

59. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Gràfic d'indicadors per districte de Barcelona

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 9 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat,* del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes següents:

Es tracta d'un gràfic de barres o columnes agrupades. Mostra el valor de tres indicadors per a la ciutat de Barcelona i tres districtes de la mateixa l'any 2008, els quals són representats cadascun per barres de diferents colors.
(0,5)

L'alumne ha d'indicar que el nombre d'immigrants és molt alt al districte A i relativament baix als altres dos; que el nivell de renda és alt al districte B i baix als altres dos; i que el preu dels habitatges és alt al districte B, lleugerament alt o mitjà al districte A i baix al districte C.
(0,5)

2) [1 punt]
Les definicions podrien ser semblants a les següents:

segregació espacial de la població: distribució de la població en zones diferents segons les característiques econòmiques, socials, culturals o d'altres tipus.
(0,5)

rehabilitació urbana: arranjament d'un barri ja existent per tal de millorar les condicions de vida dels seus habitants, mantenint les característiques i funcions inicials.
(0,5)

3) [1,5 punts]

L'alumnat hauria de contestar amb respostes semblants a:

-El districte benestant és el districte B. Ho mostra clarament l'elevat nivell de renda i de preu de l'habitatge, així com l'escassa presència d'immigració estrangera, en general d'escàs poder adquisitiu.
(0,5)

-El districte corresponent a un barri de població treballadora és el districte C, com ho mostren els valors menors de nivell de renda i preu de l'habitatge, així com un valor mitjà de població estrangera.
(0,5)

-El districte corresponent a un centre històric degradat és l'A, amb un fenomen característic dels cascos antics com és l'elevada presència de població immigrada –que es reflecteix en un reduït nivell de renda- però al mateix temps un preu de l'habitatge mitjà-alt que mostra la demanda creixent per part de persones d'alt poder adquisitiu.
(0,5)

4) [1,5 punts]

Expliqueu els tipus de segregació espacial de la població que es donen a les ciutats:

-les comunitats tancades, zones residencials exclusives separades per tanques i vigilades per guardes de seguretat. El cost de viure-hi és molt alt i només està a la disposició d'una minoria amb rendes molt altes.
(0,5)

-En els barris vells de les ciutats s'acostuma a donar un procés de gentrificació que consisteix en la substitució progressiva dels habitants amb un escàs poder adquisitiu per altres de nivell de renda mitjana-alta, al temps que es produeix una rehabilitació també progressiva dels edificis i carrers.
(0,5)

-els barris dels extraradis, amb habitatges d'autoconstrucció i/o polígons residencials sovint es converteixen en guetos de població amb baix poder adquisitiu i amb un percentatge molt alt d'immigrants.
(0,5)

60. PAU 2010 · Setembre · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Gràfic de l'evolució de tres paràmetres sobre la població

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius generals 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat* del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en el seu resum els aspectes següents:

Es tracta d'una gràfica de línies sobre el moviment natural de la població a Catalunya que mostra el nombre total de naixements, defuncions i matrimonis des del 1975 fins el 2005 en intervals d'un any i amb tres línies diferenciades per la trama. La gràfica està extreta de l'Atles Nacional de Catalunya amb dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya, el 2009.
(0,5)

La natalitat baixa amb gran rapidesa del 1975 fins al 1985 per estabilitzar-se i tornar a pujar amb força a partir del 1997.
La mortalitat mostra un increment gradual durant tot el període.
El número de matrimonis baixa fins els inicis dels anys 1980 per continuar estable en tot el període.
(0,5)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

fecunditat: es defineix com la quantitat de nascuts vius en relació a la població femenina en edat fèrtil (entre 15 i 49 anys).
(0,5)

creixement vegetatiu: El *creixement natural o vegetatiu* és la diferència entre la natalitat i la mortalitat
(0,5)

3) [1,5 punts]

Descriu el comportament de les dades que mostra el gràfic.

-els naixements mostren una tendència a la baixa fins l'any 1995 com a conseqüència de la dinàmica demogràfica pròpia dels països occidentals més desenvolupats que es caracteritzen per famílies amb un baix nombre de fills.
L'augment de la natalitat a partir de l'any 1995 es degut a l'arribada de població immigrant jove en edat de procrear i amb uns models de família diferents als dels països europeus.
(0,5)

-la mortalitat mostra un augment progressiu en tot el període a causa del major nombre de morts que es donen en les poblacions envellides.
(0,5)

-el nombre de matrimonis pateix una davallada fins l'any 1975 que s'estabilitza en les dades que corresponen al volum d'efectius de la població catalana.
(0,5)

4) [1,5 punts]

Quines són les conseqüències d'un creixement vegetatiu molt baix o negatiu?

La causa principal és una natalitat molt baixa com la que es dóna en els països occidentals més desenvolupats, amb taxes situades en valors inferiors al 10 per mil. Una altra causa és l'augment de l'esperança de vida que es produeix per les millores sanitàries i l'augment de la qualitat de vida.
(0,5)

La conseqüència principal és l'envelliment de la població, que es manifesta per l'augment de pes dels grups d'edat corresponents a les persones adultes en relació a la població de joves.
(0,5)

Quin factor demogràfic pot modificar aquestes conseqüències?
La modificació de la tendència a l'envelliment només pot ser corregida per un augment de la natalitat o per l'arribada de fluxos migratoris, generalment constituïts per població jove que comporta també un augment de la natalitat.
(0,5)

61. PAU 2010 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Piràmide de població de Catalunya

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius generals 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat* del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de d'esmentar que es tracta d'una piràmide de població de Catalunya on estan representada l'estructura de la població per grups d'edat. A l'eix horitzontal hi ha el percentatge de població mentre que a l'eix vertical l'any de naixement. El costat dret de la piràmide representa la població femenina i a l'esquerra hi ha la masculina.
La font és l'Instituto Nacional d'Estadística i les dades són de l'any 2001.
(0,5)

A grans trets la piràmide presenta una forma contractiva, encara que mostra símptomes de recuperació de la natalitat els darrers anys. També es detecten clarament uns buits d'efectius als nascuts en el període 1936-39.
(0,5)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Taxa de natalitat: indica el nombre de naixements per cada mil habitants que han tingut lloc en una població en un període de temps determinat
(0,5)

creixement natural: diferència entre el nombre de naixements i defuncions en un període de temps determinat.
(0,5)

3) [1,5 punts]

Observeu el gràfic i doneu una explicació per a les següents qüestions:

a) Quina és la causa del buit demogràfic que afecta el grup de 60-64 anys?

La davallada de naixements en el període de la guerra civil.
(0,5)

b) Quin és el motiu de la recuperació demogràfica que es mostra en el grup d'edat de 0 a 4 anys?

A l'arribada d'immigrants de països en vies de desenvolupament, en edat jove, amb un model de família diferent i unes taxes de fertilitat més grans que els de la població catalana.
(0,5)

c) Per què en els grups d'edat dels majors de 65 anys, les dones són majoria?

Es deu a una major esperança de vida de les dónes respecte els homes.
(0,5)

4) [1,5 punts]

Expliqueu la procedència de la població immigrant, la seva distribució territorial i el pes demogràfic en el conjunt de la població catalana.

a) Els immigrants provenen de les següents àrees:
   -Àfrica: Marroc i Àfrica subsahariana.
   -Amèrica llatina: Equador principalment
   -Unió Europea: Romania i després jubilats i executius de grans empreses procedents dels països més rics de la UE.
   (0,5)

b) Els residents estrangers a Catalunya es localitzen principalment a:
   -l'àrea metropolitana
   -les comarques del litoral i el prelitoral.
   -Algunes capitals de comarca interiors com Vic o Cervera.
   (0,5)

   c) La població estrangera suposa el 15% de la població total de Catalunya, encara que en algunes localitat el percentatge pot ser molt superior.
   (0,5)
   -

62. PAU 2010 · Juny · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Taula de la evolució de la població a Espanya

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius generals 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4: *La població i el sistema urbà: dinàmica, diversitat i desigualtat* del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) [1 punt]

L'alumnat hauria de d'esmentar que es tracta d'una taula de dades que mostra l'evolució de la població a Espanya per grups d'edats. Les dades corresponen als anys 1900, 1960, 1980, 1995 i 2008 i la població està subdividida en tres grups d'edat .
La font és l'Institut Nacional d'Estadística i les dades són de l'any 2009.
(0,5)

La taula mostra una disminució progressiva del grup d'edats 0-19 al llarg del període mentre que es produeix un augment dels dos grups d'edat restants.
(0,5)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

índex de fecunditat: indica el nombre mitjà de fills que una dona tindria al llarg de la seva vida fèrtil.
(0,5)

esperança de vida: edat mitjana que se suposa podrà arribar a viure una persona, calculada a partir de les dades de mortalitat que presenta el grup de població del que forma part.
(0,5)

3) [1,5 punts]

Observeu la taula i expliqueu les causes del descens dels efectius corresponents al grup d'edats més jove.

> L'evolució de la població en edat jove segueix la mateixa pauta que a la resta de països desenvolupats. És un descens motivat per la baixa natalitat que es produeix les dècades dels anys 80 i 90.
> No queda reflectida encara a la taula l'augment de natalitat provocada per l'arribada de un gran nombre de població immigrant.
> (1)

Igualment exposeu les raons de l'augment de pes del grup d'edats de les persones més grans.

La raó principal és l'augment de l'esperança de vida provocada per les millores en el sistema sanitari i la major qualitat de vida que existeix en els països desenvolupats.
(0,5)

4) [1,5 punts]

Exposeu els avantatges i els desafiaments que comporta l'envelliment de la població.

Els avantatges fan referència a les condicions de vida de les persones dels grups d'edat més gran, entre les quals es podrien esmentar les següents: una esperança de vida més gran; un augment progressiu de la qualitat de vida dels grups d'edat més grans; més disponibilitat de temps lliure per realitzar activitats lúdiques i d'esbarjo.
(0,5)

Els inconvenients estan relacionats amb que a vegades els Estats no dediquen els suficients recursos per mantenir les prestacions que l'estat del benestar destina a les persones d'edats més grans: pensions de jubilació, cobertura sanitària universal, despeses farmacèutiques, etc., juntament amb la necessitat de centres socials i sanitaris per a la població gran.
(0,5)

Indiqueu altres països que es trobin en la mateixa situació.

L'alumnat pot esmentar qualsevol país desenvolupat, el corrector haurà de valorar la pertinença de la resposta.
(0,5)

63. PAU 2010 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Exercici 1: Mapa de densitat de població a Catalunya

A l'exercici 4 es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4 del document de concreció del currículum *La població i el sistema urbà: dinàmica i desigualtat.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

Es tracta d'un mapa de tipus temàtic que reflecteix la distribució de la població catalana per municipis. La variable emprada és la densitat de població i està representada mitjançant sis intervals diferenciats per colors. Les dades són del 2005.
S'observa que les densitats de població més altes es localitzen a l'àrea metropolitana de Barcelona, a la costa i a les àrees properes a algunes capitals provincials i comarcals.
(1)

2) [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

Poblament: és el procés i la forma d'ocupació del territori per part d'un grup humà o població.
(0,5)

Densitat de població: variable que mesura la distribució de la població en terme de *nombre d'habitants per unitat de superfície*, generalment quilòmetres quadrats.
(0,5)

3) [1,5 punts]

a) Quins són els eixos i les àrees més poblades?

Es pot observar la desigual distribució de la població que es concentra majoritàriament al litoral i prelitoral, destacant l'Àrea Metropolitana de Barcelona, les àrees urbanes de Tarragona-Reus, de Girona i de Lleida. La costa i els eixos fluvials del Llobregat i del sistema Congost-Ter també mostren una densitat de població per sobre de la resta del territori.

Les causes són de tipus històric i econòmic. En el cas dels eixos fluvials del Llobregat i del Ter s'hi van localitzar diferents assentaments industrials aprofitant la força motriu de l'aigua que van atreure molta població ja a la segona meitat del segle XIX. Les capitals de província han estat importants centres administratius, comercials i de serveis també des del segle XIX.

L'àrea metropolitana de Barcelona deu el seu creixement demogràfic generalitzat a l'impuls que pren la industrialització a partir dels anys 50 i 60 del segle passat, que va atreure importants fluxos migratoris procedents d'altres regions d'Espanya.

La costa és un important atractor de població sobretot amb el desenvolupament de la indústria turística a partir dels anys 60 del segle XX.
(1)

b) Quines són les àrees amb una densitat de població més baixa?

Les comarques del Pirineu i Prepirineu de Lleida (0,25), juntament amb les comarques de l'interior de Tarragona (0,25).
Les causes són degudes al despoblament sofert per aquestes comarques al llarg del segle XX a causa de la poca rendibilitat del sector agrari i l'atracció exercida per les millors condicions de vida i treball ofertes pels centres comarcals propers o les àrees industrials.
(0,5)

4) [1,5 punts]

Expliqueu les característiques del poblament rural a Catalunya.

El poblament rural generalment presenta una baixa densitat de població en comparació amb l'espai urbà. Pot ser un poblament rural de caràcter concentrat si la població es localitza preferentment en nuclis urbans distants entre ells i separats per àmplies zones on predominen els sòls agrícoles i/o forestals.
(0,25)

o bé dispers si la població viu en cases aïllades o en petits nuclis situats a poca distància els uns dels altres.
(0,25)

El poblament rural concentrat és característic de l'àrea pirinenca, de les terres de Lleida i de les comarques més occidentals de Tarragona.
(0,25)

El poblament rural dispers és freqüent a les comarques de Girona.
(0,25)

En l'actualitat l'expansió de formes i morfologies urbanes per tot el territori dóna lloc a nous espais que reben denominacions diverses: periurbà, suburbà, rururbà,... en els quals conviuen elements propis de l'espai rural (nuclis rurals, masos, conreus, zones forestals, explotacions ramaderes, ...) amb artefactes relacionats amb les formes de vida urbana com polígons industrials, àrees logístiques, vies de circulació ràpida, urbanitzacions, etc., que provoquen que el límit físic entre els espais rurals i els urbans es difumini de forma gradual.
(0,5)

Es donarà la puntuació completa (0,5) si es menciona **un** dels conceptes (periurbà, rururbà, suburbà) que fan referència als nous espais i s'explica que són àrees amb coexistència d'elements.

64. PAU 2009 · Setembre · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció A)

Opció A

Exercici 1: Text sobre la natalitat a Europa

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 28 i 36 que es corresponen amb el bloc de continguts conceptuals 4.1. i el bloc de continguts procedimentals 1.6. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum, *La població i els moviments de població al món actual,* en concret l'apartat *La diversitat d'estructures i de dinàmiques demogràfiques al món en relació a les dinàmiques econòmiques i les cultures.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

En el text s'exposen les idees següents:

-La UE necessita augmentar la natalitat perquè es preveu que sigui superada per la mortalitat, fet que augmentarà l'envelliment de la població i que els seus sistemes de protecció social depenguin de la immigració.
-La Comissió europea ha presentat propostes per conciliar la vida professional i familiar (més setmanes de permís de maternitat, més protecció jurídica, etc.) i així fomentar la natalitat i a la vegada evitar l'abandó laboral femení.
-Però la Comissió ha oblidat el paper dels homes en la conciliació i les seves propostes no els inclouen.
(1)

2) [1,5 punts]

L'alumnat hauria de definir amb les seves pròpies paraules els següents conceptes:
- La natalitat fa referència al nombre de nascuts vius al llarg d'un any.
- La fecunditat: es defineix com la quantitat de nascuts vius en relació a la població femenina en edat fèrtil (entre 15 i 49 anys).

La natalitat es relaciona amb el total d'habitants, en canvi la fecunditat relaciona el nombre de naixements amb el nombre de dones en edat fèrtil i dóna una idea més afinada sobre si es tenen pocs o bastants fills.
(1)

- Una projecció demogràfica és un càlcul sobre les tendències de la població per tal de deduir o fer un pronòstic de la seva evolució futura.
Per elaborar-la s'estudia la natalitat, la mortalitat, l'envelliment, l'esperança de vida, les migracions i molt especialment, la fecunditat.
(0,5)

3) [2,5 punts]

L'alumnat hauria de fer una exposició sobre l'evolució actual de la dinàmica de la població a la Unió Europea i referir-se a alguns dels següents aspectes:

A la Unió europea, la taxa de natalitat és molt baixa i sovint la fecunditat es troba per sota del nivell de substitució d'una generació per un altra, estimada en 2,1 fills per dona.
La taxa de mortalitat es baixa, així com la mortalitat infantil. L'esperança de vida és molt alta.
Com a conseqüència es produeix un envelliment de la població. Una població envellida és un fet comú a la major part de països europeus.
La població europea està estancada, amb un lleu creixement que es deu fonamentalment a la immigració. L'aportació de la immigració al creixement poblacional ha estat superior a la del creixement natural. Cal afegir que els immigrants aporten a més un augment de la fecunditat i el rejoveniment de la població.
(1)

Pel que fa a les causes de la dinàmica de la població europea cal considerar els factors socioeconòmics i culturals que expliquen aquestes variables com en el cas del descens de la fecunditat, l'accés als mitjans anticonceptius, i molt especialment el canvi del paper de la dona amb la incorporació al mercat de treball, el seu nivell d'instrucció i capacitat de decisió, els costos que representen la cura i l'educació dels fills, el retard en l'edat en que es té el primer fill, els canvis en l'estructura familiar, etc.
Els progressos de la medicina i del nivell de vida han augmentat considerablement l'esperança de vida. La longevitat femenina és especialment remarcable deguts a factors biològics i sociològics alhora.
L'envelliment és conseqüència fonamentalment de la disminució de la fecunditat, de la disminució de la taxa de mortalitat i de l'augment d'esperança de vida.
Es preveu que en un breu termini, en el conjunt de la Unió el creixement natural sigui negatiu degut a la baixa fecunditat unida a les morts de la generació del baby-boom posterior a la II Guerra Mundial.
(1)

Les polítiques demogràfiques de la Unió Europea passen amb més o menys fortuna segons el país per incentivar la natalitat amb mesures com ampliar el permís de maternitat, facilitar la reducció de jornada de les mares, flexibilitat horària i assignacions econòmiques que poden ser puntuals i en alguns països fins i tot allargar-se durant els primers anys de la vida dels nens i nenes.
Sembla que les mesures més efectives es troben en la conciliació de la vida professional i familiar i en la protecció dels llocs de treball.
(0,5)

65. PAU 2009 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Exercici 1: Text sobre la ciutat sostenible

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 13 i 36 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 1.2 i 2.3 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.7 i 3.4 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits als punts 2 i 4 del document de concreció del currículum: *El medi físic com a recurs per a les activitats humanes* i *L'espai urbà: cap a un món de ciutats*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

Les idees principals del text són les següents:

L'ús de l'automòbil privat provoca molts problemes a la ciutat i és una de les causes de la pèrdua de població de les mateixes.
Cal apostar per una ciutat flexible on l'habitatge, els serveis, el comerç i la indústria estiguin integrats per tal de reduir l'ús del cotxe.
Actualment la ciutat està fragmentada i per realitzar diferents activitats és necessari traslladar-se d'un lloc a l'altre.
En conclusió, les funcions urbanes han de ser accessibles per proximitat, o bé per l'existència d'una xarxa de transport públic que permeti reduir l'ús dels vehicles privats.
(1) a raó de 0,25 punts per cada idea principal.

2) [1,5 punts]

L'alumnat hauria de contestar de manera semblant al que s'exposa a continuació

La ciutat sostenible seria aquella on el consum d'energia de fonts convencionals estes reduït al màxim, amb un desenvolupament molt alt d'energies renovables com la solar. La mobilitat de la població es produís majoritàriament en transport públic, bicicleta, o am vehicles elèctrics. També hauria de garantir el reciclatge dels residus i promoure la utilització de materials reciclables en tots els àmbits d'activitat.
(0,5)

Com a principals diferències entre la ciutat compacte i la ciutat dispersa que tenen incidència sobre el medi ambient l'alumnat hauria d'esmentar:

La ciutat dispersa consumeix més sòl, energia i aigua que la ciutat compacta
La ciutat dispersa augmenta molt la mobilitat, provoca una major congestió del trànsit i per tant, augmenta també la contaminació tant atmosfèrica com acústica.
(1)

3) [2,5 punts]

L'alumnat hauria de contestar de manera semblant al que s'exposa a continuació:

Recursos naturals consumits per la ciutat:
El creixement demogràfic així com l'augment en la dotació de serveis urbans com habitatges, zones verdes, àrees de lleure, instal·lacions esportives i d'altres infraestructures comporten un augment de les necessitats de sòl urbanitzable.
L'augment generalitzat del consum així com les necessitats tradicionals de la ciutat (enllumenat, transport, activitats econòmiques...) incideix en una forta demanda de fonts d'energia.
El desenvolupament de les activitats humanes, tant les bàsiques com les relacionades amb el lleure, comporten un consum molt elevat d'aigua.
La construcció d'edificis, l'ampliació i millora de les vies urbanes i d'altres infraestructures impliquen també un consum molt alt de tota mena de matèries primeres.

(1 punt) sempre i quan l'alumnat exposi tres tipus de recursos com a mínim de forma completa.

Problemes mediambientals:
L'alumnat hauria de destacar com a més importants la contaminació i la producció de residus.

Les activitats urbanes provoquen una gran quantitat de contaminació: el trànsit de vehicles, l'ús d'aparells de calefacció i refrigeració així com les activitats industrials que encara es mantenen en algunes ciutats, són la causa de contaminació acústica i atmosfèrica, fins el punt de provocar efectes de microclima per les altes emissions de CO_2. Una altra forma de contaminació és la denominada llumínica, deguda a l'excés de llum produït en les grans aglomeracions urbanes.
(0,5)

Les ciutats produeixen una gran quantitat de tota mena de residus tant sòlids com líquids que comporten d'una banda, la necessitat de construir costoses infraestructures per la seva eliminació (plantes incineradores, depuradores, abocadors controlats...) i, d'altra banda, també provoquen la contaminació de l'aigua per abocaments procedents del clavegueram.
(0,5)

Finalment, pel que a les trobades internacionals, l'alumnat n'hauria d'esmentar dues com a mínim.
Per exemple la Cimera de Río de Janeiro el 1992 on es va establir l'Agenda 21, la Conferència d'Aalborg (Dinamarca) el 1994 o la de Lisboa el 1996. Encara que no sigui de caràcter internacional es podria acceptar l'esment de la Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat que es va crear a Manresa el 1997.
(0,5)

66. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 1 (Opció B)

Opció B

Exercici 1: Text sobre la immigració

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 29, i 31 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 3.3, 4.2 i 4.4 amb els blocs de continguts procedimentals 1.7, 2.5 i 3.2 del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 8 del document de concreció del currículum: *La diversitat cultural i l'expressió territorial dels fets culturals*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
L'alumnat hauria d'esmentar com a idees principals:
La població immigrant actualment manté amb més facilitat el contacte amb el seu lloc d'origen.
El multiculturalisme s'ha convertit en un mètode per incorporar la població immigrant.
El multiculturalisme es va posar en pràctica per primera vegada al Canadà a principis dels anys seixanta.
El multiculturalisme reconeix diferents sistemes de valors dins d'una societat i fomenta els drets humans, l'estat de dret, la igualtat de gènere, la diversitat i la tolerància.
(1)

2) [1,5 punts]
Com a factors que faciliten el contacte amb el lloc d'origen caldria citar la rapidesa de les comunicacions i la facilitat dels transports en l'actualitat. Així com la millora dels sistemes de telecomunicacions: telefonia fixa i mòbil, internet.
(0,5)
La definició de *discriminació* podria referir-se als aspectes següents:
La discriminació consisteix en infravalorar, donar un tracte inferior quant als drets i la consideració social, alguna persona o grup per motius de raça, sexe, religió, ideologia política, classe social, o qualsevol altre motiu. La discriminació racial, com l'esclavitud en el passat i la segregació racial o *apartheid,* més recentment, han estat uns dels episodis més lamentables de la història humana.
(0,5)
La definició de *xenofòbia* podria fer referència als aspectes següents:
La xenofòbia és una ideologia de refús i exclusió de tota identitat cultural diferent de la pròpia. És un prejudici que mostra recel, odi, fòbia i refús envers els grups ètnics diferents, dels quals es desconeixen sovint les seves característiques socials i culturals. La xenofòbia també refusa i exclou els estrangers immigrants en la mesura que els veu com a competidors pels recursos disponibles.
(0,5)

3) [2,5 punts]
D'acord amb l'esquema plantejat a la pregunta l'alumnat hauria de comentar:
Causes de les migracions: causes socioeconòmiques derivades de les desigualtats existents entre països; causes polítiques relacionades amb la manca de llibertats en els règims autoritaris o la persecució per raons ètniques o religioses.
(1)
Dificultats d'integració: les diferències culturals com la llengua, la religió i els costums. Obstacles per aconseguir la igualtat de drets en relació a la població autòctona, especialment pel que fa als permisos de residència i de treball. Discriminació en diferents àmbits de la vida quotidiana.
(1)
La pregunta permet molta varietat de respostes. L'alumne hauria de citar quatre països o àrees geogràfiques localitzades en el nord d'Àfrica, Llatinoamèrica, sud-est asiàtic o països de l'Europa de l'est.
(0,5)

67. PAU 2008 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Piràmides de població d'Alemanya i Bolívia

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 28 i 36 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 4.1 i 4.4 amb els blocs de continguts procedimentals 1.5, 2.5 i 3.2 del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum: *La població i els moviments de població al món actual.* En concret l'apartat *La diversitat d'estructures i de dinàmiques demogràfiques al món en relació a les dinàmiques econòmiques i les cultures.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
L'alumnat hauria de descriure les dues piràmides de manera semblant a la següent:
Es tracta de dues piràmides de població de l'any 2000 corresponents a Alemanya i Bolívia on es pot observar l'estructura per edats i sexes de cada país. En el cas de Bolívia, cal destacar una base ampla corresponent a una natalitat molt elevada i un vèrtex estret relacionat amb una esperança de vida baixa. Predomina la població infantil i jove.
Pel que fa a Alemanya, la base és estreta i correspon a una natalitat baixa mentre el vèrtex és bastant ample i es pot relacionar amb una esperança de vida alta. Predomina la població adulta i vella.
(0'5)
La piràmide de Bolívia pertany al tipus de piràmide amb forma de triangle que es correspon amb poblacions progressives, joves o en fase d'expansió. La piràmide d'Alemanya pertany al tipus de piràmide amb forma de bulb o de ceba que es correspon amb poblacions envellides o en fase d'estancament.
(0,5)

2) [1,5 punts]
L'alumnat hauria d'exposar els següents aspectes principals:
L'estructura de la població en els països desenvolupats es caracteritza per la importància de la població potencialment activa (15-65 anys) i, progressivament, del grup de majors de 65 anys, en comparació amb la població jove (menor de 15 anys) com a conseqüència de la disminució de la natalitat en les darreres dècades. L'envelliment progressiu de la població és un altre element característic com a resultat de l'augment de l'esperança de vida de la població dels països desenvolupats. En els grups d'edats més grans es posa de manifest una diferència d'efectius pel que fa als sexes, a causa de la tendència de les dones a viure més anys. La major part de països desenvolupats es troben a la fase tardana del model de transició demogràfica.
(0,5)
L'estructura de la població dels països subdesenvolupats es caracteritza pel predomini del grup de població jove, com a resultat d'una alta natalitat. Els grups d'edat més avançada estan formats per pocs efectius a causa d'una baixa esperança de vida. Són països que en la seva majoria es troben en la fase inicial del model de transició demogràfica.
(0,5)

La població mundial es reparteix de forma desigual. La major part es concentra a Europa, el sud-est d'Àsia i el nord-est d'Amèrica del Nord, junt amb l'altiplà de Mèxic. A Amèrica del Sud la població es concentra en punts concrets de la costa, mentre que a l'Àfrica ho fa a la vall del Nil i algunes ciutats costaneres.
(0,5)

3) [2,5 punts]
L'alumnat hauria de comentar els aspectes següents:
El model de transició demogràfica pretén explicar l'evolució demogràfica de la població al llarg de la història recent. Estableix quatre fases successives com a resultat de les variacions de les taxes de natalitat i mortalitat al llarg del temps, i el seus efectes sobre el creixement natural o vegetatiu de la població.
La primera fase o règim demogràfic antic es caracteritza per una natalitat i una mortalitat altes, com a resultat d'una fecunditat elevada pròpia de les societats preindustrials que es veu contrarestada per una mortalitat infantil també molt alta, a causa de la gran vulnerabilitat de les poblacions davant les malalties, els desastres naturals i la fam. En l'actualitat només es troben en aquesta fase poblacions indígenes aïllades pròpies de les selves tropicals.
(0,5)
La segona fase és coneix com a explosió demogràfica. Les millores en l'alimentació, la higiene i els avenços de la medicina fan baixar gradualment la mortalitat infantil mentre la natalitat continua assolint valors alts. El resultat és un gran creixement de la població. Actualment es troben en aquesta fase força països subdesenvolupats o en vies de desenvolupament.
(0,5)
A la tercera fase o fase d'expansió tardana es produeix un descens gradual de la taxa de natalitat, que tendeix a convergir amb la taxa de mortalitat, a causa de la generalització de la planificació familiar induïda per factors diversos: increment de la població urbana, incorporació de la dóna al món del treball, famílies monoparentals, etc. Irlanda, Brasil, la Xina són exemples de països en aquesta fase del model.
(0,5)
La quarta fase s'identifica per una natalitat i una mortalitat baixes que condicionen un creixement natural quasi nul o a vegades fins i tot negatiu. Una fase que es caracteritza per l'envelliment de la població a causa de l'augment de l'esperança de vida. Els països més desenvolupats del món es troben en aquesta fase (EUA, Alemanya, Itàlia, França, Espanya, etc.).
(0,5)

Alemanya es troba en la quarta fase, amb una natalitat i una mortalitat baixes i un estancament de la població. Bolívia, en canvi, es troba en la fase d'explosió demogràfica, amb una alta natalitat i una mortalitat decreixent.
(0,5)

68. PAU 2008 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

Opció A

Exercici 2: Mapa de la població per municipis de Catalunya

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 13, 17 i 22 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 2.3 i 4.1 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.4, 2.7 i 3.2 del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 4 del document de concreció del currículum, *L'espai urbà: cap a un món de ciutats* En concret l'apartat *La xarxa de ciutats i el creixement urbà al món actual*.
L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
L'alumnat ha d'explicar que observa un mapa que mostra la població dels municipis de Catalunya corresponent a l'any 2005. Consten en el mapa tots els municipis de Catalunya. La llegenda, en escala de grisos, diferencia quatre intervals de població que van des de menys de 2.000 fins a més de 50.000 habitants. (0,5)
L'alumnat també ha de citar almenys quatre municipis de més de 50.000 habitants, indicats en el mapa amb el color més fosc (Lleida, Tarragona, Girona, Reus, Barcelona, Terrassa, Sabadell, etc.) (0,5)

2) [1,5 punts]
Segons el nombre d'habitants els municipis es classifiquen en:
Municipis rurals: menys de 2.000 habitants
Municipis semiurbans: entre 2.000 i 10.000 habitants
Municipis urbans: més de 10.000 habitants (0'75)
A Catalunya el poblament rural pot ser concentrat (agrupat en un nucli), o dispers (nuclis i també cases aïllades o disperses). (0'75)

3) [2,5 punts]
La xarxa urbana de Catalunya presenta una estructura jeràrquica on es diferencien els següents nivells:
Primer nivell:
a)Àrea metropolitana de Barcelona, on es concentra més del 60% de la població catalana i que exerceix importants funcions de centralitat administrativa, econòmica i de serveis. Està constituïda per una conurbació central constituïda per Barcelona i els municipis més propers (Badalona, l'Hospitalet de Llobregat, Sant Adrià de Besòs, Santa Coloma de Gramenet, etc.), més dues corones de poblacions que estenen l'aglomeració urbana per les comarques veïnes.
b) La segona corona inclou les poblacions de Mataró, Granollers, Terrassa, Sabadell, Martorell, Sitges, etc., capitals comarcals i ciutats industrials.
(Atenció: l'alumnat podria presentar la segona corona metropolitana com un nivell jeràrquic, i per tant, dividir la xarxa urbana de Catalunya en cinc nivells) (1)

Segon nivell:
Està constituït per Tarragona, Lleida i Girona i les poblacions que graviten al seu entorn. (0,5)

Tercer nivell:
Format per ciutats mitjanes que són capitals comarcals però que articulen territoris d'àmbit supracomarcal com Tortosa, Manresa, Vic, Figueres, Olot, Igualada, Puigcerdà, Vilafranca del Penedès, etc. (0,5)

Quart nivell:
Capitals de comarca de dimensió més petita i nuclis subcomarcals amb certa entitat i amb un dinamisme turístic o industrial com la Seu d'Urgell, Berga, Roses, Palamós, Amposta, Cambrils, etc. (0,5)

69. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Plànol de la ciutat de Lleida

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 13 i 17 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 2.3, amb els blocs de continguts procedimentals 1.4 i 3.2 del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 4 del document de concreció del currículum: *L'espai urbà: cap a un món de ciutats.* En concret els apartats *Les funcions urbanes i els usos del sòl* i *Morfologia dels espais urbans*.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
L'alumne ha de descriure un plànol urbanístic corresponent a la ciutat de Lleida. A la dreta hi consta l'escala.
Fent una descripció molt simple, l'alumne pot distingir les següents zones:
El nucli antic de traçat més compacte i irregular.
En segon lloc el posterior eixample successiu o creixement de la ciutat al seu voltant amb trames més ordenades i de forma radial-concèntrica.
Finalment els barris perifèrics o suburbans on es poden apreciar també alguns polígons industrials. (1)

2) [1,5 punts]
L'alumne hauria de referir-se al criteri numèric basat en el nombre d'habitants, al criteri de la concentració i densitat de la població i al criteri de l'ocupació de la població activa basada en les activitats terciàries.
Es valorarà que l'alumne argumenti la dificultat de definir el concepte ciutat donat que aquests criteris poden variar segons els països i el seu nivell de desenvolupament.
L'alumne pot comentar la existència de altres criteris. (0,5)

Les categories bàsiques de classificació del sòl consisteixen en:
Sòl urbà: Teixit urbà preexistent (proveït d'aigua, llum, clavegueram, accés del trànsit rodat i edificis)
Sòl urbanitzable: destinat a ser objecte de transformació per ser urbanitzat
Sòl no urbanitzable: No s'inclou en el sòl urbà ni urbanitzable per estar sotmès a algun règim especial de protecció (per valors paisatgístics, culturals, riscos naturals, etc.) (1)

3) [2,5 punts]
L'alumne hauria d'esmentar com a funcions bàsiques d'una ciutat o regió urbana: la funció administrativa i de serveis, la funció comercial, la funció residencial i la funció industrial.
Es valorarà positivament si l'alumne es refereix a les funcions militar o cultural.
Cal que l'alumne descrigui cada funció, i la relacioni amb la zona de la ciutat on es porta a terme. La puntuació es distribuirà de la següent manera:
Funció administrativa i de serveis: cal definir-la i observar que s'acostuma a desenvolupar en el centre de la ciutat, normalment en el barri antic però també en àrees de nova creació.
L'alumne ha de fer esment de la denominació CBD (*Central Business District)* i explicar-la. (0,5)
Funció comercial: cal definir-la i diferenciar el comerç especialitzat ubicat en les zones cèntriques, i els grans magatzems o hipermercats instal·lats sovint a la perifèria per raons d'espai i accessibilitat. (0,5 punts)
Funció residencial: funció característica de la ciutat, que ocupa la major part del sòl urbà i que presenta una segregació espacial relacionada amb els diferents nivells de renda de la població. Cal destacar:
Els barris antics, habitats per població de classe baixa o marginal
Els *eixamples*, espais residencials de classes mitjanes, amb tendència a convertir-se en zones de serveis.
Les perifèries urbanes, on es troben dos tipus diferenciats: les zones *suburbials* o ciutats dormitori (mal planificades, amb manca de serveis i habitades per classes baixes) i les àrees *suburbanes* (zones residencials de classe alta o mitjana, amb bons serveis i comunicacions) (1)

Funció industrial: cal definir-la i destacar que s'ha traslladat a la perifèria en els anomenats polígons industrials i parcs tecnològics per raons d'espai, comunicació i problemes de contaminació. (0,5)

70. PAU 2008 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Taula sobre el creixement de la població a Catalunya

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 12, 17 i 35 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 2.2 i 2.5 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.4 i 3.2 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum: *La població i els moviments de població al món actual.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
L'alumnat hauria de comentar que es tracta d'una taula on es mostra l'evolució de les taxes de creixement total, de la natalitat i del saldo migratori entre el 1986 i el 2005 a Catalunya. La font d'informació és l'Institut d'estadística de Catalunya i les dades estan expressades en tant per mil. (1)

2) [1,5 punts]
creixement natural: el creixement natural d'una població és el resultat obtingut a partir de restar el número de defuncions del número de naixements succeïts en un mateix any. Pot ser positiu o negatiu. (0,5)
saldo migratori: és l'increment o descens de població obtingut com a resultat del balanç entre la immigració i l'emigració, comptabilitzades dins un mateix any. (0,5)
L'evolució del creixement natural mostra un descens continuat des del 1986 fins arribar a nivells extraordinàriament baixos la dècada dels anys 90. Les xifres es recuperen a partir de l'any 2000 fins arribar a assolir l'any 2005 valors similars als de 20 anys enrere, com a conseqüència de l'arribada de població immigrant que fa que augmenti la taxa de natalitat. (0,5) .

3) [2,5 punts]
L'alumnat hauria de comentar:
Com a causes:
Les desigualtats sòcio-econòmiques entre països o dins d'un mateix país, que provoquen les migracions des dels països en vies de desenvolupament cap als països desenvolupats on la població espera millorar les seves condicions de vida i treball.
Lla persecució per raons polítiques, ètniques o religioses que provoquen les migracions a la recerca de drets i llibertats més àmplies.
Lla immigració de gent gran, jubilats en molts casos, procedent d'altres països de la Unió Europea que es desplaça a Catalunya a causa d'un clima més càlid i un cost de la vida més baix. (1)
Conseqüències pel país d'origen:
Pèrdua d'efectius poblacionals corresponents als grups d'edat dels adults joves que repercutirà en un descens de la natalitat i en un envelliment d ela població. (0,5)
Pel que als sectors econòmics on sol treballar la població immigrant caldria indicar els següents: terciari (hoteleria, comerç, serveis a la gent gran...) i primari (agricultura) i construcció. (0,5)
Els principals països o regions d'origen de la immigració corresponen al continent americà (Equador, Perú, Rep. Dominicana, etc.) al nord d'Àfrica (Marroc) a l'Àfrica subsahariana (Senegal, Costa d'Ivori,...) i a Europa (Romania, Polònia, Rússia i jubilats del regne Unit, Holanda, Alemanya, etc.). (0,5)

71. PAU 2007 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

Opció A

Exercici 2: Taula de dades sobre població mundial

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 28 i 36 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 4.1 i 4.4 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.5, 2.5 i 3.2 del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum: *La població i els moviments de població al món actual.* en concret l'apartat *La diversitat d'estructures i de dinàmiques demogràfiques al món en relació a les dinàmiques econòmiques i les cultures.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]

La informació de la taula s'hauria de descriure d'una forma similar a la següent:

És una taula de dades estadístiques sobre l'índex sintètic de fecunditat, la mortalitat infantil i l'esperança de vida corresponents a l'any 2005, extretes de la font *El estado del mundo.*
(0,25 punts)

Es poden observar dades corresponents al total mundial, per cada continent i també les globals sobre països industrialitzats i en desenvolupament.
(0'25 punts)

Per zones es constata que l'Àfrica presenta l'índex sintètic de fecunditat més elevat, la mortalitat infantil més alta i l'esperança de vida més baixa, seguida per l'Àsia, mentre que Europa presenta l'índex sintètic més baix i Amèrica del Nord la mortalitat infantil més baixa i l'esperança de vida més alta. Finalment, tots els indicadors presenten una situació més positiva als països desenvolupats.
(0,5 punts)

2) [1,5 punts]
Les definicions haurien de ser semblants a les següents:

Índex de fecunditat: és una mesura que expressa el nombre mitjà de fills d'una dona al llarg de la seva vida fèrtil.
(0,5 punts)

Mortalitat infantil: expressa la proporció en tants per mil de les defuncions de criatures durant el seu primer any de vida, en relació amb el nombre total de naixements en el mateix període.
(0'5 punts)

Esperança de vida: és el nombre mitjà d'anys que pot esperar viure una persona en néixer si es mantenen estables els factors que influeixen en la mortalitat.
(0'5 punts)

3) [2,5 punts]

L'alumnat hauria de comentar els aspectes següents:

-Països desenvolupats:
Fecunditat: baixa o molt baixa degut a la incorporació de la dona al món laboral amb plenitud de drets, la planificació familiar i l'ús generalitzat d'anticonceptius, el retard en l'edat mitjana del matrimoni i del primer fill i la influència d'una estructura sòcio-econòmica plenament urbana, industrial i de serveis.
Mortalitat infantil: molt baixa degut a una dieta adequada i suficient, existència d'infrastructures sanitàries ben desenvolupades – xarxa d'hospitals i accés a la medicació-, avenços constants en medecina i aplicació de criteris de prevenció sanitària com les vacunes.
(1 punt)

-Països en vies de desenvolupament:
Fecunditat: elevada o molt elevada degut a les dificultats per accedir a la planificació familiar; la influència d'una estructura sòcio-econòmica fonamentada en el sector primari amb una feble industrialització que sovint implica la participació dels nens en les activitats productives i, en algunes zones, la influència d'un sistema de valors contrari a la limitació dels naixements.
Mortalitat infantil: elevada o molt elevada degut a problemes greus de desnutrició o subalimentació, manca de recursos per aplicar polítiques de medecina preventiva, forta incidència de problemes sanitaris com la manca d'aigua potable i manca d'unes infrastructures completes quant a centres mèdics, personal sanitari i medicaments.
(1 punt)

Pel que fa als exemples, les possibilitats són molt diverses, per tant cal valorar que els països triats s'ajustin al valor de la taxa de natalitat així com als criteris de localització esmentats en la pregunta.
(0,5 punts)

72. PAU 2007 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

73. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 1 (Opció B)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

74. PAU 2007 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

Opció A

Exercici 2: Piràmide de població de Catalunya

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 28 i 36 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 4.1 i 4.4 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.5, 1.6, 2.5 i 3.2 del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum: *La població i els moviments de població al món actual.* En concret l'apartat *La diversitat d'estructures i de dinàmiques demogràfiques al món en relació a les dinàmiques econòmiques i les cultures.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) [1 punt]
Es tracta d'una piràmide de població que representa l'estructura de la població de Catalunya. La piràmide mostra una representació gràfica de la població per edats i sexe. A l'eix horitzontal les dades s'expressen en tant per cent. A la dreta es representen els valors corresponents a les dones i a l'esquerra els corresponents als homes. A l'eix vertical les franges d'edat estan distribuïdes en intervals de cinc anys.
(1 punt)

2) [1,5 punts]
El concepte *estructura de la població* es refereix a classificar la població per grups d'edat i per sexes, es a dir establir els grups d'edat que formen una població.
(0,5 punts)

La piràmide té forma de bulb o ceba i correspon a les poblacions en procés d'envelliment. (Es pot valorar també positivament que l'alumne consideri la piràmide com del tipus "intermèdi" degut a la recuperació recent de la natalitat).
(0,5 punts)

La natalitat s'ha recuperat en els darrers anys i sembla haver-se invertit la tendència al decreixement que mostra la piràmide en els grups d'edat de 5-9 anys fins el de 20-24.
(0,5 punts)

3) [2,5 punts]
-L'alumnat ha de fer una breu exposició sobre l'evolució de la població catalana en el segle XX i la seva estructura actual on caldria que exposés almenys els següents aspectes:
La piràmide presenta una forma amb la base estreta, pròpia d'una població envellida de país desenvolupat, on la població jove es cada vegada més escassa i la de més edat cada cop més nombrosa. Això es degut a la disminució de la fecunditat i l'augment de l'esperança de vida.
Cal destacar un lleuger canvi de tendència i una recent recuperació de la natalitat en el darrer període.

Cal destacar també el creixement explosiu que es va donar en les dècades dels anys 60 i 70 degut a una etapa d'expansió econòmica. Es coneix pel nom de *baby boom*, i correspon a la màxima amplitud de la piràmide. En part va ser degut a l'efecte de les migracions interiors, especialment la dels anys 1950-75 (amb persones vingudes d'Andalusia, Extremadura i Castella) en el creixement de la taxa de natalitat de Catalunya.
També s'observa una reducció de naixements a les generacions entre 1936 i 1940 a causa de la Guerra Civil i la postguerra.
La tendència a partir de 1980 ha estat d'estancament i minva dels naixements. Els últims anys apunten a una certa recuperació de la natalitat.
La recuperació de la natalitat, es deguda en gran part als corrents migratoris que estan arribant a Catalunya.
El gruix de la part alta de la piràmide indica una elevada esperança de vida.
Per sexes, cal assenyalar que tot i un major nombre de naixements masculins, i el major percentatge d'homes fins els 40 anys, l'esperança de vida és força més alta en el sexe femení degut a factors biològics i sociològics alhora.
(1'75 punts)

L'alumne hauria de considerar els factors socioeconòmics i culturals que expliquen aquestes variables com en el cas del descens de la fecunditat, l'accés als mitjans anticonceptius, i molt especialment el canvi del paper de la dona amb la incorporació al mercat de treball; el nivell d'instrucció i la capacitat de decisió; els costos que representen la cura i l'educació dels fills; el retard en l'edat en que es té el primer fill; els canvis en l'estructura familiar; etc.
L'envelliment és conseqüència fonamentalment de la disminució de la fecunditat, de la disminució de la taxa de mortalitat i de l'augment de l'esperança de vida. La problemàtica que comporta és l'increment de la despesa pública en aspectes com pensions de jubilació, serveis socials i sanitat. Però també comporta la creació de llocs de treball en els sector assistencial i de serveis i oci.
Catalunya es actualment receptora d'un important moviment migratori que comporta entre altres factors una augment de la fecunditat i el rejoveniment de la població.
(0,75 punts)

75. PAU 2006 · Setembre · Sèrie 4 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Taula sobre la distribució espacial de la població a Catalunya

En aquesta activitat es proposa la verificació dels objectius terminals 28 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 2.1 i 2.3 i amb el blocs de continguts procedimentals 1.6, 2.1 i 2.5 del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum: *La població i els moviments de població al món actual.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) 1 punt.
Aquesta taula estadística ens mostra el percentatge de població de Catalunya a l'any 20004 classificada en tres grups diferents i en funció d'uns àmbits territorials concrets.
De l'anàlisi de la mateixa es desprenen diferencies notables tant a nivell de poblament rural i urbà com a nivell de territori. Així hi ha uns àmbits on la població rural és molt important, com a l'Alt Pirineu i Aran i a l'àmbit de ponent i altres, com l'àmbit metropolità, on la majoria de la població és urbana. També assenyalar que la majoria de la població catalana viu en nuclis urbans.

2) 1,5 punts
Es valorarà 0,5 punts la definició de cadascun dels tres grups.
La tipologia del quadre estableix tres grups:
- població urbana és la que viu en municipis que tenen més de 10.000 persones.
- població semiurbana la que viu en nuclis entre 2.000 i 10.000 habitants.
- població rural la que viu en municipis que no arriben a 2.000 habitants.

Es valorarà 1 punt si comenten les diferències entre l'àmbit de Tarragona i les comarques centrals. Com es pot veure al quadre estadístic el percentatge de població rural és semblant però aquesta proporció varia si es té en compte la població semiurbana i urbana. Al Camp de Tarragona predomina la població urbana, la que viu en els nuclis amb més de 10.000 habitants, amb dues grans ciutats com Tarragona i Reus mentre que a les comarques centrals hi ha molts pobles entre dos mil i deu mil habitants i només destaca Manresa pel seu volum poblacional però molt per sota de les dues ciutats anteriors.

3) 2,5 punts
L'alumnat hauria de comentar les principals causes que han provocat que la majoria de la població catalana es concentri en nuclis urbans. La concentració de les activitats secundaries i terciàries en les ciutats des de la Revolució Industrial ha provocat un desplaçament de la població des del camp, ja fos el català o d'altres llocs, cap a la ciutat.
L'alumnat ha de comentar que la majoria de la població urbana de Catalunya es troba en la gran conurbació barcelonina. La resta de ciutats corresponen a les capitals provincials i comarcals o es localitzen en algun dels eixos que caracteritzen la distribució espacial de les ciutats de Catalunya: la línia de costa i els principals cursos fluvials, d'acord amb la història del desenvolupament econòmic. També ha de fer referència que ens els àmbits on l'activitat agrària té un pes encara considerable: àmbit de ponent i terres de l'Ebre, la població es distribueix en ciutats de mida mitjana i petita i que a l'Alt Pirineu i l'Aran la situació s'inverteix completament en referència a la resta d'àmbits, amb un predomini de la població rural.

Es valorarà que l'alumnat esmenti noms de ciutats concretes.

76. PAU 2006 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Mapa de les ciutats més poblades del món

A l'exercici 3 es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 13 i 17 que es corresponen amb el bloc de continguts conceptuals 2.3 i amb el els blocs de continguts procedimentals 1.4, 2.4 i 3.2 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 4 del document de concreció del currículum: *L'espai urbà: cap a un món de ciutats.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts que es distribuiran de la manera que s'especifica a continuació.

1. L'alumnat hauria de realitzar la descripció de manera semblant a la següent:

- Es tracta d'un mapamundi on es pot observar la localització de les ciutats més poblades del món l'any 2004 segons dades de l'ONU. La quantitat de població s'expressa en milions d'habitants i correspon a les ciutats i la seva àrea d'influència. Aquesta primera part es podria valorar en 0,5 punts.
- Es pot observar que la majoria de les ciutats més poblades – tretze – es localitzen a Àsia, en segon lloc, sis ciutats es troben a Amèrica, en tercer lloc, quatre a Europa i finalment Àfrica, amb només dues ciutats, és el continent amb menys població urbana.
  Aquesta segona part es podria valorar amb els 0,5 punts que resten.

2. Pel que fa a les causes de les diferències, l'alumnat hauria d'explicar les següents:

- La població urbana creix més als països en vies de desenvolupament perquè, d'una banda, el creixement natural és elevat i, d'altra banda, es continua donant el fenomen de l'èxode rural. Puntuació: 0,5 punts.
- Als països desenvolupats la població creix poc perquè el creixement natural és baix i el fenomen de l'èxode rural pràcticament ja no es produeix. A més, degut a l'elevat preu del sòl urbà, una part de la població tendeix a desplaçar-se fora de les grans ciutats buscant habitatges més assequibles i una millor qualitat ambiental.

Puntuació: 0,5 punts.

Finalment, quant a les aglomeracions urbanes, l'alumnat hauria de citar: àrea metropolitana, conurbació i megalòpolis. Puntuació: 0,5 punts.

3. L'alumnat hauria d'exposar quatre problemes, com a mínim, d'entre els següents:

- L'abastiment d'aigua i energia
- L'abastament d'aliments
- La congestió del trànsit i el paper dels transports urbans
- La contaminació atmosfèrica i acústica
- L'eliminació dels residus urbans
- L'existència de bosses de pobresa o "quart món"

Puntuació: 0,5 punts per cada problema exposat fins un màxim de 2 punts.

Pel que fa a les diferències entre països hauria de comentar:

- Les dificultats dels països en vies de desenvolupament per afrontar els problemes urbans degut a la manca de recursos suficients
- La formació de les denominades "segones ciutats" degut a la intensitat del fenomen de l'èxode rural

Puntuació: 0,5 punts.

77. PAU 2006 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Taula sobre el creixement de la població a Catalunya

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 28 i 36 que es correspon amb el bloc de continguts conceptuals 4.1. i el bloc de continguts procedimentals 1.6. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum, *La població i els moviments de població al món actual.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) 1 punt

Es tracta de dos quadres estadístics sobre el creixement de la població a Catalunya. En el primer es representen les taxes de creixement total, natural i migratori des de l'any 1986 fins el 2004. En el segon es representa la mitjana anual entre 1996 i 2001 dels naixements, defuncions, creixement natural, saldo migratori i creixement total en tant per mil. (0,5 punts)

La conclusió que podem extreure es que a partir de 1997 i en especial del 2000 s'ha produït un augment important del creixement total, causat per l'augment del creixement natural i sobretot per un gran augment del creixement migratori.

El factor que més hi ha incidit és el creixement aportat per les migracions. (0,5 punts)

2) 1,5 punts

L'alumnat ha de definir amb les seves pròpies paraules els següents conceptes:
El *creixement natural o vegetatiu* és el resultat de restar la mortalitat de la natalitat.
El *saldo migratori* o creixement migratori és la diferència positiva o negativa entre el nombre de persones que se'n van d'un territori i el nombre de les que hi arriben.
El *creixement total* és el resultat de sumar el creixement natural o vegetatiu i el saldo o creixement migratori
En totes tres formulacions el resultat pot ser positiu o negatiu.

Es puntuarà 0,5 punts per cada definició correcta

3) 2,5 punts

L'alumnat ha de fer una breu exposició sobre l'evolució de la població catalana en el segle XX on caldria que exposés almenys els següents aspectes:

- La població durant el segle XX ha tingut un creixement molt important fins arribar a sobrepassar els sis milions d'habitants.
- Cal destacar el creixement explosiu que es dona en les dècades dels 60 i 70.
- La tendència a partir de 1980 ha estat d'estancament, amb un creixement vegetatiu pràcticament zero. Els últims anys apunten a una certa recuperació del creixement.

(1 punt)

L'impacte de les migracions en el creixement de la població de Catalunya és molt notori. Cal destacar el corrent migratori dels anys 1920-30 amb persones procedents de Múrcia i Aragó i molt especialment dels anys 1950-75 on arribaren onades de persones vingudes d'Andalusia, Extremadura i Castella.
També cal destacar que la recuperació del creixement actual ve donat en gran mesura pels efectes de la immigració procedent del Magrib, l'Àfrica Subsahariana i l'Amèrica llatina.

(1 punt)

Les tendències demogràfiques actuals de la població catalana presenten una població envellida amb unes baixes taxes de natalitat i mortalitat, un creixement vegetatiu proper a zero, una baixa fecunditat i una alta esperança de vida.
Com hem vist, molt recentment s'ha produït una lleugera recuperació de la natalitat, deguda en gran part als corrents migratoris que estan arribant a Catalunya. (0,5 punts)

78. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 1 (Opció B)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

79. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

80. PAU 2005 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

81. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

82. PAU 2005 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

83. PAU 2004 · Setembre · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Mapa de la mortalitat infantil al món el 1998.

En aquest exercici 6 es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 17 i 28 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 4.1 i 4.4 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.4, 2.5 i 3.2 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum: *La població i els moviments de població al món actual*.
L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent:

1) 1 punt
L'alumnat hauria de descriure que es tracta d'una mapa temàtic que reflecteix la distribució de la mortalitat infantil al món l'any 1998. Així mateix, hauria d'esmentar que s'utilitzen una sèrie de tramats per tal d'indicar els diferents nivells de mortalitat infantil de cada país. A continuació, hauria de comentar que la distribució del fenomen és desigual i que es poden diferenciar, a grans trets, dues grans zones:

- Zona de baixa mortalitat infantil a Nord-Amèrica, Europa, Japó, Austràlia i l'Amèrica temperada.
- Zona de mitja o alta mortalitat infantil a Àfrica, la meitat sud d'Àsia , Amèrica central i la major part de Sudamèrica .
- Finalment, s'hauria d'esmentar que els nivells més elevats de mortalitat infantil es localitzen als països en vies de desenvolupament, mentre els més baixos es troben als països desenvolupats.

La puntuació es pot distribuir equitativament entre les dues parts de la descripció.

2) 1,5 punts

L'alumnat hauria de definir la mortalitat infantil com la relació entre el nombre de criatures que moren durant el primer any de vida respecte del total de naixements del mateix període en un lloc determinat. L'esperança de vida es podria definir com la mitjana d'anys que pot esperar viure una persona acabada de néixer si no es modifiquen les condicions del moment.
Les definicions es podrien valorar a raó de 0,5 punts cada una.
Pel que fa als factors que influeixen sobre la mortalitat infantil caldria esmentar-ne quatre com a mínim:

- una alimentació suficient i adequada
- l'accés als serveis mèdics, a les vacunes i als medicaments
- la bona salut de la mare i l'existència d'atenció mèdica durant l'embaràs i el part
- l'accés a l'aigua potable i a una higiene adequada en general
- el nivell d'ingressos de la família

Aquesta apartat es podria valorar amb 0,5 punts.

3) 2,5 punts
L'alumnat pot estructurar la resposta de diverses maneres, bé comentant els diferents indicadors per separat i successivament, o bé comentant la situació de tots els indicadors primer en els països en vies de desenvolupament i després en els països desenvolupats. En qualsevol cas, l'alumnat hauria de comentar els aspectes següents:

- Fecunditat: és baixa als països desenvolupats degut a la planificació familiar i l'ús d'anticonceptius, a l'accés de la dona al món laboral i educatiu amb plenitud de drets i al predomini de criteris de benestar. Contràriament, és elevada als països en vies de desenvolupament degut a l'estructura sòcioeconomica que determina un paper productiu per a les criatures, a una escassa consideració de la dona en el conjunt de la societat i un baix nivell d'educació.
- La mortalitat infantil és baixa als països desenvolupats i alta als països en vies de desenvolupament, mentre que l'esperança és alta als primers i baixa als darrers. Tot plegat és degut a la situació de les condicions de vida que han anat millorant constantment als països desenvolupats, mentre que en els països del Tercer Món aquest procés o bé no s'ha donat de forma completa, o bé no s'ha produït.
- Pel que fa al creixement natural, és força elevat en els països en vies de desenvolupament i baix en els desenvolupats com a conseqüència del descrit en els punts anteriors.

Aquest apartat es pot valorar amb 2 punts distribuïts a raó de 0,5 punts per a cada indicador.

Pel que fa als exemples, són molt abundants (Suècia, Espanya, França, Índia, Senegal, Bolívia...) l'alumnat n'hauria de citar tres de cada tipologia com a mínim. Puntuació: 0,5 punts.

84. PAU 2004 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Gràfica de la població resident en àrees urbanes
A l'exercici es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 13 i 36 que es corresponen amb el bloc de continguts conceptuals 2.3. i amb el bloc de continguts procedimentals 1.5, 2.4 i 3.2 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 4 del document de concreció del currículum: *L'espai urbà: cap a un món de ciutats*.
L'exercici es valorarà a raó de 5 punts que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) 1punt.
L'alumnat ha de descriure que es tracta d'un gràfic de barres que representa la població resident en àrees urbanes, expressada en percentatges, corresponent a Àfrica, Àsia, Europa, Amèrica Llatina i els EUA, als anys 1970, 1995 i 2025. A continuació, ha de destacar que la població urbana augmenta constantment al llarg del temps a totes les àrees, però que a Europa i EUA va augmentar molt entre 1970 i 1995 i en canvi, a Àfrica, Àsia i Amèrica Llatina està previst que continuï augmentant molt fins el 2025. Finalment, també s'hauria d'esmentar que Àfrica i Àsia són els continents amb menor percentatge de població urbana.

2) 1,5 punts.
Com a diferències més destacables caldria comentar:
- les ciutats del països desenvolupats registren un creixement de població baix o nul degut al baix creixement natural de la població i als elevats preus del sòl que provoquen el desplaçament de la població jove cap a les àrees properes a les grans ciutats.
- Les ciutats dels països en vies de desenvolupament registren un creixement de la població molt elevat degut a l'alt creixement natural i a l'èxode rural.
  Aquest apartat es pot valorar amb 1 punt.

  Els exemples poden ser molt diversos: Mèxic DF, Sao Paulo, Calcuta, Lagos o Bombai, per al primer cas, i Roma, Paris, Viena, Madrid, etc., per al segon. Aquest apartat es pot valorar amb 0,5 punts.

3) 2,5 punts
Com a problemes més destacats l'alumnat hauria d'explicar, com a mínim, cinc d'entre els següents:
- Necessitat d'aigua potable i de fonts d'energia
- Necessitat d'aliments frescos i envasats
- Problemes de congestió del trànsit i les seves conseqüències directes: contaminació atmosfèrica i acústica
- Producció d'importants quantitats de residus i necessitat de mecanismes de reciclatge
- Manca de transports urbans i quan existeixen el cost que ha de pagar l'administració es molt elevat.
- L'existència de bosses de pobresa al primer món i de les denominades "segones ciutats" al tercer món

De manera indicativa es podrien atorgar 0,5 punts a cada un dels problemes explicats de manera completa.

85. PAU 2004 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Mapamundi del moviment migratori . 1990-2000
En aquesta activitat es proposa la verificació dels objectius terminals 26, 29 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 4.2, 4.5 i amb el blocs de continguts procedimentals del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 8 del document de concreció del currículum**:** *La diversitat cultural i l'expressió territorial dels fets culturals.*
L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) 1 punt
Es un mapamundi de fluxos que ens mostra el moviment migratori durant la dècada dels noranta. El mapa ens mostra a través de fletxes de diferents trames el volum de població que s'ha desplaçat des del lloc d'origen al lloc de destí a traves de tres grups, aquells moviments superiors als 5 milions (representats mitjançant una fletxa negra); els d'un a 5 milions (amb una fletxa de quadrícula) i de menys d'un milió.

2) 1, 5 punts
L'alumnat ha de comentar i analitzar tres tipus de causes dels fenòmens migratoris. Una de les principals causes és l'econòmica que fa que es desplacin grans masses de població dels estats poc industrialitzats cap als nuclis centrals industrials. En el mapa poden parlar de la immigració del Magreb i Àfrica Negra o de Rússia i països de l'est cap a Europa Occidental com exemple d'aquesta immigració.
Una altra causa de fenòmens migratoris poden ser per conflictes polítics o ètnics que provoquen que una part de la població emigri per fugir del perill que representa quedar-se al lloc on hi ha el conflicte, l'alumnat pot esmentar l'exemple de l'antiga Iugoslàvia o bé del centre d'Àfrica.
Altres migracions són d'origen poscolonial. Habitants d'antigues colònies de la Gran Bretanya, França, Portugal, Alemanya, per exemple, van cap a l'antiga metròpoli a buscar un lloc de treball.
Altres migracions poden ser de classes altes, per exemple alts càrrecs de les empreses transnacionals o la migració internacional de persones de la tercera edat cap a la costa mediterrània.
Cada causa analitzada correctament valdrà 0,5 punts.

3) 2,5 punts
Es una pregunta oberta en la que s'ha de valorar l'exposició argumentada i raonada que fa l'alumne de les variables culturals que poden provocar els fenòmens migratoris. Poden esmentar conflictes lingüístics, conflictes religiosos, xenofòbics, de tradicions, costums i hàbits. Aquest part de la resposta es valorarà en 1,5 punts
Haurien de parlar de les principals conseqüències de la interculturalitat són la mundialització dels coneixements; la globalització econòmica del món provocada per la intensificació dels intercanvis comercials; l'increment de les organitzacions internacionals, per exemple les ONG'S i els processos d'aculturació (es bo que s'expliqui que vol dir) entesos com que el contacte continu entre dues o més societats diferents genera un canvi cultural. Aquesta part de la resposta es valorarà en 1 punt.

86. PAU 2004 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Mapa mundial de l'envelliment

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 17 i 28 que es corresponen amb el bloc de continguts conceptuals 4.1, el bloc de continguts procediementals 1.4 i el bloc de continguts actitudinals 2.3 del currículum de Geografia. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum *La població i els moviments de població al món actual*

1) 1 punt
El mapa proporciona informació sobre el percentatge de persones de 65 anys i més a escala mundial per estats. La proporció de persones velles està dividida en quatre intervals que s'indiquen amb tons diferents i s'hi observa que els percentatges de persones de 65 anys i més són més elevats als països desenvolupats i a l'Europa occidental, nòrdica i mediterrània en particular. Al continent africà és on hi ha el mínim de poblacions amb un contingent elevat de persones de 65 anys i més.

2) 1,5 punts
En la resposta l'alumnat hauria de relacionar l'actual distribució de l'envelliment amb el nivell de desenvolupament de les diferents regions mundials. Hauria d'esmentar que el desenvolupament presenta una correlació directa amb l'allargament de l'esperança de vida, i la disminució de la natalitat i de la fecunditat, factors tots plegats que fan augmentar l'envelliment. En la resposta l'alumnat també hauria de referir-se a aspectes concrets o exemples extrets del mapa.
Cal donar 0'5 punts per relacionar la distribució de l'envelliment amb el desenvolupament, 0'5 punts per recolzar els seus arguments amb exemples del mapa i 0'5 punts pel comentari elaborat.

3) 2,5 punts
L'alumnat hauria de comentar algunes de les conseqüències de l'envelliment de les estructures demogràfiques. A tall d'exemple, donem unes quantes possibilitats

- Demogràfiques: disminució del percentatge de joves i augment del de vells; disminució de la natalitat
- Socials: augment dels problemes d'assistència sanitària i increment de les persones amb necessitat d'assistència social i els problemes de pobresa relacionats amb la tercera edat.
- Econòmiques: augment de les ocupacions laborals relacionades amb l'atenció a la tercera edat, augment de les empreses de serveis a la tercera edat, increment de la despesa estatal per fons de pensions

En la correcció cal vetllar perquè l'alumnat hagi comentat almenys una conseqüència demogràfica, una de social i una d'econòmica.

87. PAU 2004 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Taula sobre índex sintètic de fecunditat i altes índexs

1) 1 punt
La fecunditat es defineix com la quantitat de nascuts vius en relació a la població femenina en edat fèrtil i el desenvolupament humà es defineix com la possessió d'un conjunt de mitjans que permeten fer créixer de manera adequada permanent les capacitats bàsiques de les persones.
Caldrà donar 0'5 punts per cada definició correcta. En la correcció caldrà admetre com a correctes les definicions que s'hagin fet en termes diferents però que continguin els elements essencials de la definició.

2) 1,5 punts
L'ISF és una mesura de fecunditat que calcula el nombre mitjà de fills d'una dona al llarg de la seva vida, suposant que es mantingui constant la fecunditat de cada grup d'edat. L'IDH és un índex, comprès entre 0 i 1, que mesura el desenvolupament a partir de l'esperança de vida, els anys d'estudi i l'alfabetització, i el PIB per càpita per paritats de poder adquisitiu.
Els indicadors socioeconòmics que poden posar els alumnes són molt diversos; són indicadors que proporcionen dades sobre cultura, població, salut, economia, béns de consum i alimentació.
Caldrà donar 0'5 punts per la contestació sobre l'ISF, 0'5 més per la contestació sobre l'IDH, i 0'5 punts per enumerar 5 indicadors socioeconòmics correctes.

3) 2,5 punts
L'alumnat s'ha de referir als següents punts en la resposta:

- Hi ha una correlació inversa entre ISF i l'IDH i els ingressos alts. A menor nivell de vida, s'observa un ISF més elevat.
- Els països amb un IDH baix i uns ingressos baixos tenen un ISF que dobla sobradament la mitjana mundial.

Aquestes diferències anteriors cal relacionar-les amb:

- Societats agrícoles o societats industrialitzades i terciaritzades
- Cost econòmic dels fills
- Paper social de la dona
- Accés als serveis de salut, especialment als de planificació familiar

Nivell educatiu assolit, especialment el nivell educatiu femení
De tota manera, en la correcció d'aquesta pregunta és especialment important tenir en compte per qualificar la coherència expositiva del text i el nivell de maduresa que mostri l'alumnat en la resposta.
De manera orientativa, es poden donar 0'5 punts si l'alumnat es refereix a les dades que mostra el quadre estadístic i 2 punts pel comentari.

88. PAU 2003 · Setembre · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Gràfiques sobre la projecció del creixement de la població mundial.

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu terminal 28 que es correspon amb el bloc de continguts conceptuals 4.1. També es verifiquen els aprenentatges referits al punt 3 del document de concreció del currículum, *La població i els moviments de població al món actual.*
L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent:

1) 1 punt

L'alumnat ha d'identificar dos diagrames de barres horitzontals que ens mostren una projecció del creixement de la població mundial calculada des de l'any 2000 fins el 2050. Les dades s'expressen en milions de persones i números enters. El primer diagrama diferencia la projecció entre països desenvolupats i països subdesenvolupats, afegint unes dades sobre el total de la població. El segon diagrama diferencia la projecció per continents.(0,5 punts)

El continent que tindrà més creixement demogràfic serà l'Àfrica, i el que presentarà un creixement negatiu serà Europa. (0,5 punts)

2) 1,5 punts

L'alumnat ha de definir amb les seves pròpies paraules el següent concepte:
Projecció demogràfica és un càlcul que partint de l'estudi de les tendències de la població mundial intenta fer una deducció de quina pot ser l'evolució de la població en un futur pròxim. (0,5 punts)
També l'alumnat ha de redactar una exposició on indiqui alguns dels elements que s'han de tenir en compte per realitzar una projecció com la natalitat, la mortalitat, la mortalitat infantil, la fecunditat, l'esperança de vida, l'envelliment, els moviments migratoris, etc. Es valorarà especialment la menció a la fecunditat. (0,5 punts)
En relació a la utilitat de les projeccions l'alumnat pot respondre de forma oberta, tot indicant que el creixement de la població, si és molt accelerat, obre una incògnita sobre si és un creixement sostenible. Les projeccions poden ajudar a planificar el desenvolupament i preveure situacions i conflictes de tota mena (alimentaris, sanitaris, geopolítics, etc.). (0,5 punts)

3) 2,5 punts

L'alumnat ha de fer una exposició sobre l'evolució de la dinàmica o relació entre naixements i defuncions que s'ha donat a l'Europa Occidental al llarg de la història, el que es coneix per "model de transició demogràfica".
Aquest model consta de quatre fases que l'alumnat pot anomenar de forma diferent, ja que es poden trobar diferents denominacions. Les característiques que cal esmentar en general són les següents:
1 fase: Alta taxa de natalitat i alta taxa de mortalitat, amb oscil·lacions brusques provocades per mortalitat catastròfica (crisis demogràfiques). Elevada mortalitat infantil, i elevada fecunditat. Estabilitat demogràfica (escàs creixement de la població).
2 fase: Alta taxa de natalitat i progressiva disminució de la mortalitat (millores en alimentació i higiene). Gran creixement de la població (Explosió blanca)
3 fase: Disminució i estabilització de la mortalitat (higiene, avenços medecina) i disminució de la natalitat (desenvolupament social i econòmic, planificació familiar) Minva l'augment de la població i es tanca el boom demogràfic.
4 fase: Taxes molt baixes de natalitat i de mortalitat i creixement vegetatiu mínim, nul o negatiu. Augment de l'esperança de vida i envelliment de la població.
Es valorarà en aquesta exposició el desenvolupament d'aquestes idees, amb explicacions i possibles exemples del que s'argumenta.

89. PAU 2003 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2: Taula de tipus de poblament a Catalunya.

En aquesta activitat es proposa la verificació dels objectius terminals 13 que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 2.3, 4.4.i amb el blocs de continguts procedimentals del currículum de Geografia. També l'exercici vol verificar els aprenentatges referits al punt 4 del document de concreció del currículum: *L'espai urbà: cap a un món de ciutats, concretament morfologia dels espais urbans.*
L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1) 1 punt

Aquesta estadística ens mostra el nombre de municipis - classificats en tres categories- que hi ha a Catalunya a l'any 2000 i el percentatge de cada un d'ells així com el total de població i percentatge que hi resideixen en cada un dels grups.
La tipologia del quadre estableix tres grups: municipis urbans són aquells que tenen aproximadament més de 10.000 persones; municipis intermedis els que tenen aproximadament entre 2.000 i 10.000 habitants i municipis rurals els que no arriben a 2.000 habitants.

2) 1,5 punts

L'alumnat hauria de comentar les principals causes que han provocat que la majoria de la població catalana es concentri en nuclis urbans. La concentració de les activitats secundàries primer i terciàries més tard en les ciutats des de la Revolució Industrial ha provocat un desplaçament del camp, ja fos el català o d'altres llocs, cap a la ciutat.
L'augment de serveis a la producció i a les persones; les infrastructures de transport que van facilitar l'accés a la producció i als mercat i els factors culturals, com a font d'innovació i facilitat de relació entre les persones, han anat creant el sistema urbà actual català caracteritzant per la seva polarització. Aquesta part valdrà 1 punt
L'alumnat ha de comentar que la majoria de la població urbana de Catalunya es troba en la conurbació barcelonina, a la primera i segona corona metropolitana, al voltant de l'eix mediterrani i a la plana litoral. Es valorarà que l'alumnat esmenti noms de ciutats concretes. Aquesta part valdrà 0,5 punts

3) 2,5 punts

En aquesta pregunta l'alumnat hauria d'analitzar les diferents parts de la ciutat i les seves característiques tot ressaltant la diferenciació funcional que hi trobem. Parlar del nucli antic, l'eixampla i les zones residencials (barris obrers, residència classes mitjanes, residència classes benestants, ciutats dormitori) i a l'espai perifèric polígons industrials i noves àrees de terciarització. Aquesta part valdrà 1'5 punts
Es valorarà que l'alumnat comenti les diferents funcions que es donen en cada un dels espais urbans així com les relacions d'interdependència que s'estableixen entre les diferents parts. Aquesta part valdrà 1 punt.

90. PAU 2003 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció A)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

91. PAU 2003 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 2 (Opció B)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

92. PAU 2001 · Juny · Sèrie 2 · Exercici 2 (Opció A)

Exercici 2: Mapes de Catalunya sobre el creixement urbà

A l'exercici 2 es proposa la verificació d'una part dels objectius terminals 13, 17 i 35 que es correspon amb els bloc de continguts conceptuals 2.3 i 2.6 i amb els blocs de continguts procedimentals 1.4, 2.3 i 3.2 També es verifica els aprenentatges referits al punt 4 del document de concreció del currículum, *L'espai urbà: cap a un món de ciutats.*

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, que han de ser distribuïts de la manera següent:

1) 1 punt

L'alumnat ha de respondre que es tracta de dos mapes de Catalunya sobre les ciutats de mes de 10.000 habitants corresponents als anys 1981 i 1996. L'escala no és marcada i s'utilitzen els cercles proporcionals al nombre d'habitants com a símbols per representar el fet de la distribució de les ciutats o població urbana a Catalunya (1 punt).

2) 1,5 punts

L'alumnat ha d'assenyalar l'estructura polaritzada entorn a l'àrea de Barcelona i ha d'apreciar un canvi entre el 1981 i el 1996 que consisteix en el creixement del nombre de ciutats petites i mitjanes i en el decreixement de la ciutat de Barcelona.

3) 2,5 punts

Com a principals causes s'han d'assenyalar l'emigració del camp a la ciutat o la immigració estrangera, la industrialització i el mercat de treball corresponent que van constituir una de les funcions de la ciutat, la millora de les infrastructures de circulació, la concentració de serveis (comercials, financers, administratius, de transport…) i d'equipaments (sanitaris, educatius, socials, lúdics…).

93. PAU 2001 · Juny · Sèrie 5 · Exercici 1 (Opció B)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.

94. PAU 2000 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 1 (Opció B)

OPCIÓ B

A l'opció B es proposa la verificació dels objectius terminals 18, 26, 28, 29 i 36, que es corresponen amb els blocs de continguts conceptuals 3.3, 4.1 i 4.2; els blocs de continguts procedimentals 1.6, 1.7 i 2.2 i el bloc de continguts actitudinals 3.1

Exercici 1

1) 1 punt

Una minoria és un sector de la població d'un estat o nació que difereix del sector numèricament majoritari o dominant pel que fa a la llengua, la religió o a la cultura en general. Els exemples que se'n poden donar són múltiples: noms de pobles indis de Nord-Amèrica o bé de minories nacionals dels estats europeus, per exemple. Han de citar noms concrets.

2) 1 punt

Una diàspora és la dispersió d'un grup ètnic, religiós o cultural fora del seu lloc originari. Els exemples que poden donar més fàcilment són els jueus, els palestins, els armenis o els gitanos.

3) 1 punt

Aquesta pregunta és de resposta oberta. L'alumnat hauria d'indicar que si la instal·lació dels refugiats a causa d'aquestes guerres és permanent al país d'acollida, sí que poden constituir una minoria, com està passant a Alemanya amb els refugiats bosnians.

4) 2 punts

Aquesta pregunta és de resposta oberta i cal valorar-ne l'argumentació. Poden citar, com a exemples prou coneguts, el cas dels algerians a França o dels turcs i els kurds a Alemanya.

95. PAU 2000 · Juny · Sèrie 1 · Exercici 2 (Opció B)

Exercici 2

1) 1 punt

Han de contestar 1980. Si responen el 1979 es pot donar la resposta per bona (0,5 punts). Han de respondre que ho saben perquè la població de menor edat (0 anys) ha nascut al 1979 (0,5 punts).

2) 1 punt

La 1 correspon a un país caracteritzat per una alta natalitat i una alta mortalitat (Mèxic); la 2 i la 3 corresponen a països de baixa natalitat i baixa mortalitat (Estats Units i Alemanya respectivament). (0,5 punts). La 1 es correspon a països subdesenvolupats i la 2 i la 3 es corresponen a països desenvolupats o de primer món. (0,5 punts). Es valorarà especialment l'esment la utilització del concepte d'esperança de vida.

3) 1 punt

Taxa bruta de natalitat és el nombre total de nascuts vius en un any sobre el total de la població d'aquell any (0,5 punts). Taxa de fecunditat són els naixements totals en un any sobre el total de la població femenina en edat fèrtil (també sobre el total de la població femenina) d'aquell any (0,5 punts).

4) 2 punts

Envelliment de les poblacions de països desenvolupats, i població molt jove en el cas de Mèxic (1 punt). Sobre les conseqüències socials han de diferenciar-les entre països desenvolupats i del tercer món o pel cas concret de Mèxic. En el primer cas poden fer esment de problemes d'atenció per a la població vella, sobreproporcionalitat de gent jubilada sobre l'activa, etc. En el segon cas poden esmentar des de la delinqüència juvenil, fins l'atur o manca de preparació professional, manca d'escoles, manca de llocs de treball, d'habitatge...(1 punt). Es valorarà l'explicació raonada de cada part.

96. PAU 2000 · Juny · Sèrie 3 · Exercici 2 (Opció A)

Solució no disponible: la pauta oficial no la inclou o no s'ha pogut localitzar.